

UNECE

**Maastrichtské odporúčania
spôsobov podpory efektívnej účasti
verejnosti na rozhodovacom procese v
oblasti životného prostredia**, ktoré boli
vypracované v rámci Aarhuského dohovoru

Poznámka

Spracovanie a úpravu materiálu v tejto publikácii nemožno v žiadnom prípade pokladať za stanovisko sekretariátu OSN k právnemu statusu akéhokoľvek štátu, územia, mesta alebo oblasti, alebo ich predstaviteľov prípadne k vymedzeniu ich hraníc.

Stanoviská uvedené v tejto publikácii nevyhnutne neodrážajú stanoviská jednotlivcov, organizácií prípadne vlád, ktoré sa podieľali na príprave jej znenia. Rovnako vyjadrenia v dokumente nevyhnutne neodrážajú oficiálne stanoviská jednotlivých zmluvných strán Aarhuského dohovoru.

PUBLIKÁCIA OSN
Č.: <i>E.15.II.E.7</i>
ISBN 978-92-1-117089-4
e-ISBN 978-92-1-057408-2

Predslov

V mnohých krajinách sveta prekvitá aktívny prístup obyvateľov k otázkam životného prostredia. Obyvatelia si čoraz viac uvedomujú svoje právo vyjadriť sa k životnému prostrediu, v ktorom žijú a požadujú väčšiu účasť na rozhodovaní, ktoré ovplyvňuje nielen ich životy, ale aj životy ich detí. Napriek tomu demokracia v otázkach životného prostredia nie je samozrejmosťou. Jej čoraz väčší význam je reakciou na realizáciu nespočetných projektov s výrazným vplyvom na životné prostredie a živobytie ľudí v minulosti. Tieto projekty boli realizované bez ohľadu na námietky verejnosti, najmä bez ohľadu na zraniteľné skupiny ako sú napríklad deti, ženy, vidiecke obyvateľstvo a chudobní ľudia.

Na čele pohybu smerom k väčšej demokracii v oblasti životného prostredia je Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia — alebo Aarhuský dohovor — a Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení k Dohovoru o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcim štátne hranice. Uvedené medzinárodné zmluvy boli koncipované tak, aby slúžili záujmom ľudí a umožnili im podieľať sa na rozhodnutiach, ktoré môžu ovplyvniť ich životy. Vzhľadom na právo na zdravé a priaznivé životné prostredie a predstavy udržateľného rozvoja a demokracie v oblasti životného prostredia boli na základe zmlúv zavedené mechanizmy, ktoré umožňujú pretaviť tieto ideály do praxe. Dva nástroje podrobne popisujú postupy, na základe ktorých je verejnosť nielen informovaná o rozhodnutiach, ale má aj možnosť efektívne sa podieľať na rozhodnutiach, ktoré môžu mať vplyv na životy jednotlivcov. Napriek tomu, že sú dojednané v rámci EHK OSN, k obojm nástrojom majú prístup aj štáty, ktoré nie sú členmi EHK OSN. Podporujú univerzálne zásady a záujem o ne narastá nielen na regionálnej, ale aj na globálnej úrovni.

Cieľom odporúčaní o účasti verejnosti, ktoré boli vypracované na základe týchto zmlúv, je pomôcť tvorcom politik, zákonodarcom a orgánom verejnej moci v ich každodennom úsilí zapojiť verejnosť do rozhodovacích procesov. Sú užitočným návodom ako zapojiť všetky zainteresované strany, ako zlepšiť rozhodovací proces, plánovanie a zavádzanie postupov a programov na všetkých úrovniach. Okrem toho, odporúčania pomôžu vládám v ich úsilí riešiť otázku chudoby a nerovnosti a to tak, že zaisťujú, aby sa všetci ľudia vrátane najchudobnejších skupín spoločnosti a vidieckych komunít mohli zúčastniť rozhodovacieho procesu a mohli mať osov z príjmov vyplývajúcich z ekonomických aktivít.

Na konferencii Rio+20 medzinárodná komunita uznala, že dobré riadenie a skutočne udržateľné hospodárstvo vyžadujú efektívnu účasť verejnosti, či už voličov, spotrebiteľov alebo akcionárov. Preto som presvedčený, že odporúčania takisto pomôžu realizovať rozvojovú agendu po roku 2015 zameranú na ľudí a ciele udržateľného vývoja.

Christian Friis Bach
Výkonný tajomník
Hospodárska komisia OSN pre Európu

Zhrnutie

Maastrichtské odporúčania spôsobov podpory efektívnej účasti verejnosti na rozhodovacom procese v oblasti životného prostredia uvedené v tomto dokumente boli vypracované pracovnou skupinou na podporu účasti verejnosti na rozhodovacom procese v rámci Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Boli vypracované ako odpoveď na žiadosť zasadnutia zmluvných strán dohovoru,¹ po niekoľkoročných žiadostiach predstaviteľov a členov verejnosti o vypracovanie praktickejšieho usmernenia ako zlepšiť implementáciu opatrení dohovoru zameraných na účasť verejnosti na rozhodovacom procese.

Maastrichtské odporúčania boli vypracované otvoreným a participatívnym postupom. Okrem kontaktných miest pre problematiku vykonávania dohovoru a zainteresovaných strán boli návrhy rozposlané na pripomienkovanie kontaktným miestam a stranám pre problematiku vykonávania Dohovoru o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcim štátne hranice a Dohovoru o ochrane a využití cezhraničných vodných tokov a medzinárodných jazier.

Maastrichtské odporúčania sú založené na osvedčených postupoch a majú slúžiť ako praktický nástroj na zlepšenie zavádzania ustanovení dohovoru o účasti verejnosti na rozhodovacom procese, a to dvoma kľúčovými spôsobmi:

- a. pomôcť jednotlivým stranám pri vytváraní právneho rámca pre účasť verejnosti na rozhodovacom procese v oblasti životného prostredia v rámci dohovoru;
- b. poskytnúť každodennú pomoc verejným činiteľom pri návrhu a vykonávaní procesov účasti verejnosti na rozhodovaní v záležitostiach životného prostredia v rámci dohovoru.

Okrem toho môžu byť odporúčania prínosom pre predstaviteľov verejnosti, ako aj mimovládnych organizácií a predstaviteľov súkromného sektora, ktorí sa zúčastňujú na rozhodovaní v záležitostiach životného prostredia. Môžu byť dôležité aj pre signatárov a iné štáty, ktoré nie sú zmluvnými stranami dohovoru, ako aj pre predstaviteľov a zainteresované strany, ktoré sa zúčastňujú verejného rozhodovania v rámci iných mnohostranných dohôd v oblasti životného prostredia.

Odporúčania sú užitočnou pomôckou pri uplatňovaní článkov 6, 7 a 8 dohovoru, najmä pri riešení množstva kľúčových výziev určených Výborom pre súlad s Aarhuským dohovorom. Nie sú záväzné ani vyčerpávajúce a v závislosti od konkrétneho odporúčania a širokej škály okolností na rôznych územiach zmluvných strán dohovoru nevyhnutne nepredstavujú jediný prostriedok na jeho dodržiavanie. Napriek tomu, že odporúčania nie sú oficiálnym výkladom dohovoru, sú cenným nástrojom na výmenu skúseností a osvedčených postupov a pomáhajú tvorcom politik, zákonodarcom a orgánom verejnej moci v ich každodennom úsilí o implementáciu dohovoru.

Za účelom pomôcť verejným činiteľom, ktorí vykonávajú procesy účasti verejnosti v rámci dohovoru, sa odporúča preložiť Maastrichtské odporúčania do príslušných štátnych jazykov a vzhľadom na zdroje ponúknuť verejným činiteľom školenie o ich využívaní.

¹ ECE/MP.PP/2010/2/dod.1, odsek 2 (c); pozri aj ECE/MP.PP/2011/2/dod.1, rozhodnutie IV/6, príloha I, činnosť V.

Obsah

Všeobecné odporúčania	11
A. Definície.....	12
B. Všeobecné témy	12
C. Vytvorenie právneho rámca pre účasť verejnosti na rozhodovaní	13
D. Navrhnutie procesu zapojenia verejnosti	13
E. Vedenie procesu zapojenia verejnosti.....	15
F. Účasť verejnosti na nulovom variante.....	15
G. Viacúrovňové rozhodovanie	15
H. Vymedzenie a určenie verejnosti, ktorá sa môže zúčastniť rozhodovania	16
I. Individuálne oznámenie	17
J. Poradné orgány	17
K. Účasť verejnosti z iných krajín	17
L. Zverenie úloh v procese účasti verejnosti	19
M. Praktické dojednania na podporu účasti verejnosti.....	21
N. Hodnotenie, školenie a skúmanie procesov účasti verejnosti.....	21
Účasť verejnosti na rozhodovaní o špecifických aktivitách (článok 6)	23
A. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (a).....	24
A. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (b).....	25
A. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (c).....	26
D. Primerané, včasné a účinné oznamovanie (článok 6, odsek 2).....	26

E. Primerané časové rámce na informovanie verejnosti a na jej účinnú prípravu na účasť (článok 6, odsek 3).....	29
F. Včasná účasť verejnosti v dobe, kedy sú k dispozícii všetky možnosti (článok 6, odsek 4) ..	32
G. Povzbudenie investorov, aby sa stretli s dotknutou verejnosťou ešte pred požiadanim o vydanie povolenia (článok 6, odsek 5).....	32
H. Prístup k všetkým dôležitým informáciám (článok 6, odsek 6).....	33
I. Postupy odovzdávania pripomienok verejnosťou (článok 6, odsek 7).....	36
J. Náležité zohľadnenie výsledku účasti verejnosti — rozsah povinnosti článok 6, odsek 8).....	40
K. Okamžité oznámenie rozhodnutia a prístup k rozhodnutiu (článok 6, odsek 9).....	42
L. Zváženie a aktualizácia prevádzkových podmienok činnosti uvedenej v článku 6 (článok 6, odsek 10).....	43
M. Účasť verejnosti na rozhodovaní o geneticky modifikovaných organizmoch (článok 6, odsek 11 a článok 6 bis).....	43
Účasť verejnosti na rozhodovaní o plánoch, programoch a postupoch (článok 7).....	45
B. Všeobecné témy	46
B. Plány a programy	46
C. Politiky.....	47
Účasť verejnosti na príprave vykonávacích predpisov a zákonov (článok 8)	53
Príloha	57

Všeobecné odporúčania

A. Definície	12
B. Všeobecné témy.....	12
C. Vytvorenie právneho rámca pre účasť verejnosti na rozhodovaní.....	13
D. Navrhnutie procesu zapojenia verejnosti.....	13
E. Vedenie procesu zapojenia verejnosti.....	15
F. Účasť verejnosti na nulovom variante.....	15
G. Viacúrovňové rozhodovanie.....	15
H. Vymedzenie a určenie verejnosti, ktorá sa môže zúčastniť rozhodovania.....	16
I. Individuálne oznámenie	17
J. Poradné orgány.....	17
K. Účasť verejnosti z iných krajín	17
L. Zverenie úloh v procese účasti verejnosti	19
M. Praktické dojednania na podporu účasti verejnosti.....	21
N. Hodnotenie, školenie a skúmanie procesov účasti verejnosti.....	21

A. Definície

1. Pojmy "orgán verejnej moci", "informácie o životnom prostredí", "verejnosť" a "dotknutá verejnosť" sú v týchto odporúčaniach použité v súlade s definíciami uvedenými v článku 2 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovaní a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor). Pre ďalšie upresnenie:
 - a. "orgány verejnej moci" zahŕňajú všetky osoby, ktoré spadajú pod definíciu článku 2, odsek 2 dohovoru. Táto definícia zahŕňa aj osoby alebo orgány, ktoré sa líšia od orgánu s právomocou prijímať rozhodnutia (kompetentný orgán) a ktorým sú zverené niektoré úlohy v rámci procesu zapojenia verejnosti² (pozri odseky 27–36 nižšie a prílohu);
 - b. "verejnosť" zahŕňa fyzické alebo právnické osoby, ich združenia, organizácie alebo skupiny v súlade s vnútroštátnymi predpismi alebo praxou. Z pohľadu komplexnosti by bolo vhodné, aby bola definícia "verejnosti" založená na princípe "každej osoby".³ Na základe princípu "každej osoby" sa bude za "verejnosť" na účely tohto dohovoru považovať akákoľvek fyzická alebo právnická osoba a akékoľvek združenie, organizácia alebo skupina bez ohľadu na jej status vo vnútroštátnom práve. Na zaistenie toho, aby bol rámec účasti verejnosti čo najtransparentnejší, najjasnejší a najkonzistentnejší, ak sa neplánuje, že každé združenie, organizácia alebo skupina fyzických alebo právnických osôb bez ohľadu na ich status vo vnútroštátnom práve sa bude považovať za "verejnosť", tak potom subjekty, ktoré budú spĺňať definíciu "verejnosti", musia byť jasne stanovené vo vnútroštátnom práve;
 - c. za "dotknutú verejnosť" sa okrem iného považujú mimovládne organizácie (MVO), ktoré podporujú ochranu životného prostredia a spĺňajú požiadavky podľa vnútroštátnych právnych predpisov. Na zaistenie toho, aby bol rámec účasti verejnosti čo najtransparentnejší, najjasnejší a najkonzistentnejší, nasledujúce skutočnosti by mali byť jasne určené na základe vnútroštátnych právnych predpisov:
 - i. čo znamená "mať záujem" na rozhodovaní v záležitostiach životného prostredia;
 - ii. požiadavky, ktoré MVO presadzujúce ochranu životného prostredia musia splniť, aby sa mohli považovať za také, ktoré majú záujem. To, čo predstavuje dostatočný záujem by malo byť stanovené v súlade s cieľom umožniť dotknutej verejnosti široký prístup k spravodlivosti.⁴
2. Na účely týchto odporúčaní:
 - a. "vnútroštátny právny rámec" alebo "právny rámec" predstavuje všetky pramene vnútroštátneho práva vrátane ústavných, zákonných, regulačných a správnych ustanovení, ako aj precedenčného práva a ustálenej administratívnej praxe;
 - b. "nulový variant" znamená možnosť nepokračovať s navrhnutou aktivitou, plánom alebo programom, prípadne s jej alternatívami.

B. Všeobecné témy

3. Účast' verejnosti zlepšuje kvalitu a účinnú realizáciu rozhodnutí týkajúcich sa životného prostredia. Tým, že sa verejnosti dá možnosť vyjadriť svoje stanoviská a od orgánov verejnej moci sa požaduje náležité zohľadnenie týchto názorov pri rozhodovaní zvyšuje zodpovednosť a transparentnosť rozhodovania v záležitostiach životného prostredia a môže posilniť podporu prijatých rozhodnutí zo strany verejnosti. Prispieva to k väčšiemu povedomiu v otázkach životného prostredia, či už medzi verejnosťou alebo orgánmi verejnej moci.
4. Na základe vyššie uvedeného by mali všetky strany považovať účasť verejnosti za podmienku efektívneho konania a príležitosť na skutočné ovplyvňovanie, nielen za formálnu procedurálnu požiadavku. Verejnosť by sa mala podieľať na rozhodovaní vo všetkých prípadoch, ktoré podliehajú dohovoru, pričom by sa mali vziať do úvahy špecifiká príslušných zavedených vnútroštátnych postupov. Rovnako by sa mala podporovať aktívna účasť verejnosti.

² Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/37 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.2), odsek 78.

³ Princíp "každej osoby" sa používa v rôznych krajinách, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru.

⁴ pozri Aarhuský dohovor, článok 9, odsek. 2.

C. Vytvorenie právneho rámca pre účasť verejnosti na rozhodovaní.

5. Na zaistenie účinnej účasti verejnosti by sa mal právny rámec účasti verejnosti, ktorý podlieha dohovoru:
 - a. snažiť zabezpečiť čo najkomplexnejšiu, najširšiu, najaktívnejšiu a najdostupnejšiu účasť verejnosti vzhľadom na:
 - i. rôzne druhy rozhodnutí a činností, ktoré spadajú do daného rámca a
 - ii. rôznorodú veľkosť a charakteristické črty dotknutej verejnosti, ktorých sa uvedené činnosti týkajú;
 - b. zabezpečiť účasť verejnosti ihneď v úvodnej fáze rozhodovacieho procesu;
 - c. vziať do úvahy revíziu preskúmania záverov z minulosti na základe nových informácií;
 - d. vytvoriť ho v spolupráci s verejnosťou.
 6. Vzhľadom na úpravy právneho rámca na rozhodovanie, ktorý podlieha dohovoru, treba mať na pamäti, že oklieštenie existujúcich práv týkajúcich sa účasti verejnosti bude vnímané v rozpore s cieľmi dohovoru.⁵
- ## D. Navrhnutie procesu zapojenia verejnosti
7. Na ustanovenie a zachovanie jasného, transparentného a konzistentného rámca na realizáciu ustanovení dohovoru by mal byť proces zapojenia verejnosti na rozhodovaní podliehajúci ustanoveniam dohovoru vypracovaný tak, aby orgány verejnej moci a verejnosť presne vedela:
 - a. aké rozhodnutia sa budú prijímať a v akej fáze, právne účinky týchto rozhodnutí a kto je za ich prijímanie zodpovedný;
 - b. škálu možností, o ktorých sa bude diskutovať a rozhodovať v každej fáze s prihliadnutím na to, že postup by mal byť natoľko otvorený, aby prihliadol na novo navrhnuté možnosti vyplývajúce z účasti verejnosti;
 - c. možnosti verejnosti zúčastniť sa rozhodovania v každej fáze a postupy, ktoré sa použijú;
 - d. časové rámce každej fázy v rozsahu v akom ich možno primerane vopred predvídať;
 - e. akým spôsobom bude verejnosť informovaná o budúcich krokoch procesu, ktoré zatiaľ neboli vypracované;
 - f. funkcie rôznych subjektov zainteresovaných na rozhodovaní spolu s určením osoby zodpovednej za rôzne úlohy a etapy konania s účasťou verejnosti a ich kontaktné údaje;
 - g. v prípade potreby výdavky spojené s účasťou verejnosti alebo prístupom k informáciám. Na zabezpečenie účinnej účasti verejnosti je potrebný "prístup bez poplatkov"⁶, t.z. verejnosti, ktorá má záujem zúčastniť sa rozhodovania, nebudú účtované žiadne poplatky s výnimkou primeraných nákladov na kopírovanie požadovaných informácií. V prípade akýchkoľvek výdavkov by mal byť zoznam týchto výdavkov k dispozícii na začiatku konania s účasťou verejnosti;
 - h. v prípade potreby ako sa odvolať alebo napadnúť rozhodnutie⁷, vrátane konečného rozhodnutia podľa článku 9 dohovoru.
 8. Pri navrhovaní procesu zapojenia verejnosti, názov alebo označenie priradené rozhodnutiu (napr. "povolenie", "súhlas", "plán", "program", "postup", "výnos", atď.) nie je rozhodujúce pri určovaní toho, či rozhodnutie spadá do rozsahu článkov 6, 7 alebo 8 dohovoru. Toto bude určené v závislosti od funkcií a právnych účinkov rozhodnutia.⁸
 9. Neexistuje osobitný súbor nástrojov alebo techník, ktoré by mohli byť považované za "najlepšie postupy" vo všetkých kontextoch. Skôr budú najvhodnejšie techniky závisieť od konkrétnej situácie a postupy sa budú musieť upravovať, aby vyhovovali

⁵ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2004/04 o dodržiavaní súladu v Maďarsku (ECE/MP.PP/C.1/2005/2/dod.4), odsek 18; a oznámenie ACCC/C/2011/57 o dodržiavaní súladu v Dánsku (ECE/MP.PP/C.1/2012/7), odsek 46.

⁶ pozri Aarhuský dohovor, článok 9, úvodný odsek 12.

⁷ pozri stanoviská komisie zodpovednej za implementáciu dohovoru (2001-2010), odsek 73, písm. (a). Táto elektronická publikácia dohovoru o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcom štátne hranice je k dispozícii na stránke http://www.unece.org/env/eia/implementation/implementation_committee.html.

⁸ pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2005/11 o dodržiavaní súladu v Belgicku (ECE/MP.PP/C.1/2006/4/dod.2), odsek 29.

príslušnému kontextu, napr. osobitným kultúrnym potrebám, alebo riešili zmeny, ktoré nastávajú počas procesu. Na tento účel by orgány verejnej moci:

- a. mali automaticky monitorovať prebiehajúci proces, aby dokázali vyhodnotiť jeho fungovanie. Orgány verejnej moci môžu počas prípravy stanoviť kritériá, ktoré napomôžu monitorovaniu a hodnoteniu procesu. Ďalej by bolo vhodné sprístupniť hodnotenie verejnosti;
 - b. môžu na základe vyššie uvedeného monitorovania pozmeniť alebo upraviť proces vrátane nástrojov, techník a personálu, ak je potrebné riešiť nedostatky v procese účasti verejnosti. Vyjadrenia hnevu alebo frustrácie určitých členov dotknutej verejnosti nad priebehom procesu by sa nemali vnímať ako dôvod na odmietanie ich účasti, ale ako znak toho, že v určitých ohľadoch proces zapojenia verejnosti nespĺňa svoj účel, čo znamená, že ho možno bude treba zrevidovať a zlepšiť. Riešenie frustrácie verejnosti ihneď na začiatku procesu znižuje pravdepodobnosť toho, že členovia dotknutej verejnosti sa budú snažiť o neskoršie napadnutie rozhodnutia. Ak sa na základe monitorovania implementácie postupu navrhujú nejaké zásadné zmeny do procesu zapojenia verejnosti, dotknutá verejnosť by s tým mala byť riadne oboznámená (pozri odsek 52-70),
 - c. po ukončení rozhodovacieho procesu môžu orgány verejnej moci dodatočne vyhodnotiť celkový proces zapojenia verejnosti, aby sa zistilo, čo možno spraviť za účelom zabezpečenia účinnejšej účasti verejnosti na rozhodovacom procese v budúcnosti. Hodnotenie sa môže týkať účinnosti procesu vzhľadom na podporu zapájania verejnosti, ako aj vzhľadom na využívanie potenciálu zapojenia verejnosti do rozhodovacieho procesu, pričom by bolo vhodné zverejniť výsledok hodnotenia.
10. Vzhľadom na to, že orgány verejnej moci a verejnosť nemajú k dispozícii neobmedzený čas a zdroje, flexibilita pri výbere nástrojov a techník a ich prispôbenie charakteru rozhodovania a jeho kontextu zvýši efektívnosť procesu zapojenia verejnosti. Použité nástroje a techniky by mali zodpovedať komplexnosti a potenciálnemu vplyvu daného rozhodnutia. Uvedené zabráni takzvanej "únavy z účasti".
 11. Z praxe vyplýva, že pri výbere najvhodnejšieho nástroja a techniky účasti verejnosti:
 - a. pre aktivity s potenciálne veľkým významom pre životné prostredie alebo s vplyvom na veľké množstvo ľudí budú potrebné prepracovanejšie postupy, ktoré zabezpečia účinnú účasť verejnosti. Okrem možnosti verejnosti odovzdať písomné pripomienky bude napríklad vhodné zaviesť verejné šetrenia alebo pojednávania (formálnejšie, vrátane odovzdania formálnych dôkazov a možnosti krížovej kontroly v mnohých krajinách), prípadne verejné rokovania alebo zasadnutia (neformálnejšie, možnosť jednoduchších skupinových konaní);
 - b. v prípade aktivít s menej významnými účinkami na životné prostredie, ktoré podliehajú dohovoru, môže byť postačujúci prístup k relevantným informáciám a príležitosť odovzdať písomné pripomienky, ako aj ich náležité zohľadnenie. Napriek uvedenému by mal mať orgán verejnej moci právomoc zorganizovať pojednávanie v prípade, že to považuje za potrebné, prípadne na žiadosť verejnosti.
 12. Vzhľadom na právne účinky procesu zapojenia verejnosti je minimálnou požiadavkou, aby príslušný kompetentný orgán verejnej moci zohľadnil výsledky konzultačného procesu. Avšak v niektorých prípadoch môže proces zapojenia verejnosti znamenať právo samotnej verejnosti prijať rozhodnutie. Napríklad, pri aktivitách, ktoré môžu mať potenciálne veľmi významné účinky na životné prostredie, alebo môžu ovplyvniť veľké množstvo ľudí a podliehajú vnútroštátnemu ústavnému právu, môže byť užitočné dať verejnosti spolurozhodovaciu právomoc (napríklad zverením kompetencie viesť príslušný rozhodovací proces), alebo výhradnú rozhodovaciu právomoc (v prípade potreby napríklad formou záväzného referenda na vnútroštátnej, regionálnej, prípadne miestnej úrovni).

E. Vedenie procesu zapojenia verejnosti

13. Pri vedení procesu zapojenia verejnosti sa odporúča, aby orgány verejnej moci:
 - a. postupovali s jasným účelom. Príslušné kompetentné orgány verejnej moci, ako aj verejnosť by mali chápať, čo je cieľom procesu;
 - b. mali dostatočné časové rámce pre všetky etapy procesu zapojenia verejnosti vrátane časového rámca na zohľadnenie výsledkov procesu zapojenia verejnosti (pozri odsek 71 -77);
 - c. prijali verejný záväzok verejne na primerane vysokej úrovni riadiť sa pri svojom konaní príslušným procesom.
14. Okrem toho sa orgánom verejnej moci pri vykonávaní procesu zapojenia verejnosti odporúča, aby podľa možnosti:
 - a. náležite zohľadnili potreby a schopnosti (napr. čo sa týka jazyka, gramotnosti, prístupu na internet, geografickú polohu (vidiek/mesto), mobilitu) dotknutej verejnosti, aby sa mohla účinne zúčastniť procesu;
 - b. prijali záväzok konať zodpovedne, vykonávať sebahodnotenie a učiť sa zo skúseností;
 - c. zabezpečili adekvátne financovanie a personál.
15. Orgánom verejnej moci sa odporúča, aby v priebehu rozhodovacieho procesu zvážili dôležité nové informácie, alebo v prípade, ak sa výrazne zmenia okolnosti, umožnili verejnosti oboznámiť sa s týmito skutočnosťami ešte pred prijatím rozhodnutia. V závislosti od nových informácií alebo okolností môže nastať potreba predĺžiť, prípadne obnoviť dobu podávania pripomienok alebo opätovne otvoriť možnosti, ktoré už boli uzavreté, ak to vyžaduje ochrana životného prostredia alebo potreba umožniť dotknutej verejnosti zväziť nové informácie. Napríklad odovzdanie revidovanej dokumentácie hodnotenia vplyvov na životné prostredie alebo dokumentácie strategického hodnotenia vplyvov, v ktorých sa zmenili podstatné informácie a ktoré môžu ovplyvniť pripomienky verejnosti k navrhovanému projektu alebo aktivite je okolnosťou, ktorá si vyžaduje, aby sa verejnosti umožnilo opätovne sa zúčastniť procesu.

F. Účasť verejnosti na nulovom variante

16. V súlade s požiadavkou dohovoru, ktorá sa týka možnosti verejnosti zúčastniť sa procesu vtedy, kedy sú k dispozícii všetky možnosti,¹⁰ by mala mať verejnosť možnosť podať pripomienky. Jej pripomienky by mali byť náležite zohľadnené spolu s ostatnými odôvodnenými uváženiami, na ktoré treba na základe zákonov prihliadať v úvodnej fáze rozhodovania, kedy sú k dispozícii všetky možnosti, či by sa navrhovaná činnosť vôbec mala realizovať (takzvaný nulový variant).¹¹ Toto odporúčanie má osobitný význam vtedy, keď sa navrhovaná činnosť spája s technológiou, ktorá nebola nikdy predtým v krajine použitá a s ktorou súvisí vysoká miera rizika a/alebo ktorá môže mať potenciálne neznáme vplyvy na životné prostredie. Verejnosť by mala mať možnosť prispieť do rozhodovania o tom, či začať s používaním takejto technológie skôr než vo fáze, v ktorej nie je reálna šanca, že sa k činnosti nepristúpi.¹²

G. Viacúrovňové rozhodovanie

17. Rámec pre rozhodovanie môže zahŕňať rôzne následné strategické rozhodnutia podľa článku 7 alebo 8 dohovoru (postupy, plány, programy, legislatíva alebo predpisy) a jednotlivé rozhodnutia podľa článku 6 dohovoru (napríklad rozhodnutie, ktorým sa povoľujú základné parametre a miesto vykonávania činnosti, jej technický návrh, zmierňujúce opatrenia a napokon technologické podrobnosti týkajúce sa príslušných environmentálnych štandardov, ktoré sa uplatňujú v prípade vykonávania činnosti na vybranom mieste). Takéto rozhodovanie sa často nazýva "viacúrovňové" rozhodovanie.

⁹ Popis "nulového variantu" je uvedený v časti definície".

¹⁰ pozri Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 4.

¹¹ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2006/16 o dodržiavaní súladu v Litve (ECE/MP.PP/2008/5/Add.6), odsek 74;

18. V prípade potreby môže byť rámec účasti verejnosti koncipovaný ako viacúrovňové rozhodovanie, v rámci ktorého sa v každej fáze rozhodovania za účasti verejnosti prerokujú a vyberú určité možnosti a každá nasledujúca etapa rozhodovania sa bude zaoberať iba záležitosťami relevantnými pre možnosť vybranú už v predchádzajúcej etape. Zatiaľ čo príslušný kompetentný orgán môže mať určité právomoci vzhľadom na škálu možností, ktorými sa treba v príslušnej fáze rozhodovania zaoberať, v každej fáze, v ktorej sa požaduje účasť verejnosti by mali byť za účelom zabezpečenia efektívnej účasti verejnosti k dispozícii všetky možnosti zvažované v danej fáze. Ak sa verejnosť na určitom stupni rozhodovacieho procesu nezúčastňuje, v ďalšej fáze, na ktorej sa zúčastňuje, by mala mať možnosť zaujať stanovisko ku všetkým možnostiam, o ktorých sa rozhodlo v predchádzajúcom stupni.
19. Bez ohľadu na štruktúru rozhodovacieho rámca, verejnosť by mala mať možnosť prediskutovať charakter a potrebu navrhovanej činnosti (nulový variant, pozri odsek 16 vyššie). Za účelom splnenia požiadaviek dohovoru a splnenia opodstatnených očakávaní investora, táto možnosť by mala byť poskytnutá v úvodnej fáze rozhodovacieho procesu, kedy je stále možnosť projekt zastaviť.

H. Vymedzenie a určenie verejnosti, ktorá sa môže zúčastniť rozhodovania

20. Za účelom zavedenia transparentného, jasného a konzistentného právneho rámca účasti verejnosti na rozhodovaní, ktoré podlieha dohovoru, by mal mať príslušný kompetentný orgán pri určovaní verejnosti dotknutej navrhovanou činnosťou na zreteli, že:
- rôzne skupiny zainteresovaných strán, ktoré treba prinajmenšom považovať za dotknutú verejnosť vzhľadom na navrhovanú činnosť, by mali byť jasne stanovené. Toto je kľúčový krok na zaistenie účinnej účasti verejnosti v súlade s dohovorom;
 - veľa rozhodnutí s environmentálnym rozmerom v sebe zahŕňa aj spoločenské a hospodárske aspekty a príslušné záujmové skupiny by mali byť spravodlivo zahrnuté do procesu zapojenia verejnosti;
 - proces by mal umožniť zváženie všetkých hľadísk vrátane tých, ktoré sú proti navrhovanej činnosti. Zahnutím kritických hlasov z rannej fázy diskusií sa proces stane účinnejším a efektívnejším a napokon prispeje ku kvalitnejšiemu rozhodnutiu;
 - pozornosť treba venovať rozpoznaní tých subjektov, ktoré by mohli potenciálne brániť transparentnosti a vyváženosti rozhodovacieho procesu, ako napríklad silné lobistické skupiny alebo subjekty s osobitným vzťahom k rozhodovateľom. Je vhodné monitorovať ich účasť a vplyv počas celého procesu na zaistenie vyváženého a spravodlivého konania;
 - Osobitnú pozornosť treba venovať rozpoznaní tých skupín, ku ktorým sa nedá z rôznych príčin ľahko dostať:
 - niektorí členovia verejnosti sa chcú zúčastniť procesu, ale nie sú toho schopí (napr. zraniteľné a/alebo marginalizované skupiny ako napríklad deti, starší ľudia, v niektorých spoločnostiach ženy, migranti, ľudia so zdravotným postihnutím, ľudia s nedostatočným vzdelaním alebo jazykovou bariérou, etnické a náboženské menšiny, ekonomicky znevýhodnené skupiny, ľudia bez prístupu na internet, bez televízora alebo rádia, atď.);
 - iní sú schopní zúčastniť sa procesu, ale nechcú (napr. ľudia s predchádzajúcimi negatívnymi skúsenosťami s účasťou, ľudia, ktorí nemajú dostatok času, alebo tí, ktorí nevidia v účasti žiaden zmysel, atď.)

Ak sú takíto ľudia medzi tými, ktorí môžu byť potenciálne ovplyvnení navrhovanou činnosťou alebo rozhodnutím, je potrebné prinajmenšom vyvinúť úsilie, aby sa do procesu zapojili organizácie alebo jednotlivci zastupujúci takýchto ľudí:
 - Zoznam možnej dotknutej verejnosti nie je uzavretý a mal by byť prístupný zahrnutiu iných jednotlivcov alebo skupín, ktoré sa považujú za také, ktoré majú záujem na rozhodovaní a ktoré si želajú zúčastniť sa procesu;
 - Pomôcť môže konzultácia s už určenými členmi dotknutej verejnosti, aby poskytli pomoc pri určovaní ďalších zainteresovaných strán uvedených v bodoch (a)-(f).

I. Individuálne oznámenie

21. Na zaistenie primeraného a účinného informovania dotknutej verejnosti by mali orgány verejnej moci ustanoviť mechanizmy, na základe ktorých by mohli členovia verejnosti, ktorí majú záujem o účasť na určitom rozhodovacom procese alebo na všetkých rozhodovacích procesoch určitého druhu, žiadať o včasné doručenie individuálneho oznámenia o začatí rozhodovacieho procesu. Toto môže požadovať akýkoľvek člen verejnosti (či už z krajiny pôvodu alebo možnej dotknutej krajiny) vrátane tých, ktorí sa nemusia nevyhnutne nachádzať na území dotknutom príslušným rozhodnutím. Medzi takéto mechanizmy patria elektronické adresáre a automatické oznámenia nadväzujúce na elektronické databázy. V regiónoch, kde významné časti verejnosti nemajú bežne prístup na internet, je potrebné použiť iné účinné a kultúrne primerané prostriedky individuálneho oznamovania, napr. poštou, prípadne osobnou návštevou domácností.

J. Poradné orgány

22. Okrem procesov účasti verejnosti uvedených v dohovore môžu orgány verejnej moci využiť služby MVO alebo iných členov verejnosti so znalosťami z pôsobenia v poradných orgánoch súvisiacich s rozhodovacím procesom (napr. všeobecné rady pre ochranu životného prostredia, špecializované výbory pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie, výbory pre problematiku genetiky modifikovaných organizmov alebo výbory pre vodo hospodársku problematiku). Na tento účel:
- takéto osoby môžu vystupovať vo svojej osobnej funkcii alebo ako zástupcovia určitých členov dotknutej verejnosti. V druhom prípade by mali tieto osoby zodpovedať za ľudí, ktorých zastupujú, a táto skutočnosť by mala byť transparentná pre ďalšie osoby zapojené do procesu. Osoby priamo finančne zainteresované na možnom výsledku rozhodovania by nemali byť zastúpené v takýchto orgánoch;
 - na zaistenie efektívneho fungovania poradných orgánov by mali členovia vystupovať osobne (t. j. sami, bez splnomocnencov);
 - zastúpenie verejnosti v týchto orgánoch by malo byť zmysluplné, t. j. verejnosť by mala mať reálnu možnosť ovplyvniť názory alebo stanoviská takýchto orgánov;
 - zastúpenie v takýchto orgánoch by nemalo brániť uvedeným osobám vyjadriť svoj názor v neskorších fázach rozhodovania, prípadne negatívne ovplyvniť akékoľvek ďalšie zákonné práva;
 - zastúpenie členov verejnosti v takýchto poradných orgánoch nemôže nahradiť účasť širšej verejnosti, najmä osôb, ktoré môžu byť ovplyvnené príslušným rozhodnutím.

K. Účasť verejnosti z iných krajín

23. Vplyvy činností podliehajúcich dohovoru na životné prostredie môžu prekračovať štátne hranice. Na základe dohovoru¹⁴ musí mať verejnosť možnosť zúčastniť sa rozhodovania bez diskriminácie vzhľadom na občianstvo, národnosť alebo trvalé bydlisko.¹⁵ Toto sa týka aj verejnosti z dotknutých krajín, ktoré nie sú zmluvnými stranami Aarhuského dohovoru alebo Dohovoru o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcim štátne hranice (Dohovor z Espoo). Na tento účel:
- právny rámec pre implementáciu dohovoru by nemal obsahovať nič, čo by de facto alebo de iure diskriminovalo verejnosť z iných krajín, ktoré sa zúčastňujú v krajine pôvodu rozhodovania podľa dohovoru, ktoré ich môže ovplyvniť;
 - proces zapojenia verejnosti by nemal byť de facto alebo de iure diskriminačný vzhľadom na účinnú účasť verejnosti z iných krajín, ktoré sú dotknuté rozhodovaním. Na dosiahnutie vyššie uvedeného môže byť potrebné starostlivé plánovanie a pridelenie dodatočných zdrojov, napríklad na preklad relevantných informácií, ktoré umožnia verejnosti z dotknutých krajín účinne sa zúčastniť rozhodovacieho procesu;

¹³ Pozri aj Dohovor o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcim štátne hranice a Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení.

¹⁴ Pozri Aarhuský dohovor, článok 3, odsek 9.

¹⁵ Pozri aj Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení článok 3, odsek 7.

- c. Treba vykonať kroky, na základe ktorých sa uzavrujú dojednania s ďalšími krajinami, najmä so susednými krajinami, alebo krajinami, ktoré ležia na dolnom toku riek, prípadne s ktorými sa zdieľajú prírodné zdroje (či už v rámci existujúcich dohôd o cezhraničnej spolupráci alebo o cezhraničnom posudzovaní vplyvov alebo podobne) za účelom uľahčenia vzájomnej účasti verejnosti v tých krajinách, v ktorých sa rozhoduje na základe dohovoru a na ktoré môže mať toto rozhodnutie vplyv. Je možné využiť zavedené systémy cezhraničných konzultácií. Môžu byť aj na báze ad hoc alebo ako stály mechanizmus, ktorý uľahčí účasť verejnosti z dotknutej krajiny na rozhodovaní v záležitostiach životného prostredia. Medzi takéto dojednania patria:
- časové rámce. Časové rámce pre účasť verejnosti s cezhraničným aspektom by mali byť prinajmenšom také dlhé ako tie, ktoré nemajú cezhraničný aspekt a ktoré môžu byť podľa konkrétneho prípadu dlhšie z dôvodu prihliadania na kultúrne a komunikačné problémy. Účasť verejnosti by mala začať vtedy, keď dotknutá verejnosť v dotknutej krajine získa prístup k príslušným dokumentom, nie vtedy, keď ich krajina pôvodu poskytne dotknutej krajine;
 - informovanie verejnosti o začatí rozhodovacieho procesu, možnostiach zúčastniť sa ho a – v primeranom čase – prístupe k prijatému rozhodnutiu a prístupu k preskúmvaniu;
 - preklad dokumentov a tlmočenie počas stretnutí a pojednávanií. Je dôležité zabezpečiť preklad a tlmočenie na vysokej úrovni, aby sa predišlo nedorozumeniam. Krajiny by sa mali vopred dohodnúť, kto zabezpečí preklad dokumentov, aby sa predišlo zdržaniam. Ak nie je možné zabezpečiť preklad relevantných dokumentov naraz, časový harmonogram na prezretie dokumentácie verejnosťou a odovzdanie pripomienok by mal prihliadať na čas potrebný na preskúvanie preložených dokumentov po ich doručení;
- d. Regionálne a/alebo miestne orgány by sa mali podporovať, aby uzavreli podobné dojednania so svojimi partnermi v susedných krajinách alebo v krajinách ležiacich na dolnom toku riek, prípadne v krajinách, s ktorými zdieľajú prírodné zdroje a ktoré by mali zodpovedať požiadavkám podľa vnútroštátneho a medzinárodného práva;
- e. V krajine pôvodu by mali byť prijaté vnútroštátne dojednania na uľahčenie zapojenia verejnosti z dotknutej krajiny do rozhodovacieho procesu podľa dohovoru bez akejkoľvek diskriminácie a bez toho, aby boli dotknuté predchádzajúce dojednania. Medzi takéto dojednania môžu patriť:
- prístup k čo najväčšiemu množstvu informácií na internete v hlavnom jazyku (-och), ktoré používa dotknutá verejnosť v potenciálne ovplyvnených krajinách (napr. susedná krajina/-y alebo krajina/-y ležiace na dolnom toku rieky);
 - zrušenie vízových poplatkov a urýchlenie udeľovania víz, aby sa umožnilo verejnosti zo susednej krajiny alebo z krajiny ležiacej na dolnom toku rieky preskúmať všetky informácie dôležité z hľadiska rozhodovania a aby sa mohli zúčastniť prípadných stretnutí alebo pojednávanií;
 - využívanie videokonferencií alebo telekonferencií, aby sa rozhodovacieho procesu mohla zúčastniť verejnosť z dotknutej krajiny a aby mohla v prípade potreby komunikovať s dotknutou verejnosťou v krajine pôvodu;
 - zabezpečenie dodatočných finančných a ľudských zdrojov na riešenie požiadaviek na účasť verejnosti v cezhraničnom kontexte (napr. pridanie požiadaviek na preklad a zabezpečenie komunikácie a získanie, zhromaždenie a zmysluplnú odozvu na pripomienky verejnosti z dotknutej krajiny).
24. Pri určovaní toho, či môže byť verejnosť z dotknutej krajiny, vrátane MVO podporujúcich ochranu životného prostredia ovplyvnená, alebo môže mať záujem na určitom rozhodnutí podľa dohovoru (a preto bude v prípade tohto rozhodnutia patriť medzi "dotknutú verejnosť"), by sa k verejnosti z dotknutej krajiny malo pristupovať rovnako ako k verejnosti z krajiny pôvodu.¹⁶ Rovnako by mala mať dotknutá verejnosť z dotknutej krajiny prístup k procesu preskúmvania¹⁷ v krajine pôvodu na rovnakom základe ako verejnosť z krajiny pôvodu.¹⁸

¹⁶ Aarhuský dohovor, článok 2, odsek 6.

¹⁷ Aarhuský dohovor, článok 9.

¹⁸ Aarhuský dohovor, článok 3, odsek 9.

25. Ak príslušný kompetentný orgán verejnej moci alebo verejnosť z dotknutej krajiny usúdi, že verejnosť má záujem o účasť na rozhodovaní o určitej záležitosti podľa dohovoru, ale medzi krajinami neexistujú diplomatické styky alebo orgány verejnej moci dotknutej krajiny odmietnu zúčastniť sa procesu, krajina pôvodu môže aj napriek tomu umožniť verejnosti z dotknutej krajiny zúčastniť sa procesu rozhodovania prostredníctvom prostriedkov, ktorých použitie nebude považované za zasahovanie do vnútroštátnych záležitostí dotknutej krajiny. Napríklad prostredníctvom prostriedkov uvedených vyššie v odseku 23, písm. (e) (i)-(iii).
26. Usmernenie k praktickému uplatňovaniu Dohovoru z Espoo¹⁹ a Usmernenie k účasti verejnosti na hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcom štátne hranice,²⁰ ktoré boli vypracované v rámci Dohovoru z Espoo a Odporúčania ohľadom príkladov dobrej praxe pre účasť verejnosti na strategickom rozhodovaní²¹, ktoré boli vypracované v rámci Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení, môžu byť užitočnými referenčnými pomôckami pri zavádzaní opatrení, ktoré umožnia verejnosti z dotknutej krajiny zúčastniť sa rozhodovacieho procesu, na základe ktorého sa prijme rozhodnutie s pravdepodobným významným cezhraničným vplyvom a preto podliehajú posudzovaniu vplyvov na životné prostredie alebo posudzovaniu vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie.

L. Zverenie úloh v procese účasti verejnosti

27. Proces zapojenia verejnosti by mal spravidla vykonávať orgán verejnej moci, ktorý je oprávnený prijímať rozhodnutia v príslušných záležitostiach, ale za určitých okolností uvedené nepredstavuje čo najúčinnšie zapojenie verejnosti, napríklad vtedy:
- keď je orgán verejnej moci ústredným orgánom, ktorý sídli ďaleko od miesta navrhovanej činnosti, čo môže brániť verejnosti v účinnej účasti týkajúcej sa napríklad kontroly príslušnej dokumentácie a/alebo návštevy pojednávanií;
 - keď je orgán verejnej moci zainteresovaný na výsledku rozhodnutia, vrátane skutočnosti, keď koná, či už sám alebo prostredníctvom subjektu, ktorý riadi, ako navrhovateľ alebo investor projektu. V prípadoch, v ktorých je orgán verejnej moci navrhovateľom aj investorom by zodpovednosť za vedenie procesu zapojenia verejnosti mala byť prenesená na iný nestranný orgán, prípadne by malo byť poskytnuté racionálne zdôvodnenie toho, prečo tak nespravil;
 - v prípade, že je navrhovaná činnosť kontroverzná a/alebo komplikovaná a je potrebné vyvinúť dodatočné úsilie na to, aby sa zabezpečila dostatočná informačná základňa a nestranné fórum pre všetkých, je vhodné obrátiť sa na "tretiu stranu", ktorá má dostatočné skúsenosti s vedením takýchto procesov (pozri odsek 32 nižšie).
28. V prípadoch, ktoré sú uvedené v bode 27 vyššie, by mal právny rámec umožniť zverenie administratívnych úloh týkajúcich sa procesu zapojenia verejnosti iným osobám alebo orgánom a nie príslušnému kompetentnému orgánu verejnej moci. Treba mať na mysli, že konečnú zodpovednosť za to, aby proces zapojenia verejnosti splňal požiadavky dohovoru, preberá príslušný kompetentný orgán.
29. Ak právny rámec umožňuje zverenie úlohy týkajúcej sa procesu zapojenia verejnosti, tak by mal jasne určiť:
- rozdelenie úloh medzi rôzne orgány;
 - povinnosť každého orgánu, ktorý bol poverený vykonávaním úloh, oznámiť príslušnému kompetentnému orgánu zavŕšenie týchto úloh.
30. Skutočnosť, že si investori môžu najatť poradcov, ktorí sa špecializujú na proces zapojenia verejnosti, nedokáže zabezpečiť takú úroveň nestrannosti, ktorá zaručí správne vedenie procesu zapojenia verejnosti v súlade s dohovorom.²² Poverenie investora, aby bol výhradne zodpovedný za organizáciu procesu zapojenia verejnosti, poskytovanie všetkých relevantných informácií a zhromažďovanie pripomienok z uvedeného dôvodu nie je v súlade s dohovorom. Toto netreba chápať ako celkové vylúčenie investorov z procesu, ale ako dozor nad procesom zo strany príslušného kompetentného

¹⁹ ECE/MP.EIA/8, k dispozícii na stránke <http://www.unece.org/env/eia/guidance/welcome.html>.

²⁰ ECE/MP.EIA/7, k dispozícii na stránke <http://www.unece.org/env/eia/guidance/welcome.html>.

²¹ ECE/MP.EIA/SEA/2014/2, k dispozícii na stránke http://www.unece.org/env/eia/meetings/mop_6.html.

²² Pozri správu výboru Compliance Committee zo štvrtého zasadnutia zmluvných strán Dohovoru (ECE/MP.PP/2011/11), odsek 84.

orgánu verejnej moci pri organizovaní procesu zapojenia verejnosti. Napríklad, investor je povinný:

- a. oboznámiť verejnosť o začatí procesu zapojenia verejnosti²³, alebo prinajmenšom uhradiť výdavky spojené so zverejnením takéhoto oznámenia (napr. v novinách alebo v rádiu, prípadne v televízii);
- b. podieľať sa na organizovaní verejných pojednání;
- c. uhradiť osobitné poplatky na pokrytie výdavkov, ktoré sa spájajú s procesom účasti verejnosti;²⁴
- d. poskytnúť verejnosti relevantné informácie o navrhovanej činnosti a odpovedať na otázky verejnosti o procese účasti verejnosti, napr. ohľadom príprav na verejné pojednávanie.

31. Dojednania, ktoré vyžadujú, prípadne nabádajú investorov, aby sa zapojili do verejnej debaty ešte pred predložením žiadosti o povolenie sú na základe dohovoru povolené²⁵ vtedy, ak tieto dojednania boli uzavreté po podaní žiadosti o povolenie a slúžia ako doplnok k povinnému procesu zapojenia verejnosti, ktoré spĺňa požiadavky dohovoru.
32. Ak sa právny rámec snaží zveriť administratívne funkcie, ktoré sa líšia od funkcií uvedených v odseku 30 (a)-(d) vyššie, mal by zabezpečiť, aby boli osoby alebo orgány, ktorým sa funkcie snaží zveriť nestranné a nezastupovali žiadne záujmy súvisiace s rozhodnutím. Ak sú naozaj nestranné, medzi takýmito orgánmi môžu byť:
- a. iné orgány verejnej moci, napríklad ústredný orgán môže zveriť tieto úlohy miestnemu orgánu v mieste navrhovanej činnosti;
 - b. orgány alebo osoby, či už verejné alebo súkromné, ktoré sa špecializujú na organizovanie procesov účasti verejnosti, napríklad inšpektori pre oblasť plánovania, prípadne *verejné vyšetrovacie komisie*, profesionálni sprostredkovatelia, prípadne špecialisti v oblasti sprostredkovania.
33. V prílohe sú uvedené úlohy, ktoré sa v rámci procesu zapojenia verejnosti môžu prideliť inému orgánu verejnej moci, nezávislému subjektu, ktorý sa špecializuje na proces zapojenia verejnosti alebo investorovi.
34. Eventuálne, na základe vnútroštátneho práva, sa môžu určité úlohy týkajúce sa procesu zapojenia verejnosti zveriť alebo nimi možno poveriť členov dotknutej verejnosti (vrátane MVO podporujúcich ochranu životného prostredia) s tým, že:
- a. tí členovia verejnosti, u ktorých sa predpokladá, že konajú v záujme verejnosti a ktorí sú schopní vykonávať úlohy im zverenú objektívnym a nediskriminačným spôsobom, ktorí zohľadňujú rasové, etnické a náboženské otázky, vek, zdravotné postihnutie, chudobu, atď., ako aj rôznorodé hľadiská dotknutej verejnosti;
 - b. tí členovia verejnosti, ktorí dobrovoľne súhlasia s tým, že vykonajú úlohy, ktoré sa im navrhujú zveriť. Uvedené nevylučuje možnosť odmeny týmto osobám za vykonanie príslušných úloh;
 - c. proces zapojenia verejnosti sa vedie spôsobom, ktorý v plnej miere spĺňa požiadavky dohovoru a dotknutá verejnosť má prístup k procesu preskúmania, aby mohla napadnúť vecnú alebo procesnú zákonnosť rozhodnutí, činov a opomenutí uvedených osôb;²⁶
 - d. nedostatočný počet členov verejnosti, ktorí sa dobrovoľne podujmú vykonať im zverenú navrhovanú úlohu nezbavuje kompetentný orgán verejnej moci povinnosti zorganizovať proces zapojenia verejnosti v súlade s dohovorom.
35. Medzi úlohami, ktoré môžu byť zverené členom dotknutej verejnosti, môžu byť:
- a. informovanie verejnosti;²⁷
 - b. poskytovanie všetkých relevantných a dostupných informácií ihneď ako sú k dispozícii;²⁸
 - c. organizovanie verejných pojednání;²⁹
 - d. zhromažďovanie a porovnávanie pripomienok.³⁰

²³ Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 2.

²⁴ Pozri správu výboru Compliance Committee zo štvrtého zasadnutia zmluvných strán Dohovoru, odsek 85.

²⁵ Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 5.

²⁶ Aarhuský dohovor, článok 9, odsek 2.

²⁷ Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 2.

²⁸ Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 6.

36. Právne ustanovenia, ktoré umožňujú verejnosti zorganizovať proces zapojenia verejnosti (napríklad v niektorých krajinách východnej Európy, na Kaukaze a v strednej Ázii verejnosť môže viesť takzvanú "verejnú expertízu") by sa mali považovať za dodatočné opatrenia a nie ako jediné opatrenie na zavedenie požiadaviek dohovoru.³¹

M. Praktické dojednania na podporu účasti verejnosti

37. V prípade potreby sa môžu uzavrieť praktické dojednania na uľahčenie účinného zapojenia verejnosti. Napríklad:
- a. je možné prijať opatrenia, ktoré uľahčia verejnosti prístup k informáciám, ktoré sú dôležité z hľadiska rozhodovania (napr. poskytnutie prístupu verejnosti k informáciám za čo najnižšiu cenu - kopírovanie požadovanej dokumentácie, ktorá je dostupná na internete bez poplatku a urýchlenie prístupu k informáciám);
 - b. od miestnych orgánov verejnej moci a/alebo verejných inštitúcií (napr. školy alebo verejné knižnice) sa môže vyžadovať, aby pomohli regionálnym a/alebo ústredným orgánom pri vykonávaní určitých funkcií spojených so zapojením verejnosti (napr. kontrola poskytnutej dokumentácie, pomoc pri organizovaní verejných pojednání prípadne poskytnutie priestorov na ich konanie), v prípade potreby za adekvátnu odmenu;
 - c. môžu sa zaviesť systémy, ktoré budú podporovať, či už finančne alebo iným spôsobom, zapojenie verejnosti (napr. poskytnutie pomoci pri úhrade cestovných nákladov alebo pomoc pri prípravách, ktoré umožnia verejnosti pripraviť sa a zúčastniť sa verejného pojednávania, alebo zabezpečiť technickú, prípadne právnu, pomoc, aby sa verejnosť mohla účinne zapojiť do procesu vrátane vyhľadania právneho poradenstva alebo poradenstva technických expertov).

N. Hodnotenie, školenie a skúmanie procesov účasti verejnosti

38. Bežné, dobre nastavené hodnotenie snahy verejnosti o zapojenie sa do procesu vrátane použitých techník a foriem, ako aj následné skúmanie týchto hodnotení môže významne prispieť k zabezpečeniu účinnejších procesov účasti verejnosti v budúcnosti.
39. Orgány verejnej moci, ktoré pripravujú a vedú procesy účasti verejnosti by sa mali v realizovateľnom a vhodnom rozsahu oboznámiť s existujúcim spoločensko-vedeckým výskumom a spätnou väzbou založenou na skutočných skúsenostiach a praxi a získať lepšie poznatky o zapojení verejnosti. Informačný systém Aarhuského dohovoru je jedným zo zdrojov, kde sa dá nájsť príslušná literatúra.³² Do tvorby a vykonávania nezávislých hodnotení procesov účasti verejnosti je možné zapojiť aj univerzitných výskumníkov.

³¹ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/37 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.6), odsek 76.

³² Pozri <http://aarhusclearinghouse.unece.org/>.

Účasť verejnosti na rozhodovaní o špecifických aktivitách (článok 6)

A. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (a).....	24
B. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (b).....	25
C. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (c).....	26
D. Primerané, včasné a účinné oznamovanie (článok 6, odsek 2).....	26
E. Primerané časové rámce na informovanie verejnosti a na prípravu verejnosti na účinnú účasť (článok 6, odsek 3).....	29
F. Skorá účasť verejnosti v dobe, kedy sú k dispozícii všetky možnosti (článok 6, odsek 4).....	32
G. Povzbudenie investorov, aby sa stretli s dotknutou verejnosťou ešte pred požiadaním o vydanie povolenia (článok 6, odsek 5).....	32
H. Prístup ku všetkým dôležitým informáciám (článok 6, odsek 6).....	33
I. Postupy odovzdávania pripomienok verejnosťou (článok 6, odsek 7).....	36
J. Následné zohľadnenie výsledku účasti verejnosti — rozsah povinnosti (článok 6, odsek 8).....	40
K. Okamžité oznámenie rozhodnutia a prístup k rozhodnutiu (článok 6, odsek 9).....	42
L. Opätovné prehodnotenie a aktualizácia prevádzkových podmienok činnosti uvedenej v článku 6 (článok 6, odsek 10)	43
M. Účasť verejnosti na rozhodovaní o geneticky modifikovaných organizmoch (článok 6, odsek 11 a článok 6 bis).	43

A. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (a)

40. Napriek tomu, že to v dohovore nie je výslovne uvedené, pri uplatňovaní článku 6, odsek 1, písm. (a) dohovoru sa odporúča:
- a. ak prevádzkovateľ vykonáva niekoľko činností, ktoré spadajú pod rovnakú položku prílohy I dohovoru v jednom zariadení alebo v jednom areáli, výrobné kapacity alebo výstupy týchto činností by sa mali spočítavať;³³
 - b. odkazy na limitné "denné" hodnoty uvedené v prílohe I by sa mali chápať ako 24-hodinový interval, ktorý začína a končí o polnoci;
 - c. kapacity alebo výstupy uvedené v prílohe I by sa mali chápať ako technicky možné kapacity alebo výstupy a nie ako kapacity alebo výstupy predvídané prevádzkovateľmi;³⁴
 - d. odsek 20 prílohy I by sa mal chápať tak, že zahŕňa akúkoľvek činnosť, ktorá podlieha procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, kde je účasť verejnosti povinná podľa vnútroštátnych právnych predpisov z dôvodu medzinárodného práva (napr. činnosti uvedené v prílohe I Dohovoru z Espoo), nadnárodného práva (napr. projekty uvedené v prílohe I a také projekty z prílohy II, ktoré rozhodne podliehajú preskúmvaniu podľa smernice EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie)³⁵ alebo na základe nezávislého určenia štátom;
 - e. ak sa podľa vnútroštátnych právnych predpisov požaduje postup, ktorý zahŕňa základné prvky procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie bez toho, aby bol tak nazvaný, podľa odseku 20 prílohy I by sa mal tento postup de facto považovať za proces posudzovania vplyvov na životné prostredie;³⁶
 - f. činnosti uvedené v prílohe I dohovoru, pre ktoré nie sú stanovené limitné hodnoty (napr. jadrové elektrárne, chemické zariadenia, zariadenia na spaľovanie alebo skládkovanie nebezpečného odpadu, atď.) by sa mali riadiť článkom 6, odsek 1, písm. (a) bez ohľadu na ich veľkosť;³⁷
 - g. na vykonanie zmien pri činnostiach, ktoré sú uvedené v prílohe I dohovoru a pre ktoré nie sú stanovené limitné hodnoty, by bolo vhodné v konkrétnom prípade, napr. pri výstavbe nových reaktorov v jadrovej elektrárni, aby sa zmena alebo predĺženie činnosti rovnako riadili požiadavkami článku 6, odsek 1, písm. (a) bez ohľadu na ich veľkosť.³⁸

Komplexné rozhodovanie

41. V prípade, že právny rámec na národnej úrovni požaduje niekoľko povoľovacích rozhodnutí, aby sa činnosť uvedená v článku 6, odsek 1 mohla vykonávať (často sa nazýva ako "komplexné rozhodovanie"), malo by sa na úrovni štátu vykonať testovanie za účelom určenia, ktorého z viacerých povoľovacích konaní by sa verejnosť podľa dohovoru mala zúčastniť.³⁹ Z tohto dôvodu pri určovaní toho, ktorého konania v rámci komplexného rozhodovacieho procesu by sa mala verejnosť podľa dohovoru zúčastniť, je možné vziať do úvahy nasledujúce kritériá, pričom treba prihliadať na účinné zapojenie verejnosti a na predchádzanie únavy z účasti:
- a. povoľuje dané rozhodnutie účinne danú činnosť?⁴⁰
 - b. budú mať parametre navrhovanej činnosti určené rozhodnutím významný vplyv na životné prostredie?;
 - c. znemožnia parametre navrhovanej činnosti ustanovené rozhodnutím zvažovať možnosti v neskorších fázach?;
 - d. zmení rozhodnutie parametre významné z hľadiska životného prostredia ustanovené predchádzajúcim rozhodnutím, pri prijímaní ktorého bola potrebná účasť verejnosti?⁴¹
 - e. ovplyvní činnosť vzhľadom na svoj charakter, veľkosť alebo miesto vykonávania veľký počet ľudí prípade bude predmetom záujmu veľkého počtu ľudí?;

³³ Usmernenie k výkladu a implementácii smernice IPPC, ktoré je k dispozícii na stránke Európskej komisie http://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ippc/general_guidance.htm.

³⁴ Ibid.

³⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/92/EÚ z 13. decembra 2011 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (kodifikovaná verzia).

³⁶ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2008/35 o dodržiavaní súladu v Gruzínsku (ECE/MP.PP/C.1/2010/4/dod.1), odsek 46.

³⁷ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/41 o dodržiavaní súladu na Slovensku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.3), odsek 58.

³⁸ Ibid.

³⁹ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2006/17 o dodržiavaní súladu v Európskej únii (ECE/MP.PP/2008/5/dod.10), odsek 43.

⁴⁰ Ibid., odsek 42.

⁴¹ Ibid., odsek 43.

- f. bude potrebné vynaložiť na navrhovanú činnosť značné verejné zdroje (napr. stredne veľké a veľké projekty infraštruktúry)?;
 - g. bude si realizácia činnosti, plánu, programu, politiky alebo právneho nástroja vyžadovať prijatie rozhodnutia v spolupráci s dotknutými a zainteresovanými stranami?;
 - h. bude si rozhodnutie vyžadovať obzvlášť široké pochopenie a prijatie, aby bolo účinné?
42. Ak napriek existencii procesu alebo procesov zapojenia verejnosti vzhľadom na jedno alebo viacero rozhodnutí o povolení v oblasti životného prostredia existujú pre danú činnosť ďalšie rozhodnutia o povolení týkajúce sa životného prostredia, pre ktorú sa nepredvída riadny proces zapojenia verejnosti, ale ktoré dokážu významne ovplyvniť základné parametre, prípadne ktoré sa týkajú významných environmentálnych aspektov činnosti, pre ktorú zatiaľ neexistuje rozhodnutie(-a) o povolení, ktoré by zahŕňalo riadny proces zapojenia verejnosti, tak v takom prípade by tieto rozhodnutia mali tiež podliehať riadnemu procesu zapojenia verejnosti.⁴²

B. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (b)

43. Článok 6, odsek 1, písm. (b) dohovoru vyžaduje ustanovenie mechanizmu vo vnútroštátnom právnom rámci na stanovenie toho, či rozhodnutie o navrhovanej činnosti, ktorá nie je uvedená v prílohe I, môže mať významný vplyv na životné prostredie a tým si vyžadovať účasť verejnosti v súlade s požiadavkami článku 6. Mechanizmus na takéto stanovenie môže súvisieť so systémom posudzovania vplyvov na životné prostredie, prípadne môže byť od neho nezávislý, alebo to môže byť kombinácia oboch prístupov.
44. Bez ohľadu na to, či vyššie uvedené stanovenie súvisí s postupom posudzovania vplyvov na životné prostredie, odporúča sa ako prvý krok určiť všetky činnosti, ktoré môžu mať potenciálny účinok na životné prostredie. Medzi takéto činnosti môže patriť:
- a. akákoľvek činnosť, ktorá si podľa vnútroštátnych právnych predpisov vyžaduje povolenie alebo licenciu v oblasti životného prostredia (napríklad povolenia týkajúce sa hluku, emisné povolenia, povolenia na ťažbu dreva, oprávnenia na odstrefovanie alebo rušenie zveri, povolenia na vypúšťanie vôd alebo odber vody, povolenia na štiepenie, povolenia na prieskumné vŕtanie, povolenia na lov rýb, povolenia na vývoz alebo dovoz ohrozených druhov, atď.);
 - b. Akákoľvek iná činnosť, ktorá podlieha samostatnému preskúmvaniu podľa vnútroštátneho práva. Napríklad:
 - i. zmeny alebo predĺženia činností v rozsahu druhej vety odseku 22 prílohy I dohovoru;
 - ii. činnosti, ktoré podliehajú samostatnému preskúmvaniu z hľadiska posudzovania vplyvov na životné prostredie (napríklad činnosti uvedené v prílohe II podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie) alebo posudzovanie ochrany prírody (napríklad činnosti, ktoré podliehajú článku 6, odsek 3 a 12 smernice EÚ o biotopoch).⁴³
45. Po určení všetkých činností, ktoré môžu mať potenciálne účinky na životné prostredie treba stanoviť, ktoré z nich majú "významný účinok" a preto si vyžadujú účasť verejnosti v súlade s článkom 6, odsek 1, písm. (b). Mechanizmus na toto stanovenie môže mať formu:
- a. zváženia konkrétnych druhov rozhodnutí týkajúcich sa určitých druhov činností, ktoré budú podliehať procesu zapojenia verejnosti v súlade s ustanoveniami článku 6 (prístup uvedený "v zozname" podľa prílohy I dohovoru);
 - b. požiadania orgánov verejnej moci o takéto stanovenie na základe preskúmania jednotlivých prípadov ("prístup od prípadu k prípadu");
 - c. kombinácia oboch vyššie spomínaných prístupov.
46. Ak právny rámec požaduje od orgánov verejnej moci, aby podľa článku 6, odsek 1, písm. (b) stanovili uvedené na základe prístupu od prípadu k prípadu, je potrebné vytvoriť zoznam jasných kritérií podľa ktorých sa stanoví význam navrhovanej činnosti z hľadiska životného prostredia (napríklad kritériá uvedené v prílohe 3 Dohovoru z Espoo alebo príloha III Smernice EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie).
47. Stanovenie významu navrhovanej činnosti by sa malo podľa dohovoru preskúmať na žiadosť dotknutej verejnosti, najmä kontrola toho, či sa kritériá stanovené na tento účel v danom prípade správne uplatnili.⁴⁴

⁴² Ibid.

⁴³ Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín

⁴⁴ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2010/50 o dodržiavaní súladu v Českej republike (ECE/MP.PP/2008/2012/11), odsek 82. Pozri aj článok 9, odsek 2 dohovoru.

C. Uplatňovanie článku 6, odsek 1, písm. (c)

48. Článok 6, odsek 1, písm. (c) dohovoru nie je povinným ustanovením. Orgány verejnej moci, ktoré sa snažia použiť toto opatrenie by mali mať na pamäti, že opatrenie si vyžaduje stanovenie toho, aby navrhovaná činnosť:
- slúžila na účely obrany štátu; a
 - uplatnenie opatrení článku 6 by malo nepriaznivý vplyv na tieto účely.
49. Toto by sa malo určiť jasne, transparentne a konzistentne na základe ustanovenia a zachovávaní:
- zoznamu činností a kritérií, v prípade ktorých ak orgán verejnej moci vyhlási, že boli v konkrétnom prípade splnené, tak sa môžu považovať za splnenie vyššie uvedených požiadaviek;
 - mechanizmu na stanovenie toho, či boli vyššie uvedené požiadavky splnené na základe kritérií stanovených zákonom podľa jednotlivých prípadov.
50. Dôvody na uplatnenie výnimky z článku 6, odsek 1, písm. (c) by sa mali vykladať reštriktívne bez ohľadu na použitý prístup, pričom by sa mal vziať do úvahy záujem verejnosti o zaručenie účinného zapojenia verejnosti do rozhodovania, ktoré má vplyv na životné prostredie. Navrhovaná činnosť by mala byť skutočne len na účely obrany štátu a dôvody na uplatnenie výnimky by nemali slúžiť na to, aby sa predišlo účasti verejnosti na rozhodovacom procese.
51. Určenie by podľa dohovoru malo podliehať preskúmaniu na žiadosť dotknutej verejnosti.⁴⁵ Predovšetkým by sa malo skontrolovať, či sa kritériá ustanovené na tento účel v danom prípade správne uplatnili.

D. Primerané, včasné a účinné oznamovanie (článok 6, odsek 2)

52. Právny rámec by mal jasne vyžadovať primerané, včasné a účinné informovanie dotknutej verejnosti⁴⁶, čo znamená, že orgány verejnej moci majú jasné usmernenie k načasovaniu, obsahu a kvalite oznámenia, najmä ak majú určitú právomoc ohľadom vykonávania oznámenia.

Primerané informovanie

53. Oznámenie verejnosti by malo primeraným spôsobom, správne, dostatočne a jasne informovať o všetkých záležitostiach uvedených v článku 6, odsek 2, písm. (a) až (e). Najmä:
- Vzhľadom na článok 6, odsek 2 písm. (d) (ii):
 - by mali byť v oznámení jasne popísané všetky možnosti účasti verejnosti a príslušné časové rámce;
 - by bolo vhodné spracovať prehľad procesu zapojenia verejnosti, ktorý sa priloží k výzve verejnosti na zapojenie. Odporúča sa, aby prehľad:
 - poskytol informácie o možnostiach verejnosti predložiť pripomienky a spôsob(-y), ako možno pripomienky predložiť (ústne alebo písomne, elektronicky, atď.);
 - obsahoval zhrnutie najdôležitejších informácií z hľadiska rozhodovania (napr. dokumentáciu k posudzovaniu vplyvov na životné prostredie);
 - bol pripravený v spolupráci so všetkými orgánmi verejnej moci, ktoré sú zapojené do procesu zapojenia verejnosti na zabezpečenie toho, aby aspekty, za ktoré zodpovedajú iné orgány boli takisto do tohto prehľadu zahrnuté;
 - stanovil, či tí, ktorí sa zúčastňujú procesu budú automaticky informovaní o prijatom rozhodnutí a ako sa k nemu dostanú. Ak sa nepredpokladá automatické informovanie, verejnosť by mala mať možnosť zaregistrovať sa za účelom doručenia oznámenia a informácie o tejto možnosti by mali byť uvedené v úvode oznámení;
 - Vzhľadom na článok 6, odsek 2 písm.(d) (iv), okrem kontaktných údajov orgánu alebo osoby(-ôb), od ktorých je možné príslušné informácie získať, je potrebné poskytnúť presné informácie o tom kedy a kde budú k dispozícii na preskúmanie ;
 - Vzhľadom na článok 6, odsek 2, písm. (d) (v), je potrebné uviesť nasledovné:
 - kontaktné údaje orgánu alebo osoby(-ôb), ktorým treba pripomienky alebo otázky zaslať;

⁴⁵ pozri Aarhuský dohovor, článok 9, odsek 2.

⁴⁶ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2006/16 o dodržiavaní súladu v Litve (ECE/MP.PP/2008/5/Add.6), odsek 91, písm. (a) (i).

- časový harmonogram odovzdávania pripomienok alebo otázok s prihliadnutím na skutočnosť, že časový harmonogram by mal v súlade s článkom 6, odsek 3 zabezpečiť dostatočný časový rámec. Okrem iného by mal brať do úvahy, že použité oznamovacie prostriedky môžu mať vplyv na to, aby sa oznámenie dostalo k dotknutej verejnosti účinne a včas (napríklad uverejnenie v oficiálnych oznamovacích databázach vlády sa nepovažuje za účinné informovanie verejnosti napriek tomu, že je databáza verejne dostupná, pretože mnohí členovia verejnosti tieto databázy denne nekontrolujú);
- d. Vzhľadom na článok 6, odsek 2, písm. (d) (vi) by oznámenie malo uvádzať, ktoré konkrétne informácie budú poskytnuté v súlade s článkom 6, odsek 6. Malo by byť jasne povedané, že prístup k týmto informáciám bude na účely preskúmania oslobodený od poplatkov. Napriek tomu, že v oznámení nemusia byť rozpisované všetky informácie, oznámenie by malo prinajmenšom obsahovať žiadosť o povolenie navrhovanej činnosti a hlavné prílohy vrátane dokumentácie k posudzovaniu vplyvov na životné prostredie, ak je k dispozícii, a malo by v krátkosti popísať ostatné druhy informácií, ktoré sa poskytnú;
- e. Vzhľadom na článok 6, odsek 2, písm. (e) by bolo vhodné v prípade tých činností, ktoré sú uvedené v článku 6 a ktoré nepodliehajú žiadnemu národnému alebo cezhraničnému posudzovaniu vplyvov na životné prostredie, informovať dotknutú verejnosť včas a účinne:
- ak právny rámec umožňuje verejnosti zúčastniť sa preskúmania rozhodnutia, o možnostiach účasti;
 - ak právny rámec nepredpokladá účasť verejnosti na preskúmaní rozhodnutia, o výsledkoch preskúmania v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie;
 - ak činnosť nepodlieha preskúmaniu, o povahe a výsledkoch iného procesu, ktorý sa pri konkrétnej činnosti uplatňuje.
54. Za účelom rozpoznania oznámení, ktoré môžu byť pre verejnosť dôležité, sa odporúča, aby názov akéhokoľvek písomného oznámenia uvádzal navrhovanú činnosť, charakter navrhovaného rozhodnutia a navrhované geografické umiestnenie(-ia). Kontaktné údaje rozhodovateľa a investora by mali byť oproti ostatným údajom zvýraznené.
55. Všeobecnejšie orgány verejnej moci by sa mali snažiť, aby úradní činitelia vedeli a dokázali zabezpečiť primerané, včasné a účinné informovanie dotknutej verejnosti.⁴⁷
56. Ak právny rámec prisudzuje úlohu informovania tretej strane, napríklad investorovi, mal by od tretej strany požadovať, aby denne podávala správy kompetentnému orgánu verejnej moci o tom, kto bol oboznámený, o čom, kedy a ako.

Včasné oznamovanie

57. Požiadavku na "včasné" informovanie verejnosti treba vidieť v kontexte povinnosti zabezpečenia "primeraných časových rámcov" (článok 6, odsek 3) a "včasnej účasti verejnosti, kedy sú k dispozícii všetky možnosti a účasť verejnosti na rozhodovaní môže byť účinná" (článok 6, odsek 4).
58. Verejnosti by malo byť doručené písomné oznámenie v rôznych podobách v ten istý deň. Ak to nie je možné, časové rámce pre účasť verejnosti by sa mali počítať od najneskoršieho dátumu, ku ktorému sa písomné oznámenie k dotknutej verejnosti dostalo.

Účinné oznamovanie

59. Orgány verejnej moci by sa mali snažiť zabezpečiť také prostriedky informovania verejnosti, ktoré zaručia, že všetci tí, ktorí môžu byť potenciálne dotknutí, budú mať šancu dozvedieť sa o navrhovanej činnosti a o možnostiach zúčastniť sa procesu.⁴⁸ To, čo bude predstavovať "účinné oznamovanie" bude určené na základe jednotlivých prípadov, pričom sa v každom prípade bude brať do úvahy konkrétna situácia.
60. Orgány verejnej moci by mali zabezpečiť, aby oznámenie a všetky sprievodné informácie boli verejnosti k dispozícii počas celého procesu zapojenia verejnosti, aby mali členovia verejnosti, ktorí sa o procese dozvedia neskôr stále prístup ku všetkým relevantným informáciám umožňujúcim ich účinné zapojenie sa do procesu. Informácie by mali byť k dispozícii verejnosti aj počas obdobia, kedy prebiehajú správne alebo opravné konania týkajúce sa konečného rozhodnutia, ktoré bude vynesené na základe vnútroštátneho práva.

⁴⁷ pozri Aarhuský dohovor, článok 3, odsek 2.

⁴⁸ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2006/16 o dodržiavaní súladu v Litve (ECE/MP.PP/2008/5/Add.6), odsek 67.

61. Treba dbať na to, aby informácie uvedené v rôznych formách oznámenia boli konzistentné.
62. Za účelom zabezpečenia primeraného a účinného oznamovania a poskytovania informácií verejnosti v rámci neustálej revízie procesu zapojenia verejnosti by mala byť zabezpečená možnosť poskytnúť dodatočné oznámenia, ktorá by mala byť v prípade potreby využitá, napríklad:
- a. ak existuje pochybnosť o tom, či bola celá dotknutá verejnosť účinne oboznámená (napríklad ak sa následne zistí, že niektorí členovia dotknutej verejnosti nedostali pôvodné oznámenie napríklad z dôvodu problémov s doručením zo strany pošty, prípadne nemali prístup k médiám, prostredníctvom ktorých bola daná skutočnosť oznámená, napr. neexistujúci prístup na internet);
 - b. keď sa s navrhovanou činnosťou spája viac než jedno rozhodnutie, ktoré si vyžaduje účasť verejnosti podľa článku 6 (pozri odsek 41 vyššie);
 - c. ak vyplávajú na povrch nové dôležité informácie, prípadne sa zásadne zmenia okolnosti, na základe ktorých bude potrebné dať verejnosti príležitosť zúčastniť sa procesu. Medzi takéto nové dôležité informácie patria informácie procesnej povahy, napríklad čas a miesto konania verejného pojednávania, ak o tom nebola verejnosť predtým informovaná;
 - d. ak sa vyskytnú dodatočné informácie, či už vecnej alebo procesnej povahy, ktoré nemohli byť poskytnuté v predchádzajúcom pôvodnom oznámení a ktoré sa týkajú začatia procesu a ktoré by mali byť poskytnuté v rámci možnosti v súlade s článkom 6, odsek 2, písm. (d);
 - e. ak sa predpokladaný proces zapojenia verejnosti zásadne zmení (napr. zmena časových rámcov procesu prípadne prostriedky, prostredníctvom ktorých môže verejnosť poskytnúť svoje vstupy).

Spôsoby informovania verejnosti

63. Pri vypracovávaní metód informovania verejnosti treba mať na pamäti nasledovné:
- a. vybraná metóda by mala byť taká, aby sa informácie dostali k čo najväčšej časti dotknutej verejnosti, najmä k tej, ktorá žije v bezprostrednej blízkosti navrhovanej činnosti alebo jej účinkov na životné prostredie;
 - b. bolo by vhodné, aby plán informovania verejnosti bral do úvahy veľkosť a komplexnosť projektu, kultúrny kontext, do ktorého je projekt alebo činnosť zasadená, prípadne ktorý môže ovplyvniť potreby zraniteľnejších skupín. V prípade väčšiny projektov by mali byť použité formy verejného oznámenia uvedené v odseku 64. Avšak v prípade komplexných alebo kontroverzných projektov a činností, plán na zapojenie zainteresovaných strán môže byť komplexný a môže využiť rôzne metódy informovania, vrátane klopiania na dvere ľuďom, ktorí nemajú telefóny alebo elektrinu. Rozhodujúcim faktorom je, aby oznamovacie prostriedky boli v súlade s potrebami ľudí, ktorí boli označení ako dotknutá verejnosť. V každom prípade verejnosť by mala byť upovedomená o tom akým spôsobom bude informovaná;
 - c. problematika jazykov by sa mala riešiť podľa potreby. Napríklad zabezpečenie prekladov, ak dotknutá verejnosť nehovorí jazykom, ktorý je použitý v dokumentácii, prípadne umožnenie zastupujúcim organizáciám sprostredkovať oznámenie svojim komunitám v ich vlastnom jazyku alebo použitie všeobecne uznaného spoločného jazyka v regióne (lingua franca) (napr. angličtiny pre krajiny EÚ, ruštiny pre krajiny východnej Európy, Kaukazu a strednej Ázie).
64. Verejné oznámenie by sa malo umiestniť:
- a. na verejnom mieste v bezprostrednej blízkosti navrhovanej činnosti (napr. na hlavnú bránu alebo návesť na mieste navrhovanej činnosti, atď.);
 - b. na verejne dostupnú fyzickú nástenku v priestoroch orgánu verejnej moci, ktorý má právomoc prijať rozhodnutie a na hlavnú a verejne dostupnú časť webovej stránky príslušného kompetentného orgánu verejnej moci (ak takáto webová stránka existuje);
 - c. do novín v závislosti od geografického rozsahu možných účinkov navrhovanej činnosti, ku ktorým má prístup veľká časť verejnosti, ktorá môže byť ovplyvnená navrhovanou činnosťou alebo sa o ňu verejnosť zaujíma;

- d. na miestach často navštevovaných dotknutou verejnosťou, ktoré sa na tento účel často využívajú (napr. nástenky na obecných úradoch, na poštách, v obchodoch a v obchodných centrách, na modlitebných miestach, v školách, v škôlkach, v športových halách a na miestach stretnutí marginalizovaných skupín ako aj na autobusových zastávkach, na ihriskách, atď.);
 - e. na nástenkách a webových stránkach všetkých miestnych orgánov v potenciálne dotknutej oblasti.
65. Verejné oznámenie prostredníctvom rádia, televízie a sociálnych médií (napr. Facebook, Twitter, blogy) v oblastiach, v ktorých sa tieto komunikačné prostriedky bežne využívajú, môže slúžiť ako doplnok, ale nemôže nahradiť vyššie spomínané formy oznamovania. Sociálne médiá môžu byť obzvlášť užitočné v niektorých kultúrach na informovanie mladších členov verejnosti, ktorých nie je možné osloviť prostredníctvom tradičných médií.
66. Ak jeden z vybraných spôsobov informovania verejnosti o možnosti zúčastniť sa procesu je zverejnenie v miestnych novinách, tak potom ako účinný spôsob informovania verejnosti o procese sa javí zverejnenie v novinách s najväčším nákladom na príslušnom území.⁴⁹ Dôležité je tiež posúdiť, ako sa dotknutá verejnosť bežne dostáva k informáciám v jednotlivých prípadoch. Napríklad niektorí členovia dotknutej verejnosti si nemôžu dovoliť bežne kupovať najznámejšie denníky. Takisto bude pravdepodobne účinnejšie zverejniť oznámenie v obľúbených miestnych denníkoch než v úradnom vestníku vydávanom na týždennej báze,⁵⁰ i keď dodatočné zverejnenie v úradnom vestníku je taktiež dôležité vzhľadom na to, že v mnohých krajinách sa to stále považuje za štandardný zdroj informovania.
67. Treba mať na pamäti, že niektorých členov dotknutej verejnosti nebude možné osloviť prostredníctvom zvyčajných foriem informovania (napríklad ľudia, ktorí žijú vo vzdialených oblastiach bez prístupu na internet, s nízkou gramotnosťou alebo ľudia, ktorí hovoria inými jazykmi) a preto bude nutné použiť iné prostriedky účinného informovania,⁵¹ napríklad prostredníctvom kontaktovania príslušných MVO alebo iných orgánov, ktoré pracujú s takýmito komunitami.
68. Oznámenie prostredníctvom násteniek alebo webových stránok navrhovateľov projektu (či už ide o súkromný alebo verejný subjekt) by sa malo považovať len za doplnujúce. Takéto oznámenie môže slúžiť ako doplnok a nemôže nahradiť oznámenie na nástenke alebo webovej stránke orgánu verejnej moci, ktorý má právomoc prijať rozhodnutie.
69. Články novinárov s informáciami o projekte v tlači, na internete alebo v televízii môžu taktiež slúžiť ako doplnujúce prostriedky na informovanie verejnosti. Avšak ako také nepredstavujú na účely dohovoru verejné oznámenie a nemôžu ho nahradiť.⁵²
70. Bolo by vhodné ustanoviť mechanizmus na zabezpečenie individuálneho oznámenia spolu s jednoduchým postupom, na základe ktorého sa člen verejnosti môže zaregistrovať vopred za účelom doručenia oznámení a s možnosťou vybrať si oznámenia pre konkrétne geografické oblasti alebo konkrétne témy. Zoznam členov verejnosti, ktorí sa zaregistrovali na prijímanie takéhoto oznámenia by sa mal neustále aktualizovať. Okrem členov verejnosti, ktorí požiadali o to, aby boli vopred informovaní o rozhodovacom procese, individuálne oznámenie môže slúžiť tým členom verejnosti, ktorí sú označení ako členovia verejnosti s osobitnými záujmami (napr. členovia verejnosti s právnymi záujmami alebo členovia verejnosti, ktorí žijú v bezprostrednej blízkosti).

E. Primerané časové rámce na informovanie verejnosti a na prípravu verejnosti na účinnú účasť (článok 6, odsek 3)

71. Rôzne fázy procesu zapojenia verejnosti, v ktorých sa môžu požadovať časové rámce:
- a. informovanie dotknutej verejnosti o začatí procesu (článok 6, odsek 2);
 - b. umožnenie dotknutej verejnosti oboznámiť sa s dokumentáciou (článok 6, odsek 6). Toto obdobie by malo byť dostatočne dlhé, aby mala verejnosť možnosť požiadať o dodatočné informácie v súlade s článkom 4, odsek 1 a 2, o ktorých si verejnosť myslí, že sú relevantné z hľadiska rozhodovania o navrhovanej činnosti;
 - c. umožnenie verejnosti predložiť pripomienky, informácie, analýzy alebo názory, o ktorých si myslí, že sú dôležité

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

⁵² Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/37 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.6).

- (článok 6, odsek 7). Pri stanovovaní tohto časového rámca treba mať na mysli aj spôsob, akým možno pripomienky predkladať. Napríklad, ak sa požaduje zaslať pripomienky písomne poštou, skutočný časový rámec na pripomienkovanie verejnosťou bude o niekoľko dní kratší ako uvedený časový rámec, pretože pripomienky budú musieť byť zaslané o niekoľko dní skôr, aby ich pošta stihla doručiť. Bolo by vhodné, aby sa za dátum odovzdania pripomienok zaslaných poštou považoval dátum uvedený na poštovej pečiatke;
- d. zváženie pripomienok, informácií, analýz alebo názorov verejnosti (článok 6, odsek 8);
 - e. prijatie konečného rozhodnutia, pričom sa berie ohľad na výsledok účasti verejnosti (článok 6, odsek 8);
 - f. príprava odôvodnenia, o ktoré sa prijaté rozhodnutie opiera;
 - g. príprava textu rozhodnutia;
 - h. oboznámenie verejnosti s prijatým rozhodnutím spolu s informáciou ako verejnosť získa prístup k zneniu rozhodnutia a odôvodnenie toho, o čo sa dané rozhodnutie opiera (článok 6, odsek 9).
72. Pri navrhovaní právneho rámca účasti verejnosti by sa v zásade malo myslieť na to, aby požiadavka na poskytnutie "primeraných časových rámcov" uvedená v článku 6, odsek 3:
- a. prihliadala okrem iného na povahu, komplexnosť, veľkosť a potenciálne účinky navrhovanej činnosti na životné prostredie a rozsah dokumentácie potrebnej na príslušné rozhodovanie, z čoho vyplýva, že časový rámec, ktorý je primeraný v prípade malého a jednoduchého projektu nemusí byť primeraný v prípade veľkého a zložitého projektu s rozsiahlou dokumentáciou alebo v prípade projektu s potenciálne významnými vplyvmi na životné prostredie;⁵³
 - b. "primerané" z pohľadu verejnosti, ktorá sa usiluje pripraviť sa a účinne sa zapojiť do procesu;
 - c. prihliadať na všeobecne záväznú administratívnu časové rámce v danej krajine (napr. časové rámce na podanie žiadosti o informácie a podanie odvolania proti odmietnutiu).
73. Vzhľadom na stanovovanie časových rámcov pre rôzne fázy konania s účasťou verejnosti, právny rámec môže:
- a. stanoviť pevné časové rámce pre každú jednu fázu;
 - b. stanoviť minimálne časové rámce;
 - c. prijať flexibilný prístup v prípade, v ktorom sú orgány verejnej moci zodpovedné za proces zapojenia verejnosti zodpovedné aj za stanovenie časových rámcov primeraných vzhľadom na okolnosti príslušného prípadu, avšak so zákonným minimom na prístup k informáciám založeným na uzákonenom časovom rámci podľa článku 4 dohovoru.
74. Bez ohľadu na to, či bol použitý pevný alebo flexibilný prístup, v prípade, že sa objavia nové dôležité informácie alebo sa zásadne zmenia okolnosti po začatí procesu zapojenia verejnosti, orgány verejnej moci by mali byť schopné predĺžiť časové rámce pre účasť verejnosti, aby mohla verejnosť preskúmať príslušné informácie a účinne sa procesu zúčastniť.
75. Flexibilný prístup má výhodu v tom, že umožňuje orgánom verejnej moci stanoviť časové rámce pre proces zapojenia verejnosti, ktoré berú do úvahy faktory ako napríklad povahu, zložitost', veľkosť a potenciálne účinky navrhovanej činnosti na životné prostredie. Na druhej strane prenecháva orgánom verejnej moci úplnú voľnosť pri stanovovaní časových rámcov, čo môže vyústiť do neistoty a nezrovnalostí. To znamená, že v prípade použitia flexibilného prístupu by príslušný právny rámec mal uvádzať pre každú fázu procesu zapojenia verejnosti buď maximálny alebo minimálny časový rámec v závislosti od toho, čo viac uľahčí verejnosti účasť v príslušnej fáze. Napríklad:
- a. stanovenie minimálnej doby je vo všeobecnosti vhodnejšie pre fázy procesu zapojenia verejnosti, ktoré uskutočňuje verejnosť (napr. príprava a postúpenie pripomienok);

⁵³ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2006/16 o dodržiavaní súladu v Litve (ECE/MP.PP/2008/5/Add.6), odsek 69.

- b. naopak, stanovenie maximálnej doby je vo všeobecnosti vhodnejšie pre fázy procesu zapojenia verejnosti, ktoré orgán verejnej moci musí uskutočniť (napr. zváženie pripomienok verejnosti orgánmi verejnej moci). Stanovenie maximálneho časového rámca na odovzdanie pripomienok verejnosti bez ohľadu na dĺžku maximálneho časového rámca prináša zo sebou riziko, že sa v jednotlivých prípadoch stanovia neprimerané časové rámce.
76. Ak právny rámec stanovuje minimálne rámce, usmernenia k právnomu rámcu by mali objasniť, že sú to naozaj minimálne časové rámce, na základe ktorých stanovenie dlhších časových rámcov je nielen možné, ale v skutočnosti odporúčané v prípade navrhovaných činností s významnejšími vplyvmi na životné prostredie (napr. tie, ktoré podliehajú povinnému procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie) alebo v prípade činností, ktoré majú vplyv na veľký počet ľudí.
77. Právny rámec by mal obsahovať jasný návod na výpočet rôznych časových rámcov, ktoré by mali byť jednoznačne vyjadrené. Napríklad:
- a. podľa možnosti by sa pojmy (napr. "dni", "týždne", "mesiace") slúžiace na popísanie časových rámcov mali používať v súlade s tými, ktoré sa bežne používajú vo vnútroštátnych právnych predpisoch;
 - b. ak sú časové rámce vyjadrené v dňoch, malo by byť jasné, či ide o kalendárne dni alebo pracovné dni a príslušný prístup by mal zostať konzistentný v celom právnom rámci;
 - c. začiatkový a konečný deň časového rámca by sa mal starostlivo vypočítavať, pričom by mal prihliadať na sviatočné dni. Napríklad, ak konečný deň daného časového rámca pripadá na sviatok, mal by sa ako konečný deň použiť deň nasledujúci po sviatku;
 - d. i keď sú "dni" najvhodnejším pojmom na vyjadrenie kratších časových rámcov, dlhšie časové rámce možno vyjadriť v "týždňoch" alebo v "mesiacoch";
 - e. podľa možnosti by sa procesy zapojenia verejnosti nemali konať v hlavných dovolenkových sezónach (napr. leto, záver decembra);
 - f. v prípade navrhovaných činností s potenciálnymi cezhraničnými vplyvmi by takýto proces nemal prebiehať vtedy, keď majú v dotknutých krajinách štátny sviatok alebo hlavnú dovolenkovú sezónu.

Primerané a neprimerané časové rámce pre účasť verejnosti

Uvádžame niekoľko príkladov primeraných a neprimeraných časových rámcov v rôznych fázach procesov zapojenia verejnosti:

- **Neprimeraný:** 10 pracovných dní na analýzu dokumentácie a správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie verejnosťou, ako aj prípravu na účasť v rozhodovacom procese ohľadom veľkej skládky sa nepovažuje za primeraný časový rámec.⁵⁴
- **Neprimeraný:** 20 dní na to, aby sa verejnosť pripravila a účinne zapojila do procesu sa nedá považovať za primeraný časový rámec, ak toto obdobie zahŕňa dni všeobecných osláv v krajine.⁵⁵
- **Primeraný:** Naopak šesť týždňov na kontrolu dokumentácie verejnosťou a jej príprava na verejné šetrenie a ďalších šesť týždňov na podávanie pripomienok, informácií analýz a názorov, ktoré sa týkajú výstavby zariadenia na spracovanie odpadu by sa mohlo považovať za primeraný časový rámec.⁵⁶
- **Primeraný:** Právny rámec, ktorý zaručuje 30 dní medzi zverejnením oznámenia o začatí rozhodovacieho procesu a začatím verejných konzultácií sa považuje za primeraný časový rámec vtedy, ak je možné v prípade potreby minimálnu dobu predĺžiť, pričom sa prihliada okrem iného na povahu, zložitost' a veľkosť navrhovanej činnosti.⁵⁷

⁵⁴ *Ibid.*, odsek 70.

⁵⁵ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2008/24 o dodržiavaní súladu v Španielsku (ECE/MP.PP/C.1/2009/8/dod.1), odsek 92.

⁵⁶ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2007/22 o dodržiavaní súladu vo Francúzsku (ECE/MP.PP/C.1/2009/4/dod.1), odsek 44.

⁵⁷ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/37 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.6), odsek 89.

F. Skorá účasť verejnosti v dobe, kedy sú k dispozícii všetky možnosti (článok 6, odsek 4)

78. V prípade viacúrovňového rozhodovania (pozri odsek 17 vyššie) za účelom zabezpečenia včasného a účinného zapojenia verejnosti, kedy sú k dispozícii ešte všetky možnosti:
- v procese rozhodovania by mala byť prinajmenšom jedna etapa, kedy má verejnosť možnosť účinne rozhodovať o tom, či sa má navrhovaná činnosť vôbec spustiť (nulový variant) (pozri taktiež odsek 16 vyššie);
 - okrem toho, v každej etape viacstupňového rozhodovacieho procesu by mala mať verejnosť možnosť včas a účinne sa zúčastniť rozhodovania o všetkých možnostiach, ktoré sa zvažujú v príslušnej etape;
 - informácie o rozhodovaní v skorších fázach viacstupňového rozhodovacieho procesu by mali byť verejnosti sprístupnené, aby verejnosť pochopila opodstatnenosť skorších rozhodnutí — vrátane odmietnutia nulového variantu a ďalších alternatív;
 - ak sa počas viacstupňového rozhodovacieho procesu objavajú nové informácie, ktoré vrhnú tieň pochybností na rozhodnutia prijaté v skorších fázach alebo etapách, prípadne vážne poškodia ich opodstatnenosť, mala by existovať možnosť znovuo tvorenia týchto rozhodnutí.
79. Pri uplatňovaní požiadavky na skorú účasť verejnosti, kedy sú k dispozícii všetky možnosti, by bolo vhodné dať verejnosti možnosť zúčastniť sa fáz preskúmania a určovania rozsahu v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie, kedy sa určujú skutočnosti, ktoré sa považujú za dôležité z hľadiska ďalšieho skúmania.
80. "Kedy sú všetky možnosti k dispozícii" by sa malo chápať ako obdobie, kedy je možné zvoliť si akúkoľvek možnosť ako preferovanú možnosť. Niekoľko príkladov, kedy už nie sú k dispozícii všetky možnosti:
- keď sa verejne vyhlási preferovaná možnosť, napriek tomu, že plán alebo program ešte nebol schválený;
 - keď orgán verejnej moci (vrátane zástupcov orgánov ako napríklad miestne, regionálne alebo národné parlamenty) formálne rozhodne o záležitosti;
 - ak rozhodujúci subjekt sľúbi ľuďom, ktorých zastupuje, že sa bude usilovať alebo zabráni prijatiu konkrétnych možností;
 - keď orgán verejnej moci v súvislosti s rozhodovaním, ktoré podlieha dohovoru, uzavrie zmluvy alebo dohody so súkromnými stranami a tie prispievajú k predčasnému vylúčeniu možností bez predchádzajúceho zmysluplného vstupu verejnosti.⁵⁸
81. I keď zabezpečenie účasti verejnosti v skorých fázach procesu — napríklad vo fáze preskúmania a určovania rozsahu v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie, alebo vo viacerých krajinách východnej Európy, Kaukazu a strednej Ázie vo fáze OVOS (počas, ktorej musí investor vziať do úvahy výsledky účasti verejnosti a ktoré musí zahrnúť do správy o OVOS ako súčasť projektovej dokumentácie)⁵⁹ — sa považuje za dobrú prax, treba mať na pamäti, že možnosť verejnosti zúčastniť sa procesu musí byť doplnená o možnosť zúčastniť sa procesu aj v neskoršej etape, kedy už sú všetky dôležité informácie/dokumentácia zozbierané/spracované a orgány verejnej moci sú v stave prijať konečné rozhodnutie.

G. Povzbudenie investorov, aby sa stretli s dotknutou verejnosťou ešte pred požiadanim o vydanie povolenia (článok 6, odsek 5)

82. Je užitočné pripraviť pre investorov usmernenie ako určiť dotknutú verejnosť, ako sa zapojiť do rokovaní a ako poskytnúť informácie o účeloch ich žiadosti ešte pred podaním žiadosti o povolenie.

⁵⁸ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2008/24 o dodržiavaní súladu v Španielsku (ECE/MP.PP/C.1/2009/8/dod.1), odsek 119, písm. (a) (iii).

⁵⁹ Poznámka vydavateľa: OVOS/systém expertízy je kontrolný rozvojový mechanizmus, ktorý sa uplatňuje v mnohých krajinách východnej Európy, na Kaukaze a v strednej Ázii. Výbor sa uzniesol, že OVOS a expertíza by sa mali spoločne považovať za rozhodujúci proces, ktorý predstavuje proces posudzovania vplyvov na životné prostredie.

83. I keď je vhodné podporiť dialóg medzi investorom a dotknutou verejnosťou ešte pred podaním žiadosti o povolenie investorom, z hľadiska procesu zapojenia verejnosti, ktorý vedie kompetentný orgán verejnej moci, je po podaní žiadosti o povolenie takýto postup vnímaný ako doplnkový k hlavnému procesu vedenému orgánom verejnej moci.
84. Bolo by vhodné, aby orgán verejnej moci skontroloval, či takýto dialóg medzi investorom a dotknutou verejnosťou prináša správne a spoľahlivé informácie a neprispieva k manipulácii a nátlaku.

H. Prístup ku všetkým dôležitým informáciám (článok 6, odsek 6)

Všetky informácie dôležité z hľadiska rozhodovania

85. Prístup k informáciám je nevyhnutným predpokladom účinnej účasti verejnosti. Všetky informácie relevantné z hľadiska rozhodovania, ktoré sú k dispozícii orgánom verejnej moci (okrem informácií, ktoré sú vylúčené z povinnosti zverejňovania v súlade s článkom 4, odsek 3 a 4) by sa mali sprístupniť dotknutej verejnosti bez ohľadu na ich kvalitu a bez ohľadu na to, či ich orgán verejnej moci považuje za správne, vyčerpávajúce alebo aktuálne.
86. I keď je podľa možností kontrola správnosti informácií orgánmi verejnej moci ešte pred ich sprístupnením verejnosti vítaná, nemalo by to zdržiavať ich sprístupnenie verejnosti.
87. Patria sem prvotné údaje z monitorovacích staníc, vrátane prípadu, že nie sú zatiaľ potvrdené alebo sprístupnené v konečnej podobe. Ak má orgán verejnej moci akékoľvek obavy ohľadom zverejnenia údajov, mal by poskytnúť prvotné údaje a upovedomiť žiadateľa, že údaje neboli spracované v súlade s oficiálnym postupom na spracovávanie prvotných údajov o životnom prostredí. To isté sa týka spracovaných údajov a v takom prípade by mali orgány informovať žiadateľa o tom, ako boli údaje spracované a čo predstavujú.⁶⁰
88. Orgány verejnej moci by mali zvážiť ustanovenie súboru informačného minima, ktoré sa bude považovať za významné z hľadiska rozhodovania, ktoré podlieha článku 6 a ku ktorému by mala mať verejnosť automaticky prístup za účelom preskúmania. Bez toho, aby boli dotknuté výnimky z povinnosti zverejňovania uvedené v článku 4, odsek 3 a 4, informačné minimum zahŕňa napríklad:
- vyplnenú žiadosť na rozhodovanie o povolení navrhovanej činnosti;
 - dôležité informácie zozbierané počas konania vrátane všetkých príloh k žiadosti vyžadovaných zákonom, ako napríklad:
 - celková záverečná Správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie vrátane všetkých príloh;
 - všetka príslušná dokumentácia s informáciami o charakteristických črtách navrhovanej činnosti, ktoré neboli v správe o posudzovaní vplyvov na životné prostredie uvedené, napríklad, umiestnenie, skladba, súvisiaca infraštruktúra a iné zariadenia (napr. nové cesty, rozvodná sieť, komunikačné siete);
 - všetky príslušné mapy;
 - všetky príslušné stanoviská, vyjadrenia alebo osvedčenia vydané inými orgánmi verejnej moci alebo inými konzultantmi, ak to vyžaduje zákon, či už verejnými alebo súkromnými;
 - odkazy na všetky príslušné predpisy týkajúce sa navrhovanej činnosti;
 - akékoľvek relevantné plány, programy alebo politiky, na základe ktorých sa navrhovaná činnosť navrhuje;
 - predchádzajúce povolenia pre tú istú činnosť;
 - predchádzajúce príslušné rozhodnutia o pokutách, povinnostiach, prerušeníach alebo zamietnutiach žiadostí o povolenie, ktoré sa týkajú žiadateľa projektu;
 - všetky pripomienky, informácie, analýzy alebo názory postúpené verejnosťou v písomnej alebo ústnej podobe, ktoré boli zaznamenané orgánmi verejnej moci alebo inými orgánmi, ktoré zodpovedajú za proces zapojenia verejnosti.
89. Poskytnuté informácie by mali byť vyvážené. Mali by uvádzať rôzne aspekty problematiky a zabrániť manipulácii. Okrem výnimiek uvedených v článku 4, odsek 3 a 4 dohovoru by mali byť všetky odborné posudky týkajúce sa rozhodovania sprístupnené verejnosti.

⁶⁰ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2010/53 o dodržiavaní súladu v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska (ECE/MP.PP/C.1/2013/3), odsek 77.

90. Okrem toho, bez ohľadu na výnimky z povinnosti zverejňovania uvedené v článku 4, odsek 3 a 4, zápisnice, prepisy a/alebo nahrávky verejných pojednávanií alebo stretnutí, ktoré sa konajú v súvislosti s rozhodovaním o povolení činnosti uvedenej v článku 6 by sa mali považovať za informácie dôležité z hľadiska rozhodovania. Ak sa robia nahrávky, odporúča sa ich archivácia pre možné budúce potreby a ich zachovanie po prepise.

Výnimky z povinnosti zverejňovania

91. Zatiaľ čo článok 6, odsek 6 výslovne umožňuje výnimky z povinnosti zverejňovania uvedené v článku 4, odsek 3 a 4 dohovoru, pri navrhovaní a zavádzaní právneho rámca pre rozhodnutia podľa článku 6 treba vziať do úvahy nasledovné:
- ak sú informácie relevantné z hľadiska rozhodovania, je tu veľký predpoklad, že verejnosť, ktorá sa snaží zúčastniť sa rozhodovania má takisto záujem o prístup k týmto informáciám. Preto by sa dôvody na odmietnutie poskytnutia informácií uvedené v článku 4 mali vykladať reštriktívne s prihliadnutím na verejný záujem, ktorému zverejnenie slúži;
 - akékoľvek rozhodnutie o vyňatí určitých informácií zo zverejnenia by malo byť jasné a transparentné, s uvedením dôvodov, na základe ktorých bol prístup k informáciám zamietnutý, a malo by obsahovať informácie o možnostiach prieskumu rozhodnutia;⁶¹
 - ak v súlade s článkom 4, odsek 6 bolo možné oddeliť informácie vyňaté z povinnosti zverejňovania podľa článku 4 bez toho, aby bol dotknutý ich dôverný charakter, orgány verejnej moci by mali sprístupniť zvyšok informácií dôležitých z hľadiska rozhodovania;
 - ak sa okolnosti v priebehu času zmenia tak, že vyňatie z povinnosti zverejňovania viac nebude platiť, informácie by sa mali verejnosti sprístupniť ihneď ako stratia svoj dôverný charakter;
 - vo všeobecnosti platí pravidlo, že dokumenty pripravené najmä na účely rozhodovacieho procesu, najmä pôvodnej žiadosti o povolenie a správ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie vrátane príloh by mali byť zverejnené v celom rozsahu;
 - v snahe predísť pochybnostiam by mala mať verejnosť prinajmenšom prístup ku všetkým informáciám uvedeným v článku 6, odsek 6, písm. (a)-(f).

Prístup k preskúmaniu príslušných informácií

92. V záujme uľahčenia efektívnej kontroly všetkých informácií dôležitých z hľadiska rozhodovania zo strany dotknutej verejnosti by mali byť informácie prinajmenšom k dispozícii na preskúmanie:
- v sídle príslušného kompetentného orgánu verejnej moci, ako aj príslušnej miestnej pobočky(-iek);
 - ak je to možné elektronicky, napr. prostredníctvom verejne dostupnej webovej stránky s užívateľsky jednoduchou funkciou vyhľadávania a dostupným archívom najdôležitejších dokumentov z predchádzajúcich procesov;
 - ak sa sídlo príslušného kompetentného orgánu verejnej moci nachádza ďaleko od miesta vykonávania činnosti (napr. viac ako dve hodiny verejnou dopravou), okrem podmienok uvedených v bodoch (a) a (b), by mali byť informácie k dispozícii na vhodnom ľahko dostupnom mieste(-ach) v blízkosti navrhovanej činnosti, napríklad na úradoch miestneho orgánu v mieste vykonávania činnosti;
 - počas bežnej pracovnej doby vo všetky pracovné dni počas celej doby priebehu konania s účasťou verejnosti. Okrem toho by mal príslušný kompetentný orgán verejnej moci zvážiť spôsob sprístupnenia informácií členom verejnosti, ktorí sa k nim nedokážu dostať počas bežnej pracovnej doby (napr. z dôvodu ich pracovnej doby).
93. Rôzne miesta ako aj ich otváracia doba na získanie prístupu k informáciám verejnosťou by mala byť uvedená v prípade podľa článku 6, odsek 2, písm. (d) (iv).

Prekonávanie prekážok pri prístupe k informáciám

94. Je potrebné zabezpečiť bezbariérový prístup k informáciám. Okrem celkovej originálnej dokumentácie musí žiadateľ

⁶¹ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2010/48 o dodržiavaní súladu v Rakúsku (ECE/MP.PP/C.1/2012/4), odsek 56.

vypracovať netechnické zhrnutia jednoduchým, užívateľsky prístupným a zrozumiteľným jazykom, pričom by sa verejnosti mala sprístupniť prinajmenšom dokumentácia o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a dokumentácia k povoleniu. Vypracovanie dobrého netechnického zhrnutia môže byť kľúčové pri zabezpečovaní účinného zapojenia verejnosti. V tejto súvislosti by netechnické zhrnutie:

- nemalo obsahovať informácie, ktoré sú pre dotknutú verejnosť príliš zložité alebo príliš technické;
- malo byť pre dotknutú verejnosť (vrátane príslušných etnických menšín alebo migrantov) jazykovo primerané;
- malo podávať informácie užívateľsky prístupným spôsobom (t. j. ľahko čitateľným alebo počúvateľným);
- malo by napomôcť pri určovaní dôležitých častí informácií.

95. Avšak poskytnutie netechnických zhrnutí bez umožnenia prístupu k celej technickej dokumentácii nie je dostatočné. S prihliadnutím na výnimky z povinnosti zverejňovania uvedené v článku 4, odsek 4, verejnosť by mala mať prístup ku všetkej relevantnej technickej dokumentácii podľa svojho želania. Prístup k informáciám nemožno verejnosti zamietnuť len na základe toho, že sa považujú za "nevhodné" alebo "príliš technické".
96. Ak sú informácie príliš technické, orgán verejnej moci môže dať verejnosti možnosť klásť otázky alebo poskytnúť užitočné vysvetlenia, napríklad prostredníctvom verejných zhromaždení alebo iných verejných podujatí, zoznamu otázok a odpovedí uvedenom na webovej stránke príslušného orgánu a na verejných pojednávaniach (napriek tomu sa odporúča, aby mala verejnosť možnosť klásť otázky ešte pred začatím pojednávania, aby sa dokázala pripraviť na samotné pojednávanie).
97. Treba zvážiť prijatie praktických opatrení na uľahčenie účinného prístupu k informáciám, ktoré sú dôležité z hľadiska rozhodovania, napr. prostredníctvom bežne využívaných elektronických nástrojov v príslušných oblastiach. Napríklad orgány verejnej moci môžu mať záujem vytvoriť a udržiavať užívateľsky prístupné webové stránky, na ktorých verejnosť nájde informácie o navrhovanej činnosti, bude disponovať elektronickým prístupom k príslušným dokumentom a bude môcť elektronicky podávať pripomienky k navrhovanej činnosti. Takéto webové stránky môžu okrem iného obsahovať aj zoznam osôb alebo orgánov, ktorým boli pridelené administratívne úlohy súvisiace s procesom zapojenia verejnosti (pozri odseky 27–36 vyššie).
98. Treba zaviesť opatrenia na zaistenie toho, aby verejní činitelia a orgány pomohli a poskytli nestrannú pomoc verejnosti pri skúmaní informácií dôležitých z hľadiska rozhodovania. Napríklad objasnením informácií a ich významu z hľadiska rozhodovania. Orgány verejnej moci môžu požiadať žiadateľa a/alebo jeho konzultantov (napríklad konzultanti pre oblasť posudzovania vplyvov na životné prostredie), aby im pomohli s touto úlohou.⁶²

Prístup na účely preskúmania bez poplatku a kópie za primeraný poplatok

99. Verejnosti by mali byť doručené kópie informácií na požiadanie za primeraný poplatok alebo zadarmo.⁶³ Orgány verejnej moci, ktoré majú v úmysle účtovať si poplatok za kopírovanie informácií by mali zverejniť vopred a na nápadnom mieste zoznam poplatkov, ktoré budú vyberať.
100. V súlade s vnútroštátnym právom by sa verejnosti nemal účtovať žiaden poplatok za prístup na preskúmanie informácií dôležitých z hľadiska rozhodovania a žiadne poplatky za požiadanie o informácie, ktoré napokon neboli poskytnuté.
101. Orgány verejnej moci môžu zvážiť poskytnutie kópií dokumentov dôležitých z hľadiska rozhodovania zadarmo v prípadoch, kedy je to odôvodnené charakterom dokumentácie (napr. je príliš objemná), danou činnosťou (napr. týka sa veľmi citlivých záležitostí), alebo dotknutou verejnosťou (napr. členovia verejnosti, pre ktorých by bola návšteva miesta, kde sa informácie poskytujú bez poplatku, náročná). V prípade elektronického zverejňovania informácií môžu byť informácie poskytnuté bezplatne.
102. Verejnosť by mala kópie informácií dostať v požadovanej podobe (napr. v elektronickej alebo papierovej podobe), pokiaľ orgán verejnej moci nezváži, že je lepšie sprístupniť ich v inej podobe, pričom v takom prípade zdôvodní, prečo tak spravil, prípadne informácie sú už zverejnené v inej podobe.⁶⁴ Verejnosti by mali byť informácie poskytnuté v požadovanom jazyku, ak ich má orgán verejnej moci v danom jazyku k dispozícii.

⁶² Aarhuský dohovor, článok 3, odsek 2.

⁶³ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2008/24 o dodržiavaní súladu v Španielsku (ECE/MP.PP/C.1/2009/8/dod.1), odsek 76 a 95.

⁶⁴ Aarhuský dohovor, článok 4, odsek 1 (b).

103. S prihliadnutím na výnimky uvedené v článku 4, odsek 3 a 4 dohovoru by mala mať verejnosť možnosť spraviť si kópie na mieste za použitia vlastných kopírovacích prostriedkov, bez poplatku, vrátane digitálnych fotografií príslušnej dokumentácie.

Poskytovanie informácie ihneď ako sú k dispozícii

104. Všetky informácie dôležité z hľadiska rozhodovania by mali byť dotknutej verejnosti sprístupnené na preskúmanie:

- a. ihneď ako ich získajú orgány verejnej moci, v akejkoľvek etape rozhodovacieho procesu;
- b. by mali zostať dotknutej verejnosti k dispozícii na preskúmanie v priebehu celého procesu zapojenia verejnosti, vrátane doby určenej na správne konanie alebo opravné konanie, ktoré môže byť začaté a rozhodnuté na základe vnútroštátneho práva.

105. Bolo by vhodné, aby príslušný kompetentný orgán verejnej moci mal k dispozícii všetky informácie dôležité z hľadiska rozhodovania ešte pred začatím procesu zapojenia verejnosti. Uvedené slúži na to, aby členovia verejnosti, ktorí sa zúčastňujú procesu v jeho skoršej fáze, boli plne informovaní. Ak sa v priebehu procesu zapojenia verejnosti objavia ďalšie informácie, táto skutočnosť by mala byť jasne uvedená na všetkých miestach, kde má verejnosť k danej informácii prístup (napr. webová stránka, elektronická databáza alebo papierový spis) a bolo by vhodné, aby členovia verejnosti, ktorí už odovzdali pripomienky, boli aktívne informovaní. Členovia verejnosti, ktorí sa procesu zúčastnili ešte pred zverejnením dodatočných informácií, môžu samozrejme odovzdať ďalšie pripomienky, napr. na základe nových informácií.⁶⁵ Ak sa v priebehu procesu objavujú nové informácie, orgán verejnej moci musí zabezpečiť, aby zostávajúce časové rámce umožnili verejnosti pripraviť sa na účinnú účasť⁶⁶ a v prípade potreby by mali pre verejnosť predĺžiť časové rámce na podanie pripomienok.

106. Keď členovia verejnosti podajú žiadosť o informácie podľa dohovoru, v ktorej ozrejmi, že informácie požadujú v súvislosti s procesom zapojenia verejnosti, ktorý podlieha dohovoru, bolo by vhodné, aby orgány verejnej moci vyvinuli úsilie na urýchlenie spracovania takýchto žiadostí o informácie, aby pomohli verejnosti účinne sa zapojiť.⁶⁷

107. Právny rámec môže umožniť, že určité informácie dôležité z hľadiska rozhodovania sprístupnia priamo žiadatelia a/alebo ich konzultanti (napr. konzultanti pre oblasť posudzovania vplyvov na životné prostredie). Avšak toto treba považovať za doplnok a nenahrádza to povinnosť príslušného kompetentného orgánu verejnej moci poskytnúť dotknutej verejnosti prístup ku všetkým informáciám dôležitým z hľadiska rozhodovania.⁶⁸

I. Postupy odovzdávania pripomienok verejnosťou (článok 6, odsek 7)

108. Právo na odovzdanie pripomienok, informácií, analýz a názorov, názorov uvedených v článku 6, odsek 7 dohovoru je zaručené "verejnosti" a nie "dotknutej verejnosti", čo znamená, že akékoľvek verejné stretnutie, pojednávanie alebo šetrenie podľa článku 6, odsek 7 by malo byť prístupné verejnosti vo všeobecnosti. Verejnosť by mala mať právo odovzdať akékoľvek pripomienky, informácie, analýzy alebo názory, ktoré považuje za dôležité z hľadiska navrhovanej činnosti:

- a. bez poplatku;
- b. bez nenáležitých formalít.

109. V snahe predísť pochybnostiam rozhodne člen verejnosti, nie orgán verejnej moci alebo navrhovateľ projektu, či sú príslušné pripomienky, atď. relevantné z hľadiska navrhovanej činnosti.

⁶⁵ Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 7.

⁶⁶ Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 3.

⁶⁷ Aarhuský dohovor, článok 3, odsek 2.

⁶⁸ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/37 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.2), odsek 65

110. Verejnosť nemusí poskytnúť:

- a. potvrdenie o trvalom pobyte, občianstve alebo trvalom bydlisku, i keď nejaké potvrdenie totožnosti by mohlo byť užitočné, aby sa dalo posúdiť, či pripomienku zaslal iný člen verejnosti, alebo niektoré osoby alebo orgány zaslali pripomienky niekoľkokrát v priebehu procesu (hoci by to malo byť povolené);
- b. potvrdenia o zdrojoch informácií, prípadne odôvodnenia a zdôvodnenie svojich stanovísk.⁶⁹ Napriek tomu, že neexistuje zákonná požiadavka, na základe ktorej by sa mohlo od verejnosti požadovať poskytnutie potvrdení alebo zdôvodnení svojich stanovísk, orgány verejnej moci sa môžu rozhodnúť, že budú nabádať členov verejnosti, aby tak spravili dobrovoľne, pričom vysvetlia, že poskytnutie dôvodov môže pomôcť orgánu verejnej moci lepšie pochopiť pripomienky alebo názory.

Písomné podania

111. Na podávanie písomných pripomienok by mali byť ustanovené jasné postupy, ktoré umožnia ich podanie:

- a. akýmkoľvek členom verejnosti, nielen tým, ktorých orgán verejnej moci považuje za dotknutú verejnosť;
- b. počas celej doby, ktorá pripadá na proces zapojenia verejnosti, vrátane doby pred alebo po akomkoľvek verejnom stretnutí, pojednávaní alebo šetrení;⁷⁰
- c. elektronicky bez vyžadovania nenáležitých formalít ohľadom elektronického podpisu;
- d. ústne; to iba vtedy, keď člen verejnosti nedokáže písať alebo ak z nejakého iného dôvodu nedokáže odovzdať svoje podanie v písomnej podobe, tak podá svoje pripomienky ústne a záznam o tom sa uchová v ústnej ako aj v písomnej podobe.

112. Pripomienky, informácie, analýzy alebo názory môže verejnosť odovzdať buď orgánu verejnej moci, ktorý má právomoc rozhodovať alebo vhodnému nestrannému subjektu pod vedením tohto orgánu. V prípade použitia druhého prístupu by takýto subjekt mal zozbierať a porovnať všetky prijaté pripomienky, atď. a

⁶⁹ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2010/59 o dodržiavaní súladu v Kazachstane (ECE/MP.PP/C.1/2013/9), odsek 58 a 59.

⁷⁰ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/44 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/C.1/2011/6/dod.6).

doručiť ich v celkovom rozsahu, nielen v ich súhrnnej podobe príslušnému kompetentnému orgánu verejnej moci.⁷¹ Bolo by vhodné každému členovi verejnosti, ktorý odovzdal svoje pripomienky, zaslať potvrdenie o bezpečnom prijatí pripomienok a zverejniť pripomienky na webovej stránke orgánu. V prípade potreby môže zverejnenie pripomienok na webovej stránke orgánu slúžiť ako potvrdenie o prijatí pripomienok.

113. Ak orgán verejnej moci zašle verejnosti dotazníky, ktoré majú pomôcť verejnosti pri pripomienkovaní, malo by byť jasné, že verejnosť môže zaslať pripomienky aj v akejkoľvek inej podobe, ktorú považuje za vhodnú. Treba dať pozor, aby samotný dotazník nebol vypracovaný takým spôsobom, ktorý znemožní verejnosti plne a slobodne vyjadriť svoje názory.

Elektronické konzultácie

114. Na základe čoraz rozšírejších a dostupnejších moderných komunikačných technológií, elektronické konzultačné techniky môžu prispieť k lepšiemu porozumeniu zo strany verejnosti a k zvýšeniu kvality ich účasti. Elektronické konzultácie môžu doplniť osobné verejné stretnutia a pojednávania, ale nemali by ich úplne nahradiť.

115. Riadne vedená elektronická konzultácia by mala obsahovať nasledovné atribúty:

- identifikáciu dotknutej verejnosti, ktorá sa má zúčastniť konzultácie;
- celkové vysvetlenie postupu konzultácie, jej funkcie a vplyvu na rozhodovací proces;
- prístup ku všetkým dôležitým dokumentom;
- primeraný časový rámec, aby mala dotknutá verejnosť možnosť prispieť do konzultácie;
- analýzu príspevku a zverejnenie analýzy a možnosť zasielania ďalších príspevkov dotknutou verejnosťou;
- mechanizmus uplatňovania výsledkov elektronických konzultácií v rozhodovacom procese;
- možnosť verejnosti postúpiť svoje stanoviská iným spôsobom.

Ústne podania

116. Bolo by vhodné stanoviť jasné kritériá pre konanie verejného pojednávania alebo šetrenia. V prípade, že budú stanovené na individuálnej báze, spôsob uskutočnenia preskúmania a ich odôvodnenie by mali byť zverejnené. Kritériá na stanovenie potreby verejného pojednávania alebo šetrenia môžu zahŕňať:

- rozsah činnosti a/alebo jej potenciálny vplyv;
- veľkosť dotknutej populácie;
- kontroverzný alebo závažný charakter činnosti, pričom sa pripúšťa, že táto skutočnosť nebude verejnosti známa, až kým nedostane príležitosť predstaviť svoje názory;
- potrebu vypočúvania svedkov alebo príležitosť pre verejnosť vyjadriť sa;
- potrebu zabezpečiť krízový výsluch alebo vyjadrenie protikladných názorov;
- žiadosť dotknutej verejnosti o konanie pojednávania alebo šetrenia.

117. Odporúča sa, aby sa konalo viac ako jedno verejné pojednávanie alebo šetrenie, ak to vyžaduje:

- geografický rozsah činnosti (napr. v prípadoch, kedy môže mať navrhovaná činnosť cezhraničné vplyvy by bolo vhodné usporiadať verejné pojednávania v každej krajine potenciálne ovplyvnenej navrhovanou činnosťou);
- rozsah dotknutej verejnosti alebo jej miesto;
- nové skutočnosti alebo dôkazy, ktoré sa objavia po prvom verejnom pojednávaní.

⁷¹ Ibid., odsek 64.

118. Odporúča sa, aby konanie verejného pojednávania alebo šetrenia:

- bolo zverejnené v dostatočnom časovom predstihu pred samotným pojednávaním, aby sa verejnosť mohla pripraviť a účinne sa ho zúčastniť. Toto zahŕňa štruktúru, program a informatívny časový harmonogram. Verejnosť musí byť informovaná v predstihu o akýchkoľvek zmenách konania a tieto zmeny by nemali pre verejnosť predstavovať žiadne dodatočné prekážky zúčastniť sa konania;
- bolo jasné a transparentné, čo sa týka účelu a štruktúry pojednávania a jeho schopnosti ovplyvniť rozhodovanie;
- bolo jasne osobne vysvetlené v úvode pojednávania alebo šetrenia;
- bolo otvorené pre všetkých členov verejnosti, ktorí si želajú zúčastniť sa ho a aby mali všetci účastníci rovnaké príležitosti na vyjadrenie svojho názoru;
- bolo zorganizované na vyhovujúcom a kultúrne vhodnom mieste, aby sa ho verejnosť mohla zúčastniť a v priestoroch, ktoré sú na takýto účel vhodné, pričom treba mať na mysli druh, veľkosť, umiestnenie a komplexnosť navrhovanej činnosti a potreby zdravotne znevýhodnených členov spoločnosti. Tam, kde je to možné, by sa mala vybrať taká poloha a pôdorys miestnosti, ktorý dáva pocit rovnosti a otvorenosti umožňujúci vytvorenie priaznivých podmienok pre všetky osoby, ktoré si želajú vyjadriť svoje stanoviská, ako aj pre tých, ktorí nie sú zvyknutí rozprávať na verejnosti, alebo sa pri tom necítia dobre. Napríklad namiesto tradičného pódia pre navrhovateľov projektu a orgány verejnej moci s verejnosťou sediacou v publiku, sa odporúča použiť jednoúrovňové sedenie, ako napríklad sedenie v kruhu, ktoré prináša pocit rovnosti a otvorenosti medzi všetkými účastníkmi;
- bolo zorganizované v dobe, ktorá je pre dotknutú verejnosť vhodná na zúčastnenie sa konania (napr. mimo pracovnej doby alebo počas víkendu) tam, kde je to možné a mimo hlavnej dovolenkovej sezóny;
- aby v prípade potreby zahŕňalo primerané kontroly, ktoré zabránia investorovi alebo presadzovateľovi, prípadne iným osobám zainteresovaným na projekte, zaplatiť členom verejnosti za vyjadrenie podpory projektu počas pojednávania;
- zabezpečilo dostatočný rečnícky priestor a čas vypočít si všetky hlavné záujmové skupiny zapojené do konania;
- zabezpečilo vhodnú rovnováhu medzi časom na zabezpečenie potrebných základných informácií a časom venovaným otázkam a diskusiám;
- umožnilo verejnosti vyjadriť svoje názory bez nutnosti právneho zástupcu;
- umožnilo verejnosti šíriť písomné vyhlásenia a potvrdzujúce dôkazy aj na základe svedectva svedkov;
- požadovalo vedenie zoznamu účastníkov, ktorí sa konania zúčastnili;
- určilo časové limity pre jednotlivé vystúpenia;
- na zabezpečenie toho, aby sa každému rečníkovi dostalo dostatočnej pozornosti, pojednávanie by nemalo trvať viac ako osem hodín denne. V prípade potreby, pojednávanie je možné rozložiť na niekoľko dní.

119. Verejné pojednávania a šetrenia predstavujú platformy, ktoré umožňujú verejnosti ústne sprostredkovať svoje stanoviská, obavy a informácie. Uvedené by sa malo jasne odrážať v rečníckych časoch: väčšina času by mala byť vyhradená pre verejnosť na prezentovanie svojich názorov než na prezentácie investorov, presadzovateľov, konzultantov alebo orgánov verejnej moci.

120. Verejné pojednávania alebo šetrenia:

- sa môžu zaznamenávať a ak je to vhodné z hľadiska povahy alebo významu navrhovanej činnosti, môžu byť naživo vysielané prostredníctvom televíziu alebo internetu;
- okrem samotného fyzického vypočúvania môže byť pojednávanie doplnené o technológie, ako napríklad

audiokonferenciu alebo videokonferenciu, aby sa umožnilo členom verejnosti, ktorí sa nemôžu pojednávajú fyzicky zúčastniť, zapojiť sa do konania.

121. Aby orgány verejnej moci dokázali zabezpečiť vhodné priestory, verejné pojednávanie môže počítať s predregistráciou účastníkov, ktorí chcú:

- a. hovoriť;
- b. používať technické prostriedky;
- c. šíriť písomné materiály;
- d. predložiť dôkazy.

Treba dohliadať na to, aby predregistrácia nebola prekážkou účasti (vrátane toho, že registračný formulár môže byť prekážkou pre negramotných) a pokiaľ je to možné, umožniť účastníkom, ktorí sa vopred nezaregistrovali, vystúpiť na pojednávaní.

122. Zápisnica alebo prepis verejného jednania alebo šetrenia by mali byť následne sprístupnené tým, ktorí podali ústne podania na overenie toho, či ich pripomienky boli správne prepísané. Ak to technické prostriedky a problematika jazykov umožňujú, bolo by vhodné pripraviť zápisnicu alebo prepis počas pojednávania a sprístupniť záznam z každého dňa konania čo najskôr a najlepšie na záver každého dňa.

123. Ako doplnok, ale nie ako náhradu verejných pojednávanií alebo šetrení, je možné využiť iné formy verejnej účasti (napr. neformálne verejné rokovania a semináre, bilaterálne konzultácie s MVO a príslušnými odborníkmi, zjednodušené skupinové konania, konsenzuálne konferencie, diskusie za okrúhlym stolom, dialóg zainteresovaných strán a občianske poroty, rozhodovanie s možnosťou výberu z viacerých možností, odborné environmentálne hodnotenie verejnosťou, atď.)

J. Náležité zohľadnenie výsledku účasti verejnosti — rozsah povinnosti (článok 6, odsek 8)

124. Právny rámec by mal pre príslušný kompetentný orgán verejnej moci stanoviť jasnú povinnosť náležite zohľadniť výsledok účasti verejnosti. Nie je dostatočné, ak má povinnosť náležite zohľadniť výsledok účasti verejnosti iba investor, prípadne jeho konzultant pre EIA alebo OVOS.⁷²

125. Vzhľadom na to, že dohovor zaručuje "verejnosti" právo na podávanie pripomienok,⁷³ povinnosť náležite zohľadniť výsledok účasti verejnosti treba chápať ako povinnosť zaoberať sa jednak pripomienkami, atď. verejnosťou ako aj pripomienkami "dotknutej verejnosti".

126. Proces prihladania na pripomienky, informácie, analýzy alebo názory verejnosti by mal byť spravodlivý a nediskriminačný.⁷⁴

127. Pokiaľ sú pripomienky, informácie, analýzy alebo názory odovzdané v rámci príslušného rozhodnutia a v súlade s právomocou príslušného orgánu verejnej moci, potom tento orgán musí riadne zvážiť všetky pripomienky, atď. bez ohľadu na to, či:

- a. chránia súkromný alebo verejný záujem;
- b. týkajú alebo netýkajú sa oblasti životného prostredia (napr. verejnosť má právo odovzdať ekonomické alebo iné analýzy bez ohľadu na to, či sa týkajú životného prostredia);
- c. sú alebo nie sú zdôvodnené. Napriek tomu, že neexistuje zákonná požiadavka pre verejnosť poskytnúť zdôvodnenie, členov verejnosti treba nabádať, aby tak spravili, pretože dôvody môžu pomôcť orgánu verejnej moci lepšie pochopiť odovzdané pripomienky alebo názory.

⁷² Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/37 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/2011/1/dod.2), odsek 96.

⁷³ Aarhuský dohovor, článok 6, odsek 7.

⁷⁴ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/44 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/C.1/2011/6/dod.6).

128. Riadne zváženie pripomienok môže vyústiť do:

- a. zmeny navrhovaného rozhodnutia na základe pripomienok verejnosti
- b. prijatia dodatočných opatrení, napríklad na zmiernenie alebo monitorovanie možných škodlivých účinkov navrhovanej činnosti;
- c. výberu alternatívneho riešenia na základe príspevku verejnosti;
- d. zamietnutia navrhovaného rozhodnutia v celom rozsahu.

129. Niektoré krajiny vypracovali usmernenie k tomu, čo "náležité zohľadnenie" znamená v praxi. Napríklad v roku 2008 Rada ministrov Rakúska prijala štandardy verejnej účasti, ktoré majú slúžiť vládnym úradníkom a ktoré okrem iného uvádzajú, že:

"vziať do úvahy" znamená, že sa preskúmajú rôzne argumenty, ktoré sa objavili v priebehu konzultácií z technického hľadiska, v prípade potreby sa prediskutujú s účastníkmi, vyhodnotia sa zrozumiteľným a dohľadateľným spôsobom a potom sa vezmú do úvahy pri vypracovávaní postupu, plánu, programu alebo právneho nástroja.⁷⁵

Preukázanie zohľadnenie výsledku účasti verejnosti — rozsah

130. Vzhľadom na náležité zohľadnenie výsledku účasti verejnosti, povinnosť "náležite zohľadniť" podľa článku 6, odsek 8 by sa mala chápať ako povinnosť podľa článku 6, odsek 9 - "sprístupniť verejnosti znenie rozhodnutia spolu s dôvodmi a úvahami, na ktorých je rozhodnutie založené." To znamená, že odôvodnenie, ktoré sa prikladá k rozhodnutiu, by malo zahŕňať rozpravu o tom, ako bol proces zapojenia verejnosti zorganizovaný a ako sa prihliadlo na výsledky. Preto sa odporúča, aby právny rámec jasne stanovoval, čo by malo odôvodnenie prinajmenšom obsahovať:

- a. popis procesu zapojenia verejnosti a jeho fázy;
- b. všetky prijaté pripomienky;
- c. ako boli prijaté pripomienky zapracované do rozhodnutia,⁷⁶ pričom musí byť jasne uvedené, ktoré pripomienky boli zahrnuté do konečného rozhodnutia, kde a prečo a ktoré nie a prečo.

131. Odôvodnenie by malo byť zverejnené spolu s konečným rozhodnutím.

132. Pri príprave odôvodnenia môže byť užitočné vypracovať tabuľku, kde budú zdokumentované prijaté pripomienky a spôsob akým zmenili návrh. Ak niektoré pripomienky neboli zohľadnené, dôvody ich zamietnutia by mali byť takisto uvedené v tabuľke. Toto je vhodná metóda v prípade, že je doručené veľké množstvo pripomienok, pretože podobné argumenty môžu byť zoskupené v tabuľke. Avšak príprava tabuľky pripomienok bez toho, aby došlo k pozmeneniu návrhu rozhodnutia v dôsledku týchto pripomienok, sa nepovažuje za náležité zohľadnenie výsledkov účasti verejnosti.

133. V závislosti od okolností konkrétneho prípadu sa nedostatok adekvátnych dôkazov na preukázanie toho, ako sa zohľadnili výsledky účasti verejnosti môže považovať za závažné porušenie požiadavky na náležité zohľadnenie, čo môže viesť k zrušeniu príslušného rozhodnutia.

134. Okrem predloženia písomností, ktoré preukazujú zohľadnenie pripomienok pri prijímaní rozhodnutí s veľmi významnými vplyvmi na životné prostredie alebo ovplyvňujúcimi veľké množstvo ľudí by bolo vhodné, tam kde je to možné, aby orgány verejnej moci zorganizovali stretnutie s predkladateľmi pripomienok, aby ich s nimi prediskutovali a vysvetlili, ktoré argumenty sa zoberú do úvahy a ktoré sa nezahmú a prečo. Zo stretnutia je potrebné vypracovať zápisnicu a sprístupniť ju verejnosti.

⁷⁵ Pozri štandardy účasti verejnosti rakúskej federálnej kancelárie a rakúskeho federálneho ministerstva poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, životného prostredia a vodného hospodárstva z roku 2008,

ktorú prijala Rada ministrov Rakúska dňa 2. júla 2008, str. 13; a ktorá je k dispozícii na stránke http://www.unece.org/env/pp/pegg/Austria_pp_standards.pdf.

K. Okamžité oznámenie rozhodnutia a prístup k rozhodnutiu (článok 6, odsek 9)

135. Právny rámec by mal obsahovať jasné povinnosti príslušných kompetentných orgánov verejnej moci:
- informovať verejnosť o rozhodnutí ihneď po prijatí;
 - okamžite informovať verejnosť o tom, ako získať prístup k zneniu rozhodnutia spolu s dôvodmi a úvahami, na ktorých je rozhodnutie postavené;
 - prípraviť odôvodnenie so zhrnutím dôvodov a úvah, o ktoré sa prijaté rozhodnutie opiera;
 - dlhodobo uchovávať znenie rozhodnutia spolu s uvedením dôvodov a úvah, o ktoré sa rozhodnutie opiera na verejne dostupnom mieste.⁷⁷
136. Požiadavka v článku 6, odsek 9 na sprístupnenie znenia rozhodnutia verejnosti zahŕňa:
- prijaté rozhodnutie;
 - akékoľvek zmeny rozhodnutia z dôvodu následného správneho alebo opravného konania;
 - všetky podmienky zahrnuté alebo pripojené k rozhodnutiu;
 - všetky prílohy k rozhodnutiu, ak existujú.
137. Zatiaľ čo dohovor necháva v súvislosti s výberom "vhodných postupov" na okamžité informovanie verejnosti o prijatom rozhodnutí určitú voľnosť tým, ktorí príslušný záväzný právny rámec vypracovávajú, metódy oboznamovania dotknutej verejnosti podľa článku 6, odsek 2 možno použiť aj v tomto prípade, pričom treba mať na pamäti, že podľa článku 6, odsek 9 právo na informácie má zaručené "verejnosť" a nie iba "dotknutá verejnosť" (pozri odporúčania k článku 6, odsek 2 vyššie).
138. Na základe článku 6, odsek 9 sa nevyžaduje zverejniť znenie rozhodnutia v masovokomunikačných prostriedkoch. Požaduje sa, aby bola verejnosť okamžite informovaná o rozhodnutí a o možnosti získania prístupu k zneniu rozhodnutia spolu s dôvodmi a úvahami, o ktoré sa rozhodnutie opiera.⁷⁸ Pri informovaní verejnosti o rozhodnutí a o možnosti získania prístupu k jeho zneniu sa odporúča použiť masovokomunikačný prostriedok prostredníctvom ktorého sa znenie rozhodnutia dostane k čo najväčšiemu počtu členov dotknutej verejnosti.
139. Čo sa týka prístupu ku konečnému rozhodnutiu, bolo by vhodné sprístupniť ho na všetkých miestach, kde má verejnosť možnosť preskúmať informácie dôležité z hľadiska rozhodovania (pozri odsek 92 vyššie). Okrem toho, konečné rozhodnutie by malo byť sprístupnené v elektronickej podobe, napríklad v nápadnej, verejne dostupnej a užívateľsky prístupnej časti webových stránok investora a orgánu verejnej moci.
140. Bolo by vhodné zaslať rozhodnutie alebo odkaz na internetový zdroj všetkým členom verejnosti, ktorí sa zúčastnili, či už ústne alebo písomne procesu zapojenia verejnosti a ktorí poskytli svoje kontaktné údaje.
141. Samotná skutočnosť, že verejnosť môže získať prístup k rozhodnutiu o navrhovanej činnosti podliehajúcej článku 6 prostredníctvom verejne dostupnej elektronickej databázy nespĺňa požiadavku článku 6, odsek 9 dohovoru, ak nebola verejnosť o tejto skutočnosti okamžite a efektívne informovaná.⁷⁹
142. Bez ohľadu na to, aké časové obdobie je stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch na informovanie verejnosti o rozhodnutí, časové obdobie by malo byť primerané a prihliadať na príslušné časové rámce na začatie opravných konaní podľa článku 9, odsek 2. Mala by existovať možnosť zaviesť časové rámce pre začatie opravných konaní opätovne v prípade, že člen dotknutej verejnosti vie preukázať, že nedostal oznámenie v dôsledku nečinnosti orgánu verejnej moci alebo z vyššej moci.
143. Informácie o možnostiach podania odvolania voči rozhodnutiu by mali byť verejnosti poskytnuté spolu s rozhodnutím.⁸⁰

⁷⁷ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/37 o dodržiavaní súladu v Bielorusku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.2), odsek 98.

⁷⁸ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2006/16 o dodržiavaní súladu v Litve (ECE/MP.PP/2008/5/Add.6), odsek 81.

⁷⁹ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2004/8 o dodržiavaní súladu v Arménsku (ECE/MP.PP/C.1/2006/2/dod.1), odsek 31.

⁸⁰ Aarhuský dohovor, článok 9, odsek 5; pozri aj Usmernenie o praktickom uplatňovaní Espoo dohovoru (ECE/MP.EIA/8) (originál), odsek 10.2, definitívne

L. Opätovné prehodnotenie a aktualizácia prevádzkových podmienok činnosti uvedenej v článku 6 (článok 6, odsek 10)

144. Keď orgán verejnej moci prehodnotí alebo aktualizuje prevádzkové podmienky činnosti uvedené v článku 6, odsek 1, tak by mal v prvom rade určiť, či je vhodné uplatniť ustanovenia článku 6, odsek 2 až 9. Pri určovaní vyššie uvedeného by mal zohľadniť nasledovné:
- charakter a veľkosť činnosti, potenciálny vplyv na životné prostredie a stupeň obáv verejnosti;
 - ciele dohovoru s uznaním toho, že prístup k informáciám a účasť verejnosti na rozhodovaní zlepšujú kvalitu a zavádzanie rozhodnutí, prispievajú k zvýšeniu povedomia verejnosti o otázkach životného prostredia, dávajú verejnosti možnosť vyjadriť svoje obavy, umožňujú orgánom verejnej moci tieto obavy riadne zohľadniť, podporujú zodpovednosť a transparentnosť pri rozhodovaní
- a posilňujú verejnú podporu rozhodnutí v oblasti životného prostredia.⁸¹

M. Účasť verejnosti na rozhodovaní o geneticky modifikovaných organizmoch (článok 6, odsek 11 a článok 6 bis)

145. Odporúčania ohľadom článku 6 by sa mali uplatňovať primerane (mutatis mutandis) a primeraným spôsobom k účasti verejnosti na rozhodovaní o geneticky modifikovaných organizmoch (GMO) podľa článku 6, odsek 11, a článku 6 bis.⁸²
146. Na zabezpečenie účinného zapojenia verejnosti sa odporúča, aby sa ustanovenia článku 6bis uplatňovali nielen pri rozhodnutiach o tom, či povoliť zámerné uvoľnenie GMO do životného prostredia a ich uvedenie na trh, ale prípadne aj pri rozhodnutiach, ktoré sa týkajú kontrolovaného používania GMO.⁸³
147. Pri vypracovávaní a zavádzaní regulačného rámca, ktorý má uľahčiť účasť verejnosti na rozhodovaní o GMO, treba mať na pamäti, že výnimky uvedené v prílohe I bis⁸⁴ dohovoru nie sú povinné a môžu a nemusia byť zahrnuté do regulačného rámca na základe vlastného uváženia.⁸⁵
148. Verejnosť môže podávať akékoľvek pripomienky, informácie, analýzy alebo stanoviská, ktoré považuje za relevantné z hľadiska navrhovaného zámerného uvoľnenia vrátane uvedenia na trh akýmkoľvek primeraným spôsobom.
149. Za účelom zvýšenia povedomia verejnosti a zvýšenia účasti v záležitostiach týkajúcich sa GMO by bolo vhodné okrem verejných pojednávaní alebo verejných šetrení zaviesť iné mechanizmy, ktoré umožnia verejnosti vyjadriť sa, napríklad diskusie za okrúhlym stolom, konzultačné orgány s účasťou členov verejnosti, dialógy zainteresovaných strán, občianske poroty a iné.
150. Pozornosť treba venovať tomu, aby opatrenia na podporu verejnej účasti na rozhodovaní o GMO v rámci článku 6, odsek 11 a článku 6 bis boli v súlade s príslušnými náležitosťami národného rámca biologickej bezpečnosti a presadzovali zavedenie článku 23 Kartagenského protokolu o biologickej bezpečnosti k Dohovoru o biologickej diverzite.

⁸¹ Pozri zistenia výboru Compliance Committee v prípade ACCC/C/2009/41 o dodržiavaní súladu na Slovensku (ECE/MP.PP/2011/11/dod.3), odsek 56.

⁸² Poznámka vydavateľa: Článok 6 bis v rozhodnutí II/1 o geneticky modifikovaných organizmoch (dodatok o GMO) (ECE/MP.PP/2005/2/dod.2, príloha) zatiaľ nevstúpil do platnosti.

⁸³ Usmernenia k prístupu k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupu k spravodlivosti vzhľadom na geneticky modifikované organizmy (MP.PP/2003/3), odsek 3.

⁸⁴ Poznámka vydavateľa: podobne príloha I bis, uvedená aj v dodatku o GMO zatiaľ nevstúpila do platnosti.

Účast' verejnosti na rozhodovaní o plánoch, programoch a postupoch (článok 7)⁸⁶

B. Všeobecné otázky.....	46
B. Plány a programy	46
C. Politiky	47

⁸⁶ Veľké množstvo odporúčaní uvedených v tomto odseku stavia na osvedčených postupoch z nasledujúcej publikácie: Ministerstvo životného prostredia, dopravy a regiónov, Účast' verejnosti pri prijímaní miestnych rozhodnutí o životnom prostredí: Príručka o osvedčených postupoch zo seminára o Aarhuskom dohovore v Newcastli (Londýn, Ministerstvo životného prostredia, dopravy a regiónov, rok vydania 2000).

A. Všeobecné otázky

151. Plány, programy a politiky majú iný charakter ako rozhodnutia o konkrétnych činnostiach, čo treba zohľadniť pri navrhovaní a zavádzaní príslušných procesov zapojenia verejnosti. Napríklad:
- a. pre členov verejnosti môže byť ťažké predstaviť si význam plánu, programu alebo politiky pre ich každodenný život. Preto by bolo užitočné, aby orgány verejnej moci vysvetlili ich praktický význam (napr. prostredníctvom novinových článkov s vysvetlením aké účinky možno od plánu po jeho zavedení očakávať, atď.);
 - b. pri príprave plánov, programov a politik sa môže vyskytnúť viac nejasností ako pri žiadosti o vykonávanie určitej činnosti a preto môže existovať aj širšia škála alternatív. Nejasností treba verejnosti náležite oznámiť. Alternatívy sa môžu zvažovať v niekoľkých etapách, pričom pre každú takúto etapu bude prospešná účasť verejnosti;
 - c. v prípade rozsiahlych plánov, programov alebo postupov môže potenciálna "verejnosť" zahŕňať veľké množstvo ľudí. Príslušné kompetentné orgány verejnej moci by mali preto pozorne zvážiť, ako takúto verejnosť čo najlepšie osloviť a efektívne ju zapojiť do rozhodovania;
 - d. v prípade iných plánov, programov alebo politik (napr. takých, ktoré sú určené pre vidiecke a morské oblasti) môže byť rozsah priamo dotknutej verejnosti menší, ale potenciálne dosahy môžu byť dlhodobejšie, prípadne treba brať do úvahy určitú "budúcu verejnosť" (napr. obyvatelia navrhovaných nových obytných štvrtí).
152. S prihliadnutím na osobitnú povahu plánov, programov a politik vyzdvihnutých v predchádzajúcom odseku by sa pri príprave opatrení, ktoré slúžia na zapojenie verejnosti do prípravy plánov a programov mali primerane uplatňovať odporúčania článku 6, odsek 3, 4 a 8, a zvyšok odporúčaní by sa mal uplatniť podľa potreby. Pri príprave politik by sa mali odporúčania brať do úvahy podľa potreby.
153. Odporúčania dobrej praxe k účasti verejnosti na strategickom rozhodovaní⁸⁷ vypracované v rámci Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení slúžia ako vhodný referenčný nástroj pri príprave opatrení na zabezpečenie účasti verejnosti pri príprave plánov, programov a politik.

B. Plány a programy

154. Keďže dohovor nedefinuje "plány a programy", odporúča sa široký výklad pokrývajúci akékoľvek strategické rozhodnutie:
- a. ktoré je upravené legislatívnymi, regulačnými alebo správными opatreniami;
 - b. ktoré podlieha príprave a/alebo schváleniu orgánom alebo boli pripravené orgánom, parlamentom alebo vládou na schválenie na základe formálneho postupu;
 - c. ktoré nastojuje organizovaný a koordinovaný systém, ktorý:
 - i. často záväzne stanovuje rámec pre určité kategórie osobitných činností;
 - ii. zvyčajne nie je dostatočné na to, aby sa ku konkrétnej činnosti pristúpilo bez vydania príslušného rozhodnutia o povolení.
155. Nasledujúce druhy plánov a programov možno považovať za také, ktoré "sa týkajú životného prostredia":
- a. také ktoré "majú významný účinok na životné prostredie" a vyžadujú posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, napríklad vodohospodárske programy, plány rozvoja miest, regionálne a miestne plány odpadového hospodárstva, národné energetické stratégie a plány;
 - b. také, ktoré "môžu mať významný účinok na životné prostredie", ale nevyžadujú posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, napríklad také, ktoré nestanovujú rámec na schválenie rozvoja, ako napríklad programy dotácií a stimulov;

⁸⁷ ECE/MP.EIA/SEA/2014/2, k dispozícii na stránke

- c. také, ktoré "môžu mať účinok na životné prostredie, ale ich účinok nie je "významný", napríklad také, ktoré určujú využitie malých oblastí";
- d. také, ktoré sa zameriavajú na podporu ochrany životného prostredia, napríklad národné stratégie biologickej bezpečnosti, plány riadenia kvality ovzdušia, plány ochrany prírody, núdzové plány v prípade nebezpečných činností/zariadení, prípadne protismogové programy;
- e. finančné plány s vplyvom na životné prostredie

C. Politiky

156. Keďže dohovor nedefinuje "politiky", odporúča sa široký výklad pokrývajúci všetky strategické rozhodnutia, ktoré sa netýkajú plánov alebo programov:
- a. také, ktoré podliehajú príprave a/alebo schváleniu orgánom alebo boli pripravené orgánom na schválenie na základe formálneho postupu;
 - b. také, ktoré môžu, ale nemusia byť upravené legislatívnymi, regulačnými alebo správными opatreniami;
 - c. také, ktoré nestanovujú záväzný rámec pre určité kategórie konkrétnych činností (napríklad rozvojové projekty);
 - d. také, ktoré zvyčajne nie sú dostatočné na to, aby sa ku konkrétnej činnosti pristúpilo bez vydania príslušného rozhodnutia o povolení.

Navrhovanie procesu zapojenia verejnosti

157. Vzhľadom na to, že dohovor ponecháva značnú voľnosť pri navrhovaní procesu zapojenia verejnosti podľa článku 7, fáza návrhu je veľmi dôležitá. Zavedenie jasnej stratégie pre účasť verejnosti už na začiatku môže byť veľmi užitočné v záujme zabezpečenia transparentného a spravodlivého rámca počas celého procesu.
158. Proces zapojenia verejnosti by mal byť vypracovaný tak, aby vyhovoval nielen potrebám plánu, programu alebo politiky v príslušnom rozsahu, ale aj miestnym potrebám. To, čo funguje dobre v jednej oblasti, nemusí fungovať dobre aj v inej oblasti.
159. Osvedčeným postupom je flexibilita a citlivý prístup k verejnosti. Počas procesu zapojenia verejnosti môže príslušný kompetentný orgán vyhodnotiť ako postup funguje a v prípade potreby ho prepracovať.

Skorá účasť verejnosti

160. Orgány verejnej moci by mali vziať na vedomie, že účasť verejnosti nemá zmysel, ak sa rozhodnutia už prijali, či už oficiálne alebo neoficiálne. Verejnosť by sa mala do rozhodovacieho procesu zapojiť najneskôr vo fáze, kedy už k vypracovaniu návrhu plánu, programu alebo postupu v príslušnom rozsahu došlo. Avšak v praxi je v takom prípade často už neskoro na účinnú účasť, pretože:
- a. veľa menej závažných rozhodnutí sa už prijalo;
 - b. v takej dobe je už značný časový tlak a je možné uskutočniť len menšie zmeny;
 - c. vypracovatelia návrhov plánov, programov alebo politik sú často presvedčení, že našli to najlepšie riešenie a nie sú ochotní prijímať nové názory a myšlienky.
161. Vzhľadom na vyššie uvedené sa odporúča, aby sa pristúpilo k zapojeniu verejnosti čo najskôr a aby bola verejnosť zapojená do celého rozhodovacieho procesu. Včasná zapojenie verejnosti do rozhodovacieho procesu môže pomôcť orgánu vypracovať lepší návrh už na začiatku a viesť k lepšiemu prijatiu konečného produktu verejnosťou.

Nulový variant

162. Plány a programy sú často v úvodnej etape súčasťou viacstupňového procesu rozhodovania. Preto je dôležité, aby sa zvažila a posúdila široká škála rôznych scenárov a alternatív, vrátane nulového variantu, nielen politicky uprednostňovanej možnosti(-i) (pozri odsek 16 vyššie). Ak sa tak nestane v úvodnej fáze, v neskoršej fáze môže mať orgán verejnej moci pri viacstupňových rozhodovaniach ťažkosti s preukazovaním, že verejnosti bolo naozaj umožnené zúčastniť sa rozhodovacieho procesu v dobe, kedy boli všetky možnosti otvorené.⁸⁸

Určenie verejnosti, ktorá sa má procesu zúčastniť

163. Proces zapojenia verejnosti by mal byť otvorený, aby sa ho mohla zúčastniť akákoľvek strana dotknutá alebo zainteresovaná na príslušnom rozhodnutí.

164. Samotné vypracovanie procesu spôsobom umožňujúcim účasť kohokoľvek kto si to želá, nemusí byť postačujúce. Odporúča sa identifikovanie širokého rozsahu záujmových skupín, ktoré budú podnecované, aby sa zúčastnili rozhodovacieho procesu. Napríklad v závislosti od povahy plánu, programu alebo podľa potreby aj politiky a ich geografického rozsahu môže byť okrem členov širokej verejnosti potrebné vyzvať zástupcov niektorých alebo všetkých nasledujúcich skupín, aby sa procesu zúčastnili:

- a. miestne skupiny;
- b. organizácie miestnych obyvateľov;
- c. obchodné a priemyselné organizácie;
- d. organizácie združujúce farmárov;
- e. náboženské spoločenstvá a náboženské skupiny;
- f. univerzity a výskumné ústavy;
- g. MVO zamerané na ochranu životného prostredia, ochranu dedičstva, sociálnu starostlivosť, atď.;
- h. združenia užívateľov (napríklad združenia užívateľov daných vôd);
- i. turistické a športové organizácie.

165. Takisto je dôležité zapojiť do rozhodovacieho procesu bežných členov verejnosti a aktívne nabádať všetkých ľudí a organizácie, ktorých sa rozhodnutie s veľkou pravdepodobnosťou dotkne alebo sa oň zaujímajú, aby sa rozhodovania zúčastnili.

166. Bolo by vhodné ustanoviť mechanizmus, ktorí umožní členom verejnosti vopred sa zaregistrovať za účelom odberu oznámení o príprave plánov, programov a v potrebnom rozsahu aj politik týkajúcich sa životného prostredia v určitých geografických regiónoch alebo takých, ktoré sa týkajú určitých záležitostí. Zoznam členov verejnosti, ktorí sa zaregistrovali na odber takýchto oznámení by sa mal pravidelne aktualizovať.

167. Rozhodovatelia a iní kompetentní verejní činitelia by mali byť v primeranom rozsahu osobne zapojení do procesu zapojenia verejnosti. Zapojenie verejných činiteľov je zvyčajne veľmi dôležité, keďže verejnosť má možnosť vidieť, že orgán verejnej moci oceňuje a berie jej prínos do procesu rozhodovania vážne a zároveň pomáha verejným činiteľom, aby sa viac vložili do procesu zapojenia verejnosti. Zároveň by si mali byť vedomí svojho potenciálu ovplyvniť proces a nezneužívať svoje postavenie vyvíjaním neprimeraného tlaku na členov verejnosti, ktorí chcú vyjadriť svoj názor, predložiť stanovisko, prípadne vyjadriť svoje obavy alebo doplniť informácie.

Spôsoby účasti verejnosti

168. Spôsoby účasti verejnosti na rozhodovacom procese by mali byť vypracované tak, aby zabezpečili účinnú účasť verejnosti vzhľadom na:

- a. konkrétny plán, program alebo postup v primeranom rozsahu vrátane ich predmetu, geografického uplatnenia, zamýšľaného trvania, rozsahu a zložitosti;
- b. rozsah a charakteristické črty verejnosti, od ktorej sa očakáva, že sa bude chcieť procesu zúčastniť.

⁸⁸ Aarhuský dohovor, článok 6.

169. Často je užitočné skombinovať rôzne metódy, ktoré pomôžu verejnosti lepšie pochopiť problematiku a účinne sa procesu zúčastniť, pričom treba vziať do úvahy, že:

- a. iba verejnosť, ktorá do veľkej miery rozumie problematike, dokáže vnímať ako ju navrhovaný plán, program alebo politika môže v budúcnosti ovplyvniť a tak dospieť k informovanému stanovisku o tom, aké by malo byť navrhované rozhodnutie;
- b. diskusia s ostatnými členmi verejnosti a predstaviteľmi orgánov verejnej moci môže verejnosti pomôcť lepšie pochopiť problematiku;
- c. najlepšie výsledky sa často dosahujú pomocou interaktívnych metód účasti, ako napríklad verejných pojednávaní, verejných diskusií, debát alebo seminárov.

170. Bez ohľadu na výber spôsobu účasti verejnosti na rozhodovacom procese, verejnosti by malo byť jasné:

- a. aké informácie sú k dispozícii, kde sa k nim dá získať prístup a aké sú ich zdroje;
- b. ako môže podávať pripomienky;
- c. ako sa bude s pripomienkami nakladať.

Stanovenie časových rámcov pre účasť verejnosti

171. Pri stanovovaní časových rámcov pre rôzne etapy procesu zapojenia verejnosti treba mať na pamäti, že na rozdiel od rozhodnutí, ktoré podliehajú článku 6 dohovoru, plány, programy a politiky v príslušnom rozsahu vypracovávajú orgány verejnej moci výhradne vo verejnom záujme a preto zabezpečenie dostatočných časových rámcov, aby sa mohla verejnosť na proces účinne pripraviť a zúčastniť sa ho, prevažuje nad inými faktormi.

172. Časové rámce by mali byť stanovené s prihliadnutím na:

- a. metódy, ktoré sa zamýšľajú použiť na informovanie verejnosti a na sprístupnenie potrebných informácií, ako aj navrhované spôsoby účasti verejnosti;
- b. povahu plánu, programu alebo politiky v príslušnom rozsahu, najmä ich geografické uplatnenie, zamýšľaná doba trvania a zložitost';
- c. rozsah a charakteristické črty verejnosti, ktorá si želá zúčastniť sa procesu. Na zabezpečenie toho, aby mal orgán verejnej moci dostatok času na zváženie všetkých pripomienok doručených verejnosťou, by mal byť rozsah verejnosti, od ktorej sa očakáva, že sa procesu zúčastní, dôležitým kritériom pri stanovovaní časových rámcov.

173. Bez ohľadu na to aký časový rámec bol stanovený na začiatku procesu je vhodné:

- a. byť flexibilný a poskytnúť viac času, ak sa ukáže, že verejnosť ho potrebuje, aby sa mohla procesu účinne zúčastniť;
- b. informovať verejnosť kedykoľvek, keď dôjde k podstatnému oneskoreniu procesu vrátane oneskorenia prijatia rozhodnutia.

Poskytovanie potrebných informácií

174. Podľa článku 7 verejnosti treba pri rozhodovacom procese poskytnúť tri základné druhy informácií:

- a. informácie o rozhodovacom procese vrátane možností verejnosti zúčastniť sa ho;
- b. informácie o navrhovanom pláne, alebo programe, prípadne politike v príslušnom rozsahu vrátane prístupu k ich navrhovaným zneniam, ekonomickým analýzám, analýzám nákladov a výnosov, ako aj iným analýzám, na ktorých sú plán, program alebo politika založené;
- c. informácie o možných účinkoch navrhovaného plánu alebo programu vrátane analýz, na základe ktorých boli tieto účinky zhodnotené.⁸⁹

⁸⁹ Aarhuský dohovor, článok 2, odsek

175. Informácie o možných účinkoch navrhovaného plánu, programu a, v primeranom rozsahu, politiky môžu zahŕňať informácie o:
- právnych dôsledkoch, napríklad na vlastnícke práva;
 - spoločenských dosahoch, napríklad zvýšenie počtu obyvateľov v určitej geografickej oblasti;
 - hospodárskych dosahoch, napríklad vyhliadky vyššej zamestnanosti;
 - vplyvov na životné prostredie a navrhovaných zmierňovacích opatreniach;
- pre každú z rôznych možností prichádzajúcich do úvahy. Orgán verejnej moci by mal sprístupniť verejnosti vyššie uvedené informácie v rozsahu v akom ich má k dispozícii a pre všetky zvažované možnosti rovnocenne, nielen pre možnosti uprednostňované rozhodovateľmi, tak aby sa konečné rozhodnutie odvíjalo od odôvodneného porovnania rôznych možností.
176. Vzhľadom na to, že správne informácie sú nevyhnutné na to, aby sa verejnosť účinne zapojila do procesu, orgány verejnej moci by mali dbať na to, aby boli informácie, ktoré poskytujú:
- zrozumiteľné a dostupné. Odporúča sa poskytnúť netechnické zhrnutie, ktoré slúži na lepšie porozumenie dlhých a zložitých dokumentov verejnosťou;
 - konkrétne, objektívne, vyvážené a transparentné vzhľadom na zdroje, z ktorých sa čerpali;
 - prispôbené určitému navrhovanému plánu, programu alebo politike a taktiež verejnosti, ktorá má záujem zúčastniť sa príslušného rozhodovacieho konania.
177. Jednou z možností je snažiť sa získať od verejnosti návod ako potrebné informácie čo najlepšie poskytnúť, napríklad prostredníctvom fokusových skupín, od ktorých sa zistí koľko toho verejnosť o príslušnej problematike už vie.

Náležité zohľadnenie pripomienok

178. Plány a programy sú v úvodnej etape často súčasťou viacstupňového procesu rozhodovania. Preto je dôležité, aby boli výsledky účasti verejnosti zaznamenané a zdokumentované, na základe čoho budú môcť byť použité ako referencia v neskoršej fáze rozhodovacieho procesu.
179. Napriek tomu, že nie všetky názory vyjadrené v pripomienkach musia byť nevyhnutne akceptované, za účelom náležitého zohľadnenia všetkých odovzdaných pripomienok a preukázania, že tak bolo učinené, sa môžu orgány verejnej moci rozhodnúť použiť viacero metód vrátane vypracovania tabuľky s podrobne uvedenými pripomienkami a spôsobu akým sa s nimi naložilo. V takej tabuľke by sa mali pripomienky usporiadať v závislosti od toho, čoho sa týkajú a tabuľka by mala obsahovať vysvetlenie ako sa s jednotlivými pripomienkami naložilo, prípadne by sa ku každej pripomienke mohlo pripojiť písomné vyjadrenie.
180. Náležité zohľadnenie pripomienok môže vyústiť do:
- pozmenenia plánu, programu alebo politiky na základe pripomienok verejnosti;
 - prijatia dodatočných opatrení, napríklad na zmiernenie alebo monitorovanie možných škodlivých účinkov navrhovanej činnosti;
 - výberu alternatívnej možnosti na základe informácií a dialógu s verejnosťou;
 - úplného upustenia od prijatia plánu, programu alebo politiky.
181. Užitočným spôsobom ako preukázať, že výsledky účasti verejnosti sa riadne vzali do úvahy, je vypracovanie vyhlásenia, ktoré sa pripojí ku všetkým návrhom, v ktorých sú zhrnuté jednotlivé body, na ktoré mala verejnosť vplyv, s načrtnutím toho o aký vplyv išlo. Takéto vyhlásenie by mohlo byť súčasťou návrhov odovzdaných v každej etape procesu a slúžilo by na vypracovanie plánu, programu alebo politiky. Tam, kde sa vyžaduje posudzovanie vplyvov, by vyhlásenie mohlo byť súčasťou správy o posudzovaní vplyvov.

Monitorovanie a preskúvanie procesu zapojenia verejnosti

182. Treba vziať do úvahy, že zapojenie verejnosti po prijatí plánu, programu alebo politiky môže prispieť k ich lepšiemu vykonávaniu a pri preskúvaní vykonávania by sa verejnosti mala dať možnosť zapojiť sa do tohto procesu prinajmenšom prostredníctvom pripomienok.
183. Po prijatí plánu, programu alebo politiky by bolo vhodné preskúmať mieru úspešnosti procesu zapojenia verejnosti, napríklad prostredníctvom konzultácií s verejnosťou alebo zadaním štúdie na preverenie nasledujúcich skutočností:
- vedela celá dotknutá verejnosť o tom, že sa vypracováva plán, program alebo politika?;
 - mali možnosť zúčastniť sa?;
 - majú pocit, že sa ich pripomienky zobrali do úvahy?;
 - chápú dôvody rozhodovateľa schváliť prijatý plán, program alebo postup?

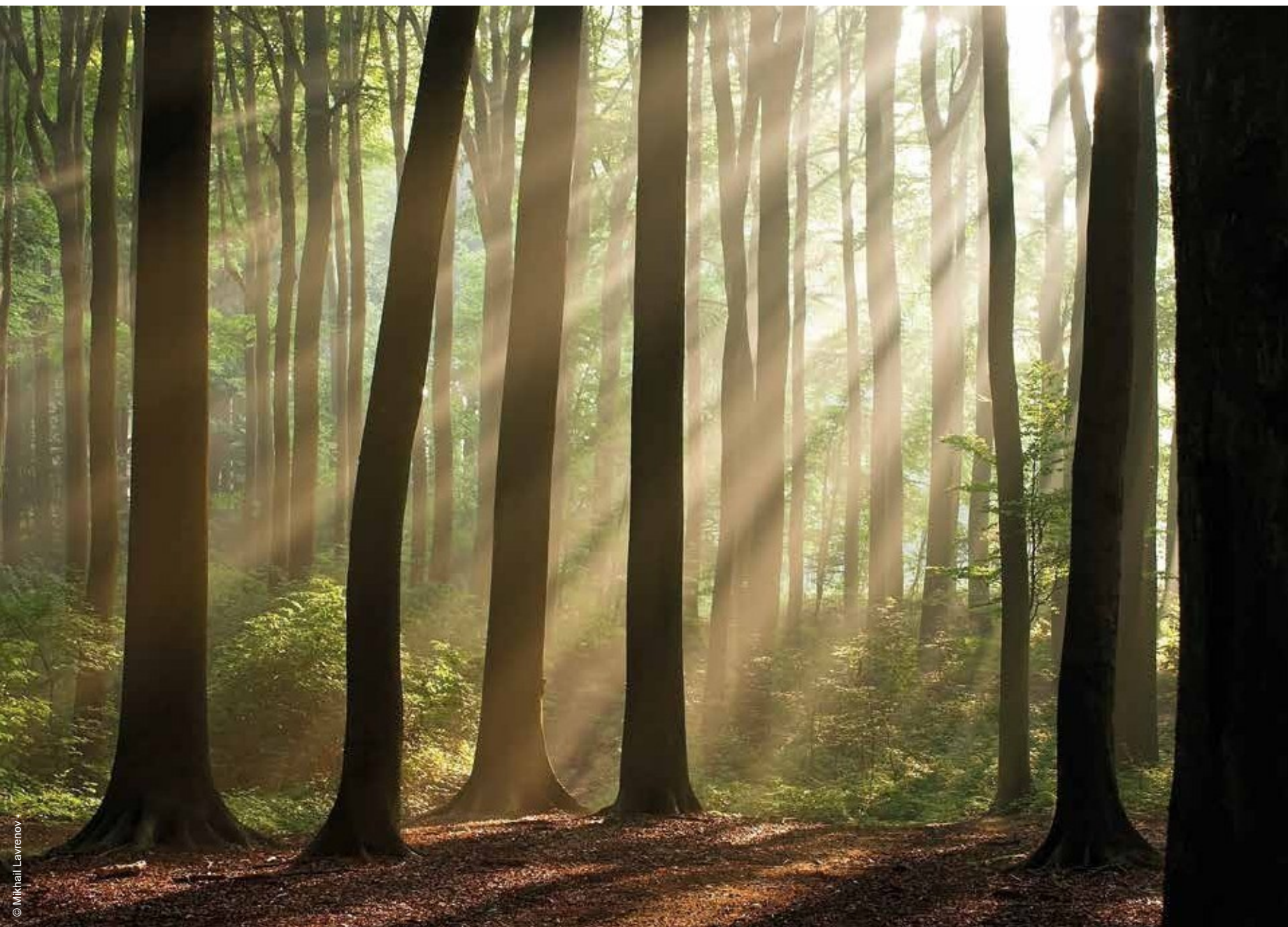

Účasť verejnosti počas prípravy vykonávacích predpisov a zákonov (článok 8)

184. Ak vnútroštátne právo alebo správny postup nezabezpečuje účasť verejnosti na príprave všetkých vykonávacích predpisov a zákonov vo všeobecnosti, odporúča sa zaviesť mechanizmus alebo kritériá na vyhodnotenie toho, či navrhovaný vykonávací predpis alebo zákon môže mať významný účinok na životné prostredie a teda, či nepatrí do rozsahu pôsobnosti článku 8 dohovoru.
185. Pri určovaní toho, v ktorých etapách procesu je vhodné zabezpečiť verejnosti možnosť zúčastniť sa procesu, sa odporúča vziať do úvahy nasledujúce skutočnosti:
- ako podporiť včasnú účasť verejnosti, kedy sú k dispozícii ešte všetky možnosti;
 - ako podporiť účinnú účasť verejnosti;
- pričom treba prihliadať aj na typ príslušného vykonávacieho predpisu/zákona, jeho právnych účinkov a predmetu.
186. Účasť verejnosti je najúčinnnejšia vtedy, keď má verejnosť možnosť poskytnúť svoje stanoviská v každej hlavnej etape prípravy navrhovaných vykonávacích predpisov alebo zákonov vrátane:
- skorej etapy, kedy je potreba regulácie určitej záležitosti prvýkrát nadnesená;
 - po príprave náčrtu navrhovaných regulačných opatrení (vrátane možných alternatív);
 - po príprave prvotného návrhu navrhovaných vykonávacích predpisov alebo zákonov;
 - po príprave nasledujúcich návrhov.

187. Aby bola účasť verejnosti účinná, odporúča sa okrem vypracovania samotného návrhu vykonávacieho predpisu alebo zákona zabezpečiť verejnosti prístup k ostatným dôležitým informáciám, napríklad informáciám o:
- processe tvorby pravidiel a možnosti verejnosti zúčastniť sa tohto procesu;
 - dôvode(-och), prečo si zákonodarcovia myslia, že existuje potreba regulácie určitej záležitosti;
 - alternatívnom opatrení, ktoré by bolo možné prijať na dosiahnutie stanovených cieľov;
 - obmedzení alebo požiadavke, ktoré musia zákonodarcovia splniť pri navrhovaní pravidiel (napr. medzinárodno-právne záväzky).
188. Ak má verejnosť možnosť priamo podať pripomienky, tak potom táto možnosť môže zahŕňať podávanie stanovísk písomne alebo prostredníctvom viacerých interaktívnych metód účasti ako napríklad verejných pojednávaní, verejných diskusií, debát alebo seminárov.
189. Ak má verejnosť možnosť podať pripomienky prostredníctvom zastupujúcich poradných orgánov, osoby zastupujúce verejnosť v týchto orgánoch by mali byť vybrané na základe transparentného, demokratického a reprezentatívneho postupu, ktorý zabezpečí, aby sa zodpovedali ľuďom, ktorých zastupujú a aby bola táto skutočnosť jasná. Osoby priamo finančne zainteresované na možnom výsledku rozhodovania by nemali mať takúto funkciu.
190. Vhodný spôsob preukázania toho, že výsledky účasti verejnosti sa v čo najväčšej miere zobrali do úvahy je vypracovanie vyhlásenia priloženého ku každému návrhu so zhrnutím bodov, v rámci ktorých mali výsledky účasti verejnosti nejaký vplyv a čo to bol za vplyv. Takéto vyhlásenie sa môže priložiť k návrhom odovzdaným v každej etape postupu prípravy návrhu vykonávacích predpisov alebo zákonov. Tam, kde sa vyžaduje posudzovanie vplyvov, by vyhlásenie mohlo byť súčasťou správy o posudzovaní vplyvov.

Príloha

Zverenie úloh v procese zapojenia verejnosti

I keď celková zodpovednosť za každú etapu procesu zapojenia verejnosti spočíva na orgáne verejnej moci, ktorý má právomoc prijať rozhodnutie, orgán verejnej moci sa môže usilovať zveriť určité administratívne úlohy týkajúce sa procesu iným orgánom, napr. orgánu verejnej moci, ktorý je bližšie k miestu navrhovanej činnosti, nezávislému subjektu, ktorý sa špecializuje na účasť verejnosti alebo investorovi. V tabuľke na nasledujúcej strane sú uvedené úlohy, ktoré môžu a ktoré nemôžu byť podľa dohovoru takýmto subjektom zverené.

Ktoré úlohy v rámci procesu zapojenia verejnosti možno zveriť inému orgánu verejnej moci, nezávislému subjektu, ktorý sa špecializuje na procesy zapojenia verejnosti alebo investorovi.

Úloha	Môže príslušný kompetentný orgán zveriť úlohu inému orgánu verejnej moci?
Navrhnuť všeobecnú formu účasti verejnosti vrátane celkového časového rámca.	Nie
Navrhnuť určité etapy procesu vrátane ich časových rámcov.	Áno
Identifikovať dotknutú verejnosť.	Áno
Pripraviť oznámenie a informovať verejnosť	Áno
Poskytnúť verejnosti prístup ku všetkým relevantným informáciám	Nie* Príslušný kompetentný orgán verejnej moci tak musí urobiť sám, ale iný subjekt toto môže vykonať súbežne s orgánom verejnej moci.
Prijat' písomné pripomienky verejnosti.	Áno
Organizovať verejné pojednávania, vrátane informovania dotknutej verejnosti o dátume a mieste konania pojednávania(-í) a zabezpečenie priestorov pre pojednávanie(-ia).	Áno
Viesť verejné pojednávania.	Áno
Zozbierať a porovnať a v prípade potreby zhrnúť všetky písomné a ústne pripomienky verejnosti.	Áno Príslušný kompetentný orgán by mal mať prístup ku všetkým pôvodným pripomienkam.
Zvážiť všetky písomné a ústne pripomienky doručené kompetentnému orgánu.	Áno
Zohľadnenie pripomienok verejnosti pri prijímaní rozhodnutia.	Nie Avšak iný orgán verejnej moci možno požiadať o zváženie pripomienok a návrhov, akým spôsobom by sa mohli zohľadniť pri rozhodovaní.
Prijatie rozhodnutia, príprava zdôvodnenia a úvah, na ktorých je založené.	Nie
Informovanie verejnosti o prijatom rozhodnutí, ako sa k nemu	

Môže príslušný kompetentný orgán prideliť úlohu subjektu, ktorý funguje nezávisle od investora a ktorý sa špecializuje na procesy zapojenia verejnosti?	Môže príslušný kompetentný orgán prideliť úlohu investorovi?
Nie	Nie
Áno	Nie
Áno	Nie Investora možno požiadať, aby pomohol orgánu verejnej moci identifikovať dotknutú verejnosť formou poskytnutia určitých informácií, napr. informácií o potenciálnych vplyvoch projektu prípadne údaje o osobách, ktoré bývajú v nehnuteľnosti, prípadne vlastníci nehnuteľnosť, ktorá môže byť dotknutá týmito vplyvmi.
Áno	Áno Pod vedením a dohľadom orgánu verejnej moci.
Nie*	Nie* Príslušný kompetentný orgán verejnej moci tak musí urobiť sám, ale iný nezávislý subjekt toto môže vykonať súbežne s orgánom verejnej moci. Verejnosť musí mať prístup ku všetkým informáciám, ktoré sú relevantné z hľadiska rozhodovania priamo v priestoroch príslušného kompetentného orgánu verejnej moci. Zároveň sa môže od investora požadovať, aby umožnil prístup k informáciám, ktoré poskytol a ktoré sú relevantné z hľadiska rozhodovania.
Áno	Nie
Áno	Áno Pod vedením a dohľadom orgánu verejnej moci.
Áno	Nie
Áno	Nie Príslušný kompetentný orgán by mal mať prístup ku všetkým pôvodným pripomienkam. Všetky pripomienky verejnosti by mali byť odovzdané priamo príslušnému orgánu.
Áno	Nie
Nie	Nie Avšak od nezávislého subjektu, ktorý sa špecializuje na procesy účasti verejnosti môže žiadať, aby zvážil pripomienky a návrhy ako ich možno zohľadniť pri prijímaní rozhodnutia.
Nie	Nie

možno dostať a ako sa možno voči nemu odvolať.	Áno	Áno	Nie
Sprístupniť rozhodnutie verejnosti spolu s dôvodmi a úvahami, na ktorých je založené.	Nie* Príslušný kompetentný orgán verejnej moci tak musí učiniť sám,, ale iný subjekt môže uvedené vykonať súbežne s verejným orgánom.	Nie* Príslušný kompetentný orgán verejnej moci tak musí učiniť sám, ale iný nezávislý subjekt môže uvedené vykonať súbežne s orgánom verejnej moci.	Orgán verejnej moci tak musí učiniť sám, ale investor môže uvedené vykonať súbežne s verejným orgánom. Nie*

* Úlohy označené hviezdikou musí vykonať orgán verejnej moci, ale iný subjekt môže uvedené vykonať súbežne s orgánom verejnej moci.

Odporúčania dobrej praxe k účasti verejnosti na posudzovaní
vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie

Vypracované v rámci Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení
k Dohovoru o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne
hranice (Dohovor z Espoo)

Poznámka

Spracovanie a úpravu materiálu v tejto publikácii nemožno v žiadnom prípade pokladať za stanovisko sekretariátu OSN k právnemu statusu akéhokoľvek štátu, územia, mesta alebo oblasti, alebo ich predstaviteľov, prípadne k vymedzeniu ich hraníc.

Stanoviská uvedené v tejto publikácii nevyhnutne neodrážajú stanoviská jednotlivcov, organizácií, prípadne vlád, ktoré sa podieľali na príprave jej znenia. Rovnako vyjadrenia v dokumente nevyhnutne neodrážajú oficiálne stanoviská jednotlivých zmluvných strán Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení.

PUBLIKÁCIA OSN
Č.: <i>E.15.II.E.7</i>
ISBN 978-92-1-117089-4
e-ISBN 978-92-1-057408-2

Predslov

V mnohých krajinách sveta prekvitá aktívny prístup obyvateľov k záležitostiam týkajúcim sa životného prostredia. Obyvatelia si čoraz viac uvedomujú svoje právo vyjadriť sa k životnému prostrediu, v ktorom žijú a požadujú väčšiu účasť na rozhodovaní, ktoré ovplyvňuje nielen ich životy, ale aj životy ich detí. Napriek uvedenému demokracia v otázkach životného prostredia nie je samozrejmosťou. Jej čoraz väčší význam je reakciou na realizáciu nespočetných projektov v minulosti, ktoré mali výrazný vplyv na životné prostredie a živobytie ľudí. Tieto projekty boli realizované bez ohľadu na námietky verejnosti, najmä bez ohľadu na zraniteľné skupiny ako sú napríklad deti, ženy, vidiecke obyvateľstvo a chudobní ľudia.

Na čele pohybu smerom k väčšej demokracii v oblasti životného prostredia je Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia — alebo Aarhuský dohovor — a Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení k Dohovoru o posudzovaní vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne hranice. Uvedené medzinárodné zmluvy boli koncipované tak, aby slúžili záujmom ľudí a umožnili im podieľať sa na rozhodnutiach, ktoré môžu ovplyvniť ich životy. Vzhľadom na právo na zdravé a priaznivé životné prostredie a predstavy trvalo udržateľného rozvoja a demokracie v oblasti životného prostredia boli na základe zmlúv zavedené mechanizmy, ktoré umožňujú pretaviť tieto ideály do praxe. Dva nástroje podrobne popisujú postupy, na základe ktorých je verejnosť informovaná o rozhodnutiach a má možnosť efektívne sa podieľať na rozhodnutiach, ktoré môžu mať vplyv na životy jednotlivcov. Napriek tomu, že sú dojednané v rámci EHK OSN, k obojm nástrojom majú prístup aj štáty, ktoré nie sú členmi EHK OSN. Podporujú univerzálne zásady a záujem o ne narastá nielen na regionálnej, ale aj na globálnej úrovni.

Cieľom odporúčaní zameraných na účasť verejnosti, ktoré boli vypracované na základe týchto zmlúv, je pomôcť tvorcom politik, zákonodarcom a orgánom verejnej moci v ich každodennom úsilí zapojiť verejnosť do rozhodovacích procesov. Sú užitočným návodom ako zapojiť všetky zainteresované strany, ako zlepšiť rozhodovací proces, plánovanie a zavádzanie postupov a programov na všetkých úrovniach. Okrem toho, odporúčania pomôžu vládam v ich úsilí riešiť otázku chudoby a nerovnosti a to tak, že zaisťujú, aby sa všetci ľudia vrátane najchudobnejších skupín spoločnosti a vidieckych komunít mohli zúčastniť rozhodovacieho procesu, ktorý ich ovplyvňuje a mohli prosperovať z príjmov vyplývajúcich z ekonomických aktivít.

Na konferencii Rio+20 medzinárodná komunita uznala, že dobré riadenie a skutočne udržateľné hospodárstvo vyžadujú efektívnu účasť verejnosti, či už voličov, spotrebiteľov alebo akcionárov. Preto som presvedčený, že odporúčania takisto prispievajú k realizácii rozvojovej agendy po roku 2015, v ktorej centre budú ľudia a ciele trvalo udržateľného rozvoja.

Christian Friis Bach
Výkonný tajomník
Hospodárska komisia OSN pre Európu

Zhrnutie

Súčasná odporúčania dobrej praxe sa zameriavajú na zlepšenie účasti verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, tak ako sa uvádza v Protokole o strategickom environmentálnom hodnotení k Dohovoru o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne hranice (Dohovor z Espoo) Európskej hospodárskej komisie Organizácie spojených národov (EHK OSN). Ich cieľom je podporiť uplatňovanie ustanovení protokolu zmluvnými stranami a budúcimi zmluvnými stranami vzhľadom na účasť verejnosti, ako aj uviesť príklady dobrej praxe v tejto oblasti na podporu možností skorej, včasnej a účinnej účasti.

Odporúčania vypracoval sekretariát EHK s podporou poradcu v súčinnosti s kanceláriou v rámci Dohovoru z Espoo a jeho protokolu, pričom vzal do úvahy pripomienky pracovnej skupiny pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie a posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie na svojom druhom a treťom zasadnutí (27. - 30. mája a 11. - 15. novembra 2013 v Ženeve). O odporúčaniach sa najskôr rokovalo na zasadnutí venovanom účasti verejnosti na rozhodovacom procese v oblasti životného prostredia (29. - 30. októbra 2012 v Ženeve), ktoré bolo zorganizované spolu s konferenciou o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor) v súlade s rozhodnutím I/4 zasadnutia zmluvných strán dohovoru slúžiaceho ako zasadnutie zmluvných strán protokolu (pozri ECE/MP.EIA/SEA/2). Zahŕňajú pripomienky a príspevky národných kontaktných bodov a odborníkov v rámci Dohovoru z Espoo, Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení a Aarhuského dohovoru, ktoré boli zaslané pred, počas a po skončení spoločného zasadnutia. Pozornosť sa okrem toho venovala zabezpečeniu súladu medzi aktuálnym návrhom a všeobecnejšími odporúčaniami k účasti verejnosti na rozhodovacom procese v oblasti životného prostredia vypracovaného v rámci Aarhuského dohovoru.

Zasadnutie zmluvných strán dohovoru slúžiace ako zasadnutie zmluvných strán protokolu schválilo odporúčania na základe rozhodnutia II/8 (2. - 6. júna 2014 v Ženeve).

Obsah

V. Úvod do účasti verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie	10
II. Požiadavky na účasť verejnosti uvedené v Protokole o strategickom environmentálnom hodnotení	10
III. Všeobecné zásady účasti verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie.....	11
A. "Verejnosť" a "dotknutá verejnosť"	11
B. Účinná účasť verejnosti	12
C. Časové plánovanie	13
IV. Účasť verejnosti v rôznych fázach posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie	14
A. Preskúvanie	14
B. Určovanie rozsahu	16
C. Dostupnosť návrhu plánu/programu a správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie	17
D. Možnosť verejnosti vyjadriť svoje názory	18
E. Rozhodnutie	19
F. Stanovisko k strategickému environmentálnemu posudzovaniu	19
V. Všeobecné zásady účasti verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie	20
A. Účasť znevýhodnených ľudí	20
B. Účasť v prípade, že význam plánu alebo programu nie je evidentný	21
VI. Účasť v cezhraničnom kontexte.....	22

Príloha	25
Požiadavky na účasť verejnosti uvedené v Protokole o strategickom environmentálnom hodnotení	26
Rámčeky	
Rámček č. 1 - Príklad dobrej praxe pri identifikovaní dotknutej verejnosti.....	11
Rámček č. 2 - Výzvy spojené s účasťou verejnosti: Spojené štáty americké	11
Rámček č. 3 - Príklady dobrej praxe a výzvy spojené s účasťou verejnosti: Britská Kolumbia a Kanada.....	12
Rámček č. 4 - Príklad dobrej praxe informovania verejnosti podľa článku 5, odsek 3 a 4, článku 6 odsek 3, článku 8, odsek 2 a článku 11, odsek 2.....	15
Rámček č. 5 - Príklad dobrej praxe: Slovenská republika	16
Rámček č. 6 - Príklad dobrej praxe: Nórsko	17
Rámček č. 7 - Príklad dobrej praxe: Holandsko	19
Rámček č. 8 - Príklad dobrej praxe: Španielsko	19
Rámček č. 9 - Príklad dobrej praxe: Taliansko	21
Rámček č. 10 - Príklad dobrej praxe: Írsko a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	23

V. Úvod do účasti verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie

1. Účasť verejnosti je základným pilierom účinného posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Dokáže zvýšiť transparentnosť a vierohodnosť rozhodovania, slúži na zaistenie toho, aby sa všetky závažné otázky zohľadnili počas prípravy plánu alebo programu a umožňuje včasné zváženie názorov verejnosti pri príprave plánu alebo programu. Na druhej strane dokáže zmobilizovať podporu verejnosti pri zavádzaní plánu alebo programu.
2. Uvedené odporúčania dobrej praxe sa zameriavajú na zlepšenie účasti verejnosti na procese posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, tak ako sa uvádza v Protokole o strategickom environmentálnom hodnotení k Dohovoru o hodnotení vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne hranice (Dohovor z Espoo) Európskej hospodárskej komisie Organizácie spojených národov (EHK OSN). Slúžia ako pomôcka pri plnení povinností vyplývajúcich z Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení, uvádzajú príklady dobrej praxe a nápady na zavedenie inovatívnych postupov.
3. Odporúčania boli pripravené v súčinnosti s kanceláriou v rámci Dohovoru z Espoo a jeho protokolu a boli prerokované na seminári o účasti verejnosti na rozhodovacom procese v oblasti životného prostredia (29. - 30. október 2012 v Ženeve), ktorý bol zorganizovaný spolu s konferenciou o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor). Slúžia ako dodatočné usmernenie k uplatňovaniu článku 7 Aarhuského dohovoru zmluvnými stranami a ako doplnenie k odporúčaniam týkajúcim sa účasti verejnosti na rozhodovacom procese v oblasti záležitostí životného prostredia vypracovaných v rámci dohovoru. Mali by sa chápať v kontexte so všeobecnou príručkou na podporu uplatňovania Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení (Všeobecná príručka).¹
4. V usmernení sa pojem "musí" vzťahuje na Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení a na požiadavky Aarhuského dohovoru a "môže" alebo "mohol by" na dodatočné osvedčené postupy.

II. Požiadavky na účasť verejnosti uvedené v Protokole o strategickom environmentálnom hodnotení

5. Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení požaduje, aby verejnosť mala možnosť podávať pripomienky k plánom alebo programom a súvisiacim správam o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Takisto odporúča, aby sa zmluvné strany v primeranom rozsahu snažili zabezpečiť účasť verejnosti pri preskúvaní a určovaní rozsahu strategického environmentálneho hodnotenia. Pri prijímaní rozhodnutí ohľadom plánov a programov sa musia náležite zohľadniť pripomienky verejnosti. Po prijatí plánu alebo programu musí verejnosť dostať informácie o prijatom pláne a procese posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie v stanovisku k posudzovaniu vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. (Pozri prílohu k zoznamu požiadaviek protokolu na účasť verejnosti.)
6. Článok 3 Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení uvádza - podobne ako článok 3 Aarhuského dohovoru - rôzne všeobecné práva verejnosti vrátane:
 - a. primeranej pomoci a vedenia zo strany úradníkov a orgánov verejnej moci;
 - b. uznania a podpory príslušných združení, organizácií a skupín (napr. mimovládnych organizácií (MVO));
 - c. uplatňovania práv podľa protokolu bez hrozby pokutovania, prenasledovania a obťažovania a bez hrozby diskriminácie na základe občianstva, národnosti alebo bydliska.

¹ Elektronická publikácia (ECE/MP.EIA/17) k dispozícii na stránke http://www.unep.org/env/eia/pubs/sea_manual.html.

III. Všeobecné zásady pre účasť verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie

A. "Verejnosť" a "dotknutá verejnosť"

7. Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení definuje "verejnosť" ako "jednu alebo viacero fyzických alebo právnických osôb a v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo postupmi ich združenia, organizácie alebo skupiny" (článok 2, odsek 8). MVO sú teda súčasťou verejnosti. V prípade, že združenie, organizácia alebo skupina nemá právnu subjektivitu, môže sa považovať za verejnosť, ak tak ustanovuje právny rámec.²
8. Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení nedefinuje, čo sa myslí pod pojmom "dotknutá verejnosť" s výnimkou toho, že musí zahŕňať aj príslušné MVO. Tu sa možno riadiť definíciou uvedenou v článku 2, odsek 5 Aarhuského dohovoru, predovšetkým nasledujúcou vetou "dotknutá verejnosť alebo verejnosť, ktorá je alebo by mohla byť ovplyvnená rozhodovacím procesom týkajúcim sa životného prostredia alebo sa o tento proces zaujíma; Pre potreby tejto definície sa mimovládne organizácie podporujúce ochranu životného prostredia a spĺňajúce všetky požiadavky vnútroštátneho práva považujú za zainteresované sa o rozhodovací proces. To isté sa vzťahuje na organizácie na podporu zdravia.
9. Na zavedenie požiadaviek článku 8, odsek 3 a zabezpečenie toho, aby vypracovatelia plánov vymedzili verejnosť, ktorá by sa mala zúčastniť daného procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, zmluvné strany môžu vo svojich vnútroštátnych právnych rámcoch určiť, čo sa myslí pod pojmom:
 - a. verejnosť podľa Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení;
 - b. dotknutá verejnosť podľa Aarhuského dohovoru (pozri rámček č. 1);
 - c. "mať záujem" na rozhodovaní v záležitostiach životného prostredia;
 - d. požiadavky, ak existujú, ktoré MVO zamerané na ochranu životného prostredia musia splniť, aby sa mohli považovať za také, ktoré majú záujem.

Rámček č. 1 - Príklad dobrej praxe pri identifikovaní dotknutej verejnosti

1. Pri určovaní toho, kto by sa mal považovať za dotknutú verejnosť vzhľadom na navrhovaný plán alebo program, orgán zabezpečujúci plánovanie by mohol vziať do úvahy:
 2. Širokú škálu záujmov, ktoré zaistia vyváženú a inkluzívnu účasť verejnosti. Mnohé rozhodnutia s environmentálnym rozmerom majú aj spoločenské a hospodárske aspekty, ako aj aspekty relevantné z pohľadu zdravia, a príslušné záujmové skupiny by mali byť spravodlivo zahrnuté do procesu zapojenia verejnosti;
 3. Ťažko dostupné skupiny. Niektorí členovia verejnosti chcú, ale nemôžu sa zúčastniť (napr. znevýhodnené skupiny, ako napríklad starší a mladší ľudia, migranti, ľudia s nízkou úrovňou gramotnosti). (pozri oddiel V.A a V.B nižšie). Iní sú schopní zúčastniť sa konania, ale nechcú (napr. ľudia s predchádzajúcimi negatívnymi skúsenosťami s účasťou na konaní, ľudia, ktorí nemajú dostatok času, alebo tí, ktorí nevidia v účasti na konaní žiaden význam, atď.) Malo by sa vyvinúť úsilie zapojiť do rozhodovacieho procesu prinajmenšom organizácie zastupujúce takéto skupiny, ako aj skupiny, ktoré môžu a chcú za zapojiť;
 4. Skupiny, ktoré by potenciálne mohli zdržiavať proces rozhodovania, napríklad silné lobistické skupiny, prípadne také skupiny, ktoré by mohli ovplyvniť rozhodovateľov. Tieto skupiny sa budú vyjadrovať tak či tak a účinnejšie a efektívnejšie bude zahrnúť ich do diskusií už v skorých fázach procesu, snažiť sa o pochopenie ich obáv a záujmov, vziať ich do úvahy a eventuálne nájsť kompromisy.

Rámček č. 2 - Výzvy spojené s účasťou verejnosti: Spojené štáty americké

Spolupráca často zahŕňa iba vybraných miestnych obyvateľov, ktorí sa môžu pravidelne zúčastňovať stretnutí, na ktorých sa posudzujú vplyvy strategických dokumentov na životné prostredie a/alebo odborníkov z odboru, neziskových organizácií alebo vlády, ktorých výdavky a čas sú súčasťou ich práce. Vlna kritiky za takýto postup sa vzniesla na partnerstvo Beaverhead-Deerlodge Partnership (BDP), predstavujúce príklad partnerskej spolupráce medzi ochrannými skupinami v USA a drevárskymi podnikmi zameranými na vypracovanie plánu lesného hospodárstva pre Národný les Beaverhead-Deerlodge v Montane. Proces uplatnený BDP bol skritizovaný za to, že "uprednostnil a zvýhodnil záujmy vybraných ľudí pri správe národných lesov" z dôvodu v zásade výlučného charakteru rokovania zainteresovaných strán.³

² Ibid.

³ M. Hourdequin a kol., "Etické dôsledky demokratickej teórie na účasť americkej verejnosti na procese posudzovania vplyvov na životné prostredie", Prehodnotenie posudzovania vplyvov na životné prostredie č. 35, vydané v roku 2012, str.

B. Účinná účasť verejnosti

10. Článok 8, odsek 1 Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení vyžaduje, aby účasť verejnosti na procese posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie bola "účinná". Účinná účasť znamená, že je účinná z hľadiska:

- a. **účastníkov:** účastníci by sa mali zapojiť do procesu v skoršej fáze a počas celého plánovacieho procesu by mali mať možnosť plne vyjadriť svoje stanoviská, ktoré by mali byť zohľadnené plánovačmi s plným rešpektom a vážnosťou v duchu vzájomnej osvetly;
- b. **plánovačov:** účasť verejnosti by mala byť zameraná na predkladanie užitočných návrhov, ktoré pomôžu pri výbere alternatív a zlepšia plán alebo program.

11. Účinné možnosti účasti verejnosti môžu byť:⁴

- a. **dobro naplánované a zamerané** na otázky dôležité z hľadiska plánu alebo programu, ktoré sa dajú riešiť dohodou. Verejnosť by mala vedieť o cieľoch, postupe a očakávaných výsledkoch procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie;
- b. **otvorené vzájomným prínosom pre plánovačov a účastníkov.** Toto si môže vyžadovať zväzovanie širšieho záberu možností než len samotných cieľov plánu a presadzovanie spolupráce a konsenzu pred konfrontáciou;
- c. **nápomocné pre účastníkov** na základe vhodného šírenia informácií o pláne alebo programe a plánovacom procese. Budovanie kapacít, pomoc a podpora by mali slúžiť najmä tým skupinám, ktoré inak nie sú schopné zúčastniť sa a v regiónoch, kde nie je zvykom vypracovávať plány;
- d. **účinné.** Vzhľadom na to, že proces posudzovania vplyvov na životné prostredie je z hľadiska verejnosti náročný na zdroje (ľudské, finančné, časové), účinný proces posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie zaisťuje ochotnejšiu účasť;
- e. **otvorené a transparentné.** Ľudia, ktorých sa plán alebo program dotýka a ktorí majú záujem zúčastniť sa, musia mať prístup ku všetkým potrebným informáciám a musia mať možnosť zúčastniť sa stretnutí a pojednávaní spojených s procesom posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Je vhodné poskytnúť informácie a pomoc pri účasti;
- f. **zamerané na kontext.** Keďže mnohé komunity majú svoje vlastné formálne a neformálne pravidlá ohľadom prístupu verejnosti k zdrojom, riešeniu konfliktov a riadeniu, vypracovávanie plánov by malo zohľadniť kultúrny, spoločenský, hospodársky a politický kontext dotknutých komunít;
- g. **dôveryhodné a dôkladné,** a mali by dodržiavať etické, profesionálne a morálne štandardy. Uľahčenie účasti verejnosti nestranným sprostredkovateľom — vybraným spoločne s verejnosťou alebo v prípade, ak má verejnosť právo odmietnuť konkrétneho sprostredkovateľa — zlepšuje nestrannosť procesu, znižuje napätie a riziko konfliktu medzi účastníkmi, zvyšuje odvahu verejnosti vyjadriť svoje názory a pri prijímaní konečného rozhodnutia a znižuje možnosti korupcie. Je vhodné prijať etický kódex;
- h. **vyvážené.** Úsilie vložené do zapojenia verejnosti do procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie závisí od charakteristických znakov a povahy navrhovaného plánu alebo programu, ako aj od jeho potenciálnych účinkov na životné prostredie a zdravie.

Rámček č. 3 - Príklady dobrej praxe a výzvy spojené s účasťou verejnosti: Britská Kolumbia a Kanada

Z preskúvania jedného procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, ktorý považovali za úspešný prvý národy, navrhovateľ a konzultanti vyplynulo, že dobrý, pozitívny vzťah založený na vzájomnom rešpekte bol základom úspechu procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie. Podobne všetci účastníci potvrdili, že dôvodom neúspechu procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie bolo zlyhanie vzájomného vzťahu, a to aj v prípade, že proces posudzovania vplyvov na životné prostredie napokon získal súhlas vlády.⁵

⁴ Kritériá uvedené v tomto odseku sa zakladajú na publikácii P. Andrého a kolektívu autorov, "Účasť verejnosti: Zásady uplatňovania osvedčených postupov", osobitná séria publikácií č. 4 (Fargo, Spojené štáty americké, Medzinárodná asociácia pre hodnotenie vplyvov, rok vydania 2006) a K. Arbeti a kolektív, Príručka k účasti verejnosti: Spolu tvoríme budúcnosť (vydalo rakúske ministerstvo životného prostredia a rakúska spoločnosť pre životné prostredie a technológiu, v roku 2007).

⁵ Annie Booth a Norman Skelton, "Zlepšenie účasti pôvodného obyvateľstva na procesoch posudzovania vplyvov na životné prostredie", Posúdenie

12. **Techniky efektívnej účasti verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie môžu zahŕňať:**

- a. **budovanie kapacít:** Vysvetlenie procesu plánovania a posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie netechnickým spôsobom, tak aby účastníci pochopili hlavné opatrenia vyplývajúce z procesov a ako k nim prispievajú ich stanoviská;
- b. **objasnenie dôležitosti plánu alebo programu a jeho vplyvov,** napríklad zameranie pozornosti na vplyvy na zdravie ľudí;
- c. **zverejnenie netechnických zhrnutí** informácií o posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie v rôznych formátoch;
- d. **uprednostnenie neformálnych stretnutí, seminárov a malých diskusných skupín** pred formálnymi stretnutiami v oficiálnych priestoroch vlády alebo kongresových centrách, prípadne ako doplnok ku formálnym stretnutiam.
- e. **opatrné využívanie sprostredkovateľov** na stretnutiach, aby sa zaisťovalo plné rešpektovanie účastníkov, aby ich nikto nesúrtil, aby mali dostatočný priestor na prezentáciu svojich názorov a aby sa získal názor tichých členov.

C. Časové plánovanie.

13. Skoré a trvalé zapojenie verejnosti do procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie pomáha pri budovaní dôvery medzi účastníkmi, zlepšuje preverovanie a určovanie rozsahu procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, zvyšuje možnosti úpravy plánu/programu vzhľadom na pripomienky a stanoviská verejnosti, znižuje riziko šírenia fám a posilňuje dôveru vypracovávateľov plánu vo svoje rozhodnutia. Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení vyžaduje "skoré, včasné a účinné možnosti účasti verejnosti na rozhodovacom procese v dobe, kedy sú k dispozícii všetky možnosti (článok 8, odsek 1), "včasné sprístupnenie návrhu plánu alebo programu a správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie verejnosti" (článok 8, odsek 2) a možnosť verejnosti vyjadriť svoje stanovisko k návrhu plánu alebo programu a správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie "v primeranom časovom rámci" (článok 8, odsek 4). Zapojenie verejnosti do stanovenia možností plánu/programu a do výberu uprednostňovaných možností bude s veľkou pravdepodobnosťou veľmi účinné, keďže pomôže splniť tieto podmienky a preukáže otvorenosť plánovačov.

14. "Skoré" a "včasné" znamená skoré a včasné z pohľadu verejnosti, ktorá sa snaží efektívne zapojiť do procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Tieto požiadavky taktiež berú do úvahy charakteristické črty navrhovaného plánu alebo programu a jeho potenciálnych účinkov na životné prostredie a zdravie.

15. **Protokol nestanovuje časové rámce pre účasť verejnosti** v rôznych etapách procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Národný rámec ako taký môže stanoviť pevné časové rámce pre každú fázu, prípadne zaujať flexibilný prístup v prípade, že orgány verejnej moci, v ktorých náplni je príprava plánov, zodpovedajú za stanovenie časových rámcov v závislosti od okolností príslušného prípadu.⁶ Flexibilný prístup umožňuje orgánom verejnej moci zodpovedným za vypracovávanie plánov vziať do úvahy osobitné vlastnosti plánu/programu. Avšak mohol by viesť k neistote a k nezrovnalostiam medzi orgánmi verejnej moci. **Preto v prípade, že sa použije flexibilný prístup, vnútroštátny právny rámec musí uvádzať:**

- a. **minimálnu dobu, počas ktorej môže verejnosť vyjadrovať svoje stanoviská** k návrhu plánu/programu a správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie (článok 8);
- b. **maximálnu dobu** zverejnenia plánu/programu a stanoviska k posudzovaniu vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie po prijatí plánu/programu (článok 11, odsek 2);
- c. **minimálne doby pre zapojenie verejnosti do fázy preskúvania** (článok 5, odsek 3) a určovania rozsahu (článok 6, odsek 3).⁷ Minimálne doby sa budú odvíjať od komplexnosti plánu a správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie, ale v každom prípade musia poskytnúť priestor na starostlivé preskúmanie dôležitých dokumentov a vypracovanie stanovísk verejnosti k nim.

16. Pri stanovovaní takýchto časových rámcov treba zväziť nasledujúce skutočnosti:

- a. Komplexný plán alebo plán na národnej úrovni si bude vyžadovať viac času ako jednoduchý alebo miestny

⁶ Pozri prípad C-474/10, Ministerstvo životného prostredia verus Seaport (NI) Ltd a ďalší, Európsky súdny dvor, 20.10. 2011.

⁷ Pozri dobré príklady uplatňovania smerníc EIA a SEA v praxi v piatich krajinách (Brno, Česká republika, Spravodlivosť a životné prostredie, 2008), k dispozícii na stránke http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2009/06/eia-sea_good_examples.pdf.

program. Časový rámec ovplyvnia aj charakteristické črty verejnosti a spôsob, akým sa predloží práva o hodnotení vplyvov na životné prostredie. Je nepravdepodobné, aby obdobie v trvaní menej ako štyroch týždňov predstavovalo "**primeraný časový rámec**" pre akýkoľvek plán alebo program;

⁴ Kritériá uvedené v tomto odseku sa zakladajú na publikácii P. Andrého a kolektívu autorov, "Účasť verejnosti: Zásady uplatňovania osvedčených postupov", osobitná séria publikácií č. 4 (Fargo, Spojené štáty americké, Medzinárodná asociácia pre hodnotenie vplyvov, rok vydania 2006) a K. Arbeti a kolektív, Príručka k účasti verejnosti: Spolu tvoríme budúcnosť (vydalo rakúske ministerstvo životného prostredia a rakúska spoločnosť pre životné prostredie a technológiu, v roku 2007).

⁵ Annie Booth a Norman Skelton, "Zlepšenie účasti pôvodného obyvateľstva na procesoch posudzovania vplyvov na životné prostredie", Posúdenie

⁶ Pozri prípad C-474/10, Ministerstvo životného prostredia verus Seaport (NI) Ltd a ďalší, Európsky súdny dvor, 20.10. 2011.

⁷ Pozri dobré príklady uplatňovania smerníc EIA a SEA v praxi v piatich krajinách (Brno, Česká republika, Spravodlivosť a životné prostredie, 2008), k dispozícii na stránke http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2009/06/eia-sea_good_examples.pdf.

- b. Taký istý časový rámec by mal byť zabezpečený na pripomienkovanie správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie a návrhu plánu/programu. Časový rámec začína dňom zverejnenia plánu alebo programu a príslušnej správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie a verejnosť je účinne oboznámená s touto skutočnosťou. Ak sa napríklad správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie zverejní týždeň po zverejnení plánu, potom doba účasti verejnosti na rozhodovacom procese začína plynúť dňom zverejnenia správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.
17. V Protokole o strategickom environmentálnom hodnotení ani vo Všeobecnej príručke sa neuvádza, čo znamená požiadavka článku 8, odsek 1 na poskytnutie možnosti účasti verejnosti **vtedy, "kedy sú všetky možnosti k dispozícii"**. Napríklad všetky možnosti nie sú viac k dispozícii v prípade, kedy sa financovanie poskytlo na určitú zložku niektorých možností, avšak nie na ostatné zložky (napr. cesta, ktorá napomáha rozvoju v určitej oblasti), alebo príslušný kompetentný orgán verejne oznámil uprednostňovanú možnosť, napriek tomu, že plán alebo program nebol zatiaľ prijatý, alebo orgán verejnej moci súhlasil so zámerom rozvoja, realizácia ktorého by inak závisela od plánu alebo programu.
18. Vnútroštátny právny rámec by mal verejnosti umožniť opakovane sa zúčastniť procesu, prípadne by mal umožniť predĺženie časových rámcov, napríklad:
- a. v prípade pochybností o tom, či bola dotknutá verejnosť účinne informovaná;
 - c. ak vyplávajú na povrch nové dôležité informácie, prípadne sa zásadne menia okolnosti, na základe čoho bude potrebné dať verejnosti ďalšiu príležitosť zúčastniť sa procesu.

IV. Účasť verejnosti v rôznych fázach posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie

19. Všeobecné zásady v časti III vyššie sa týkajú rôznych etáp posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie podľa nižšie uvedeného.

A. Preskúvanie

20. Vo fáze preskúvania sa bude každá zmluvná strana v primeranom rozsahu snažiť zabezpečiť dotknutej verejnosti možnosť zúčastniť sa. **"V prípade potreby"** by sa mohlo vzťahovať na prípad, kedy má plán alebo program obzvlášť významný vplyv na verejnosť, rôzny dosah na rôzne skupiny, plán alebo program je sporný, prípadne sa hľadajú inovatívne riešenia. Ak sa v prípade plánu alebo programu nepredvída posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, potom zapojenie verejnosti vo fáze preskúvania môže predísť v budúcnosti obvineniam, že plán alebo program bol pripravený bez poskytnutia celkového rozsahu potrebných informácií.
21. V prílohe III k Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení sa uvádzajú kritériá na stanovenie pravdepodobných významných účinkov plánu alebo programu na životné prostredie a zdravie. Bolo by vhodné vypracovať dokument, ktorý bude obsahovať informácie podľa prílohy III. **Otázky týkajúce sa preskúvania súvisiace s prílohou III by mohli pomôcť získať od verejnosti informácie, ktoré inak nie sú ľahko dostupné.** Môžu to byť nasledujúce skutočnosti:
- a. Budú mať projekty vyplývajúce z programu/plánu významný účinok na životné prostredie vrátane zdravia? (príloha III, odsek 2);
 - b. Sú v oblasti, ktorá by mohla byť dotknutá programom/plánom, určité problémy týkajúce sa životného prostredia a zdravia? (príloha III, odsek 4);
 - c. Môže mať plán/program významné účinky na životné prostredie a zdravie? (príloha III, odsek 5);
 - d. Môže mať plán/program významné účinky na životné prostredie a zdravie obyvateľov iného štátu? (príloha III, odsek 7);
 - e. Môže plán/program ovplyvniť hodnotnú alebo zraniteľnú oblasť? (príloha III, odsek 8).

22. Ak sa zmluvné strany dohodnú, že je vhodné zabezpečiť účasť verejnosti na fáze preskúvania, tak potom by mala byť verejnosť o tejto možnosti informovaná podľa toho, čo je uvedené v rámcu č. 4 nižšie.

Rámček č. 4 - Príklad dobrej praxe informovania verejnosti podľa článku 5, odsek 3 a 4, článku 6, odsek 3, článku 8, odsek 2 a článku 11, odsek 2

1. Podľa článku 8, odsek 1 musí byť oznámenie "skoré, včasné a účinné" (pozri časť III vyššie)
 2. Verejné oznámenie je možné zverejniť na webovej stránke a/alebo verejnej nástenke orgánu verejnej moci, ktorý má právomoc prijať rozhodnutie. Toto môže byť doplnené inými aktívnymi formami oboznamovania vrátane:
 - a. verejného oznámenia zverejneného v masovokomunikačných prostriedkoch (rádio, televízia, noviny) zodpovedajúcich geografickému rozsahu navrhovanej činnosti (od medzinárodných k miestnym). Účinnejšie bude zverejniť oznámenie v obľúbenom miestnom denníku než v oficiálnom týždenníku a v médiách s vyšším než nižším nákladom;
 - b. verejného oznámenia na nástenkách na miestach často navštevovaných dotknutou verejnosťou alebo na takých, ktoré sa na tento účel bežne využívajú (napr. kultúrne domy, školy, pošty, atď.);
 - c. článku orgánu zodpovedajúceho za plánovanie v novinách;
 - d. reklamných materiálov/individuálnych oznámení.
 3. Oznámenie určené verejnosti by malo zahŕňať:
 - a. možnosti verejnosti zúčastniť sa spojené s popisom rozsahu akým môže verejnosť reálne ovplyvniť výsledok, aby sa predišlo prehnaným očakávaniam;
 - b. prehľad procesu zapojenia verejnosti, vrátane zhrnutia najdôležitejších informácií;
 - c. presné informácie o tom, kde treba zaslať pripomienky alebo otázky;
 - d. časový rozvrh zasielania pripomienok alebo otázok s priradením na použité oznamovacie prostriedky môže mať vplyv na to, aby sa oznámenie účinne dostalo k dotknutej verejnosti;
 - e. prostriedky, prostredníctvom ktorých je možné zasielať pripomienky alebo otázky (ústne alebo písomne, elektronicky, atď.);
 - f. ako predmetný plán/program ovplyvní, alebo ho ovplyvnia iné plány/programy a projekty.
 4. Orgány verejnej moci by mali zabezpečiť, aby bolo oznámenie a všetky sprievodné informácie verejnosti k dispozícii počas celého procesu zapojenia verejnosti, aby mali členovia verejnosti, ktorí sa o procesoch posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie dozvedia neskôr stále prístup ku všetkým dôležitým informáciám, ktoré potrebujú, aby sa mohli do procesu účinne zapojiť.
23. Bez ohľadu na to, či plán alebo program vyžaduje posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, článok 5, odsek 4 vyžaduje, aby sa informácie o výsledku fázy preskúvania verejnosti sprístupnili včas. Je možné riadiť sa odporúčaniami ohľadom verejných oznámení uvedených v rámcu č. 4.

B. Určovanie rozsahu

24. Pri určovaní toho, ktoré informácie musia byť zahrnuté do správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie — stanovenie rozsahu — **sa musí prihladiť na "záujmy verejnosti"** (článok 7, odsek 2, písm. (c)), **a každá strana sa musí "v primeranom rozsahu" snažiť poskytnúť verejnosti, ktorej sa fáza stanovenia rozsahu týka, možnosti zúčastniť sa procesu** (čl. 6, odsek 3). Vo fáze stanovenia rozsahu by bolo vhodné označiť a informovať ďalšie dotknuté strany, aby mohli eventuálne prebrať s príslušnou verejnosťou rozsah posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Ak si strany myslia, že je vhodné zabezpečiť verejnosti možnosť zúčastniť sa fázy stanovenia rozsahu, tak potom by mala byť verejnosť o tejto možnosti informovaná v súlade s odporúčaniami uvedenými v okienku č. 4.
25. Je možné vypracovať dokument na určenie rozsahu, ktorý bude obsahovať príslušné aspekty prílohy IV Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení, napríklad hlavné ciele a návrhy náplne plánu, príslušné aspekty súčasného stavu životného prostredia, príslušné environmentálne problémy a ciele. **Otázky týkajúce sa stanovenia rozsahu súvisiace s prílohou IV, ktoré berú ohľad na záujmy verejnosti** (článok 7, odsek 2) **by mohli pomôcť získať od verejnosti informácie, ktoré inak nie sú ľahko dostupné**. Môžu to byť nasledujúce skutočnosti:
- Ktoré environmentálne a zdravotné aspekty a problémy sú v súčasnosti závažné? Ktoré nie sú závažné? (príloha IV, odsek 2 and 4);
 - Ktorých oblastí sa s veľkou pravdepodobnosťou plán/program dotkne? Ktoré aspekty súčasného stavu životného prostredia vrátane zdravia by sa mali v uvedených oblastiach určiť a popísať? Ktoré oblasti nebudú pravdepodobne významne ovplyvnené? (príloha III, odsek 3);
 - Ktoré environmentálne a zdravotné ciele — najmä tie, ktoré boli stanovené na miestnej úrovni — sú dôležité z hľadiska plánu/programu? (príloha IV, odsek 5);
 - Aké pravdepodobné sú významné účinky plánu/programu na životné prostredie a zdravie? Ktoré sú nepravdepodobné? (príloha IV, odsek 6);
 - Aké opatrenia na predchádzanie, zníženie alebo zmiernenie nepriaznivých účinkov na životné prostredie a zdravie vyplývajúce z plánu/programu treba zvážiť? (príloha IV, odsek 7);
 - Aké primerané alternatívy plánu/programu treba zvážiť? (príloha IV, odsek 8 a článok 7, odsek 2);
 - Aké sú pravdepodobné významné cezhraničné účinky plánu/programu na životné prostredie a zdravie? Aké účinky sú s veľkou pravdepodobnosťou nevýznamné? (príloha IV, odsek 10).
26. Na zabezpečenie toho, aby sa všetky otázky dôležité z hľadiska verejnosti zohľadnili v posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie je lepšie zahnúť viac ako menej tém.

Rámček č. 5 - Príklad dobrej praxe: Slovenská republika

Posudzovanie vplyvu strategického dokumentu Energetická politika Slovenskej republiky na rok 2000 na životné prostredie začalo v úvodnej fáze prípravy politiky. Ministerstvo hospodárstva vypracovalo náčrt energetickej politiky na účely pripomienkovania zo strany MVO, potom diskusný dokument určený na zasadnutia parlamentu. Bezprostredne potom ako bol návrh energetickej politiky k dispozícii, bola informácia o tom zverejnená v Hospodárskych novinách a plné znenie bolo zverejnené na internete a štátnych inštitúciách. Verejnosť mala dva mesiace na preskúmanie dokumentu a odovzdanie pripomienok na určenie rozsahu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Zaslanych bolo viac ako 400 pripomienok.⁸

C. Dostupnosť návrhu plánu/programu a správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie

27. **Verejná dostupnosť dokumentov znamená:**
- oznámenie**, že dokumenty sú k dispozícii na prečítanie, na základe odporúčaní uvedených v rámečku č. 4
 - bezbariérový prístup** k dokumentom.
28. **Bezbariérový prístup** k dokumentom zahŕňa:
- poskytovanie informácií rôznymi prostriedkami** vrátane elektronických a tlačných foriem;
 - jasné a výstižné podávanie informácií bez opakovania, spolu s netechnickým zhrnutím;**
 - prispôsobenie poskytnutých informácií a komunikačných prostriedkov cieľovým skupinám;**
 - jednoduché a dostupné podávanie informácií v jazyku, ktorému verejnosť** vrátane príslušných etnických menšín alebo migrantov **rozumie**. Tam, kde veľká časť obyvateľstva používa iný jazyk ako hlavný, alebo ako jedinou formu komunikácie, by mali byť príslušné časti dokumentov preložené do daného jazyka;
 - kvalitné podanie informácií**, t. j. ľahké na čítanie alebo počúvanie;
 - poskytovanie správnych, spoľahlivých a vyvážených informácií**, ktoré predstavujú rôzne aspekty problematiky a predchádzajú akýmkoľvek manipuláciám;
 - zverejnenie správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie na vhodných miestach**, napríklad v knižniciach, v školách, na poštách alebo štátnych inštitúciách. Bolo by vhodné, aby oznam o otváracích hodinách na týchto miestach bol umiestnený na adekvátnom a viditeľnom mieste a aby bola zabezpečená čistá pracovná plocha a súkromie, aby sa čitatelia mohli sústrediť a robiť si poznámky;
 - umožnenie verejnosti preskúmať informácie týkajúce sa posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie bezplatne**. Verejnosť musí mať možnosť získať kópie informácií na požiadanie za primeraný poplatok alebo bez poplatku. Ak orgány verejnej moci zamýšľajú účtovať si poplatok za kopírovanie informácií, odporúča sa zverejniť rozpis nákladov vopred na dobre viditeľnom mieste. Verejnosť by mala mať možnosť spraviť si kópie na mieste použitím vlastných kopírovacích prostriedkov, bez poplatku, vrátane digitálnych fotografií príslušnej dokumentácie;
 - rešpektovanie odporúčaní v odseku 41 nižšie** pre znevýhodnené skupiny.

Rámček č. 6 - Príklad dobrej praxe: Nórsko

Za účelom posilnenia účasti verejnosti pri príprave regionálneho klimatického plánu krajského úradu Nordland (Nórsko) na rok 2010, plánovači vypracovali skrátenú verziu plánu, oznam zverejnili v miestnych novinách, aby povzbudili ľudí zapojiť sa a použili Facebook, Twitter a blogy. Plánovači taktiež zorganizovali a zúčastnili sa mesačného turné po kraji Nordland v elektrickom vozidle. Použili predmety každodennej spotreby ako napríklad gumáky a žele (ktoré predstavovali klimatických utečencov) na rozbehnutie diskusií, diskutovali o klimatických a energetických otázkach vo všeobecnosti, znázornili túto problematiku vo vzťahu k miestnym záležitostiam a prilákali ľudí podávaním vaflí a nápojov. V dôsledku toho sa zvýšilo všeobecné povedomie o pláne, ľudia zaslali k plánu mnoho pripomienok, ich postoj k stretnutiu predstaviteľov rady bol pozitívny a teraz sa krajský úrad Nordland spája s energetickými a klimatickými otázkami.

⁸ Barry Dalal-Clayton a Barry Sadler, *Strategické environmentálne hodnotenie: Zdroj informácií a referenčná príručka k medzinárodným skúsenostiam* (Londýn a Sterling, Virginia, Earthscan. 2005).

D. Možnosť verejnosti vyjadriť svoje názory

29. Článok 8, odsek 4 Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení požaduje od strán, aby umožnili dotknutej verejnosti vyjadriť svoje stanoviská k návrhu plánu alebo programu a k správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie v primeranom časovom rámci. Verejnosť by mala mať takisto možnosť získať ďalšie informácie, diskutovať alebo klásť otázky ohľadom návrhu plánu alebo programu a správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie. Mohlo by ísť o ukážky a výstavy (bez personálu a s personálom), informačné poradenské linky (telefonické alebo internetové), verejné pojednávania a semináre. Vo všeobecnom manuáli sú popísané výhody a nevýhody uvedených prístupov. Plánovači a/alebo konzultanti by mohli pomôcť verejnosti pri skúmaní dokumentov o posudzovaní strategických vplyvov na životné prostredie, napríklad objasnením informácií a ich významu v rozhodovacom procese. Mohli by sa zamerať na komplexné a nezvyčajné koncepty a predvídať možné otázky verejnosti.
30. Verejnosť má právo podávať akékoľvek stanoviská k návrhu plánu/programu a k správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie, ktoré považujú za dôležité, bez poplatku a bez nenáležitých formalít. Verejnosť nemusí predložiť žiadne dôkazy na potvrdenie použitých zdrojov informácií, ani žiadne odôvodnenia a/alebo zdôvodnenia svojich stanovísk. Avšak takéto zdroje môže zlepšiť dokazovanie v správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie a viesť k rozhodnutiu založenému na poznatkoch.
31. **Verejnosť môže zaslať svoje písomné stanoviská** buď orgánu, ktorý zodpovedá za vypracovanie plánu alebo príslušnému nezávislému orgánu, ktorý pracuje pod vedením tohto orgánu. Ak sa použije druhý uvedený postup, takýto orgán môže zozbierať a porovnať všetky doručené stanoviská a odovzdať ich v celku, nielen v súhrnnej podobe príslušnému zodpovednému orgánu verejnej moci. Strany majú možnosť zaviesť jasné postupy na podávanie písomných stanovísk verejnosťou počas celej doby určenej na účasť verejnosti vrátane pred, počas a po akomkoľvek verejnom pojednávaní.
32. **Verejné pojednávania alebo šetrenia**, počas ktorých môže verejnosť podávať ústne stanoviská môžu predstavovať účinnú formu účasti verejnosti. Je možné viesť jedno alebo viacero pojednávanií, ak si to vyžaduje:
- rozsah a geografický rozsah plánu alebo programu a/alebo jeho dosah;
 - kontroverzný alebo závažný charakter plánu alebo programu;
 - otázky a názory vyplývajúce z účasti verejnosti;
 - rozsah alebo lokalita dotknutej verejnosti;
 - potreba príslušného kompetentného orgánu klásť otázky priamo svedkom, aby sa objasnili nedorozumenia, lepšie sa porozumelo stanoviskám verejnosti alebo sa umožnila krížová kontrola rozporuplných stanovísk;
 - potreba verejnosti vyjadriť svoje stanoviská skôr v ústnej ako v písomnej podobe.
33. Pojednávanie alebo šetrenie by:
- bolo zorganizované na vhodnom mieste** z hľadiska dotknutej verejnosti a v priestoroch, ktoré sú na takýto účel vhodné;
 - sa konalo vo vhodnom čase**, aby sa zabezpečila účasť širokej verejnosti;
 - bolo oznámené v dostatočnom časovom predstihu**, aby mala verejnosť možnosť pripraviť sa na účinnú účasť;
 - poskytli dostatočný čas a zabezpečili spravodlivé a vyvážené príležitosti** na vypočutie všetkých hlavných záujmov;
 - zabezpečilo vhodnú rovnováhu** medzi dobou potrebnou na zabezpečenie potrebných základných informácií a dobou venovanou otázkam a diskusiám;
 - umožnilo verejnosti vyjadriť svoje stanoviská** — v písomnej podobe iba v prípade, ak si to želá — bez potreby právneho zastupovania;
 - umožnilo verejnosti šíriť písomné vyhlásenia a potvrdzujúce dôkazy** a prekladať dôkazy na základe svedectva svedkov;

34. Je možné zvážiť aj ďalšie možnosti verejnosti na vyjadrenie svojich názorov, vrátane vytlačených materiálov vyzývajúcich na zasielanie pripomienok, internetu alebo konzultácií prostredníctvom webových stránok, zoznamov otázok a odpovedí, ankiet, seminárov a poradných výborov. Vo všeobecnom manuáli sú popísané výhody a nevýhody uvedených prístupov.

Rámček č. 7 - Príklad dobrej praxe: Holandsko

Proces posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie pre železničnú trať Zuiderzee, Holandsko:

prispel k rozsiahlym konzultáciám, vďaka ktorým sa zainteresované strany cítili zapojené do procesu a mali pocit, že ich stanoviská boli prijaté s plnou vážnosťou. Tento proces prispel k zmene vnímania procesu zo strany účastníkov, ktorí zahrnuli záujmy iných do úvah o uprednostnení jednej z viacerých možností. Verejná diskusia o možných trasách železničnej trate sa konala počas viacerých verejných pojednávanií, na ktorých sa stretli zainteresované strany a odborníci. Úrad zodpovedný za projekt sa aktívne snažil podnietiť dialóg o uvedených možnostiach medzi jednotlivými skupinami. Skutočnosť, že existovalo viacero možných trás pomohlo pri ubezpečovaní obyvateľov, že alternatíva trate, ktorá viedla najbližšie pri ich dvoroch a záhradách bola len jednou z viacerých možností, z ktorých sa dalo vybrať.⁹

E. Rozhodnutie

35. Rozhodovatelia musia pri prijímaní plánu alebo programu **náležite zohľadniť pripomienky verejnosti**. Neznamená to, že sa musia riadiť všetkými návrhmi, ale to, že pripomienky je potrebné vziať do úvahy s rešpektom, dôkladne a v duchu vzájomnej osvetly.
36. Je vhodné, aby orgány zodpovedné za plánovanie zdokumentovali spôsob akým sa zobrali do úvahy pripomienky verejnosti, aké zmeny boli vykonané v pláne alebo v programe, prípadne ak sa nevykonali žiadne zmeny, vysvetlenie prečo k zmenám nedošlo. Rozhodovatelia by sa mali vyvarovať jednoduchého konštatovania, že pripomienka bola "zaznamenaná" (a podobne), pretože z toho nevyplýva, že pripomienku riadne zohľadnili.

Rámček č. 8 - Príklad dobrej praxe: Španielsko

Účasť na programe udržateľného rozvoja vidieka Španielska viedla k takmer 700 ohlasom a k takmer 1200 návrhom na zlepšenie programu. 46 percent z nich sa týkalo programových opatrení, posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie a stratégie pre vidiek a 85 percent z týchto návrhov bolo prijatých. Išlo o garantovanie starostlivosti o vodu vo všetkých chránených prírodných oblastiach, presadzovanie environmentálnej problematiky a zaručenie účasti verejnosti na miestnej úrovni a regionálnych úrovniach rozhodovacieho procesu.

F. Stanovisko k strategickému environmentálnemu hodnoteniu

37. Po prijatí plánu alebo programu musia rozhodovatelia poskytnúť verejnosti - nielen dotknutej verejnosti, ale verejnosti v širokom význame a špecificky verejnosti v cudzom štáte pri plánoch a programoch presahujúcich štátne hranice - informácie o prijatom pláne alebo programe a o tom ako ho proces posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie ovplyvnil (stanovisko k k strategickému environmentálnemu hodnoteniu). Stanovisko k strategickému environmentálnemu hodnoteniu musí okrem iného obsahovať informácie o tom ako sa zohľadnili pripomienky verejnosti: v tomto prípade by sa mohol uplatniť prístup uvedený v odseku 36
38. Verejnosť môže byť informovaná o sprístupnení týchto dokumentov podľa toho, čo sa uvádza v rámcu č. 4. **"Dostupnosť"** dokumentu sa môže vykladať v súlade s odsekmi 27 a 28 vyššie. Verejnosti by mohli byť taktiež poskytnuté informácie o dôsledkoch prijatia plánu alebo programu, ako aj opravných prostriedkoch podaných proti plánu alebo programu, ak vo vnútroštátnom právnom poriadku existujú.
39. Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení neuvádza ako rýchlo po prijatí plánu alebo programu je potrebné požadované informácie sprístupniť. Osvedčené postupy naznačujú, že primeraná doba by mohla byť do mesiaca od prijatia plánu.

⁹A. van Buuren a S. Nootboom "Úspech procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie v holandskom plánovaní. Ako formálne posúdenia môžu prispieť k spoločnému riadeniu", Preskúmanie posúdenia vplyvov na životné prostredie, zväzok 30, vydanie č. 2, rok vydania 2005, str. 127-135.

V. Záležitosti týkajúce sa účasti verejnosti na posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie

A. Účasť znevýhodnených ľudí

40. Ľudia, ktorí sú tradične znevýhodnení v procese posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie sú starší ľudia, mladí, postihnutí, chudobní, menšiny a ľudia žijúci na vzdialených miestach. Jednotlivci z týchto skupín môžu čeliť konkrétnym problémom pri používaní alebo prístupe na internet, čítaní dlhých a technických dokumentov, alebo zapájaní sa do formálnych alebo odborných konaní. Zvyčajne sa ich názory neberú vážne. V dôsledku toho nemusia chcieť alebo nie sú schopní vyjadriť svoje názory na štandardných fórach.
41. Všetci členovia dotknutej verejnosti vrátane znevýhodnených skupín musia mať príležitosť sa v prípade potreby efektívne zapojiť do fázy preskúmania a určovania rozsahu a vyjadriť svoje stanovisko k návrhu plánu alebo programu a k správe o hodnotení vplyvov na životné prostredie. Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení neuvádza spôsob vyjadrenia názoru, ale uvádza, že táto možnosť musí byť **"účinná"**. Okrem postupov popísaných v odsekoch 11 a 12 **si uvedené môže vyžadovať použitie iných techník účasti verejnosti ako tých, ktoré sú typické pre fázu vypracovania plánu a posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie**. V závislosti od skupiny môže ísť o:
- zverejnenie netechnických zhrnutí** a príslušných častí správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v rôznych formách, napríklad v jazyku menších, brailovým písmom a v sociálnych médiách;
 - konanie stretnutí v miestnych, vzdialených alebo vidieckych lokalitách**, ako aj vo väčších, centrálnych a mestských lokalitách;
 - aktívna podpora znevýhodnených skupín zúčastniť sa** procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, napríklad prostredníctvom vyvesenia oznámení v určitých komunitách, stánkov alebo prednášok na akciách organizovaných určitými skupinami, alebo požiadanie o ich účasť prostredníctvom predstaviteľov komunity;
 - zapojenie už existujúcich skupín a zástupcov znevýhodnených ľudí**. Uvedené skupiny a zástupcovia už pravdepodobne porozumeli procesu plánovania a posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie a sú schopní zúčastniť sa týchto procesov tradičnejším spôsobom, vedia ako komunikovať so znevýhodnenými ľuďmi, vedia, kto by sa mal zapojiť do participatívnych procesov a takisto pravdepodobne dokážu využiť netradičné spôsoby šírenia informácií
 - poskytnutie finančných zdrojov** tam, kde by nedostatok zdrojov bránil efektívnej účasti verejnosti. Členské štáty Európskej únie môžu využiť financovanie EÚ v prospech budovania kapacít MVO v súvislosti s procesmi posudzovania vplyvov strategických dokumentov, plánov a programov na životné prostredie v prípade, že ide o spolufinancovanie zo strany EÚ, ako napríklad operačné programy politiky súdržnosti.

B. Účasť v prípade, že význam plánu alebo programu nie je evidentný

42. V prípade plánov a programov týkajúcich sa riedko osídlených oblastí, napríklad plánov pre morské oblasti alebo plánov nových miest, môže byť dotknutá verejnosť obmedzená alebo jej určenie nemusí byť zjavné. V skutočnosti môže byť rozvoj v týchto oblastiach zo strany časti verejnosti vnímaný ako vyhýbanie sa potrebám rozvoja bližšie k oblastiam, kde ľudia bývajú. V takých prípadoch je obzvlášť dôležité porovnanie alternatív vrátane scenára "nezmeneného prístupu". Z tohto môže vyplývať, že rozvoj v zaľudnenejších oblastiach s vyšším odporom verejnosti bude mať predsa len menej závažných účinkov na životné prostredie a ľudí ako rozvoj v riedko osídlených oblastiach.
43. V takých prípadoch je vhodné snažiť sa získať názory organizácií, ktoré zastupujú záujmy riedko osídlených oblastí vrátane MVO v oblasti životného prostredia a zdravia, prípadne organizácií, ktoré poznajú a majú porozumenie pre jedinečné aspekty danje oblasti (napríklad skupiny zastupujúce záujmy vidieka). Bolo by vhodné získať širokú škálu stanovísk.
44. Pre mnohých členov verejnosti nemusí byť význam niektorých plánov/programov - najmä strategických a národných plánov - pre ich život zrejмый, a to i napriek tomu, že ich uvedené plány môžu napokon významne ovplyvniť. Napríklad národný plán rozvoja dopravy môže viesť k výstavbe novej cesty alebo letiska v blízkosti niečieho domu. Napriek tomu, akobyvateľ domu nevie o obsahu plánu, nemusí mať pocit, že sa ho plán týka. Nedostatočná účasť verejnosti v tejto etape nemusí znamenať nedostatok záujmu alebo obáv o dopade plánu, ale skôr o nedostatočnom porozumení významu plánu. Ak sa táto záležitosť nerieši okamžite, môže sa stať, že sa o tejto záležitosti dozvedia médiá a politici a spravia z toho senzáciu, prípadne keď sa o tom verejnosť napokon dozvie, bude sa cítiť oklamaná a realizácia plánu sa zdrží z dôvodu protestov alebo iných právnych problémov.
45. V prípade, že plán alebo program môže mať významný dopad, ale tento nie je verejnosti zrejмый, strany môžu zaviesť opatrenia, ktoré zaistia, že sa verejnosť o tomto dopade dozvie. **Proaktívne opatrenia** na riešenie týchto záležitostí môžu zahŕňať:
- zverejnenie správ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie týkajúcich sa podoblastí** plánu alebo programu, prípadne plánu alebo programu ako celku;
 - požiadanie miestnych organizácií štátnej správy o určenie takých skutočností** v pláne, ktoré by mohli mať závažný vplyv na ľudí, ktorých zastupujú a informovať týchto ľudí o predmetných skutočnostiach v skorej fáze konzultačného procesu;
 - verejné oznámenia prispôbené podoblastiam plánu alebo programu**, ktoré upozornia verejnosť na aspekty plánu/programu, ktoré by ich mohli významne ovplyvniť.
46. Mnohé plány a programy ovplyvnia budúce generácie. Budúce generácie sa samozrejme procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie nemôžu priamo zúčastniť, ale záujmy budúcich generácií možno zahrnúť, napríklad:
- zapojením mladých ľudí**, alebo ľudí, ktorí obhajujú ich záujmy;¹⁰
 - zapojením ľudí so špecifickou právomocou zastupovať budúce generácie**;
 - upriamením pozornosti v rámci procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie na dlhodobé vplyvy**, neobnoviteľné zdroje, genetický fond, environmentálne limity a štandardy a odolnosť;
 - využitím techník participatívneho scenára** na určenie možných dlhodobých vplyvov plánu alebo programu a prediskutovanie možností na zmiernenie alebo riešenie takýchto vplyvov.

Rámček č. 9 - Príklad dobrej praxe: Taliansko

Taliansky program "La città dei bambini" (mesto detí) ponúka výrazný posun v myslení: nahradenie bežného občana, dospelého pracujúceho, dieťaťom. Neznamená to nevyhnutne poskytovanie väčšieho množstva služieb deťom, ale to, že predstavitelia miestnej správy si osvoja pohľad detí, aby sa prihliadalo naozaj na všetkých. Prítomnosť detí na verejných miestach, najmä detí bez dozoru dospelých, vystupuje ako "environmentálny ukazovateľ". Jedným z prístupov je zapojiť deti vo veku 6-11 rokov do rady detí, ktorá bude mať za úlohu odporúčať primátorom a starostom zlepšenia. V meste Fano bola medzi požiadavky zahrnutá požiadavka na uzavretie určitých ulíc pre premávku, požiadavka na lepší prístup do športových zariadení, požiadavka na používanie námestí ako priestorov na hranie a požiadavka na vytvorenie nových herných priestorov.¹¹

¹⁰ Deti a mládež predstavujú jednu z deviatich skupín strán zainteresovaných na programe OSN pre životné prostredie

¹¹ Pozri <http://www.childfriendlycities.org/> and <http://www.lacittadeibambini.org/publicazioni/Citta-bambini.pdf>.

VI. Účasť verejnosti v cezhraničnom kontexte

47. Článok 10, odsek 3 Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení vyžaduje cezhraničné konzultácie v prípade, že **"strana pôvodu"**, ktorá spôsobuje vplyvy usúdi, že realizácia plánu alebo programu bude mať s veľkou pravdepodobnosťou významný dopad presahujúci štátne hranice;¹² alebo v prípade, ak to požaduje strana, ktorá bude s veľkou pravdepodobnosťou významne ovplyvnená (**"dotknutá strana"**). K verejnosti (vrátane MVO) dotknutej strany by sa malo pristupovať rovnako ako k verejnosti strany pôvodu a odporúčania časti III až V vyššie by sa mali zodpovedajúcim spôsobom uplatňovať pri verejnosti dotknutej strany. Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení vyžaduje cezhraničné konzultácie iba od fázy vypracovania správy o vplyve na životné prostredie, ale dobrou praxou je zapojiť verejnosť v zahraničí do procesu ešte v jeho skorších fázach.
48. Dohovor z Espoo ustanovuje, že strana pôvodu aj dotknutá strana zodpovedajú za sprostredkovanie environmentálnych informácií verejnosti a zozbieranie pripomienok verejnosti pri posudzovaní vplyvov projektov presahujúcich štátne hranice na životné prostredie. Podobný prístup bol zvolený aj pri posudzovaní vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie podľa článku 10, odsek 4 Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení. Väčšina strán má už zriadené kontaktné miesto pre verejné cezhraničné konzultácie o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a uvedené kontaktné miesto možno použiť aj v prípade posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie v súlade s rozhodnutím I/2 zo zasadnutia zmluvných strán dohovoru slúžiaceho ako zasadanie zmluvných strán protokolu (pozri ECE/MP.EIA/SEA/2). Strana pôvodu môže eventuálne použiť taký prístup, že odovzdá návrh plánu alebo programu a správu o posudzovaní vplyvov na životné prostredie dotknutej strane, aby mohla dotknutá strana informovať svoju verejnosť, čo znamená, že verejnosť môže zasielať pripomienky priamo príslušnému kompetentnému orgánu strany pôvodu alebo ich môže dotknutá strana zozbierať a porovnať a zaslať strane pôvodu.
49. **Záležitosti, ktoré možno prediskutovať a realizovať spoločne stranou pôvodu a dotknutou stranou** pri plánovaní procesu cezhraničných konzultácií v prípade konkrétneho posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie zahŕňajú:
- Kto je dotknutá verejnosť**, vrátane MVO;
 - Akým spôsobom sa konzultácie uskutočňujú**, vrátane časového harmonogramu a podrobností týkajúcich sa oznámenia;
 - Zriadenie riadiacej skupiny pre posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie alebo diskusné fórum** pozostávajúce zo zástupcov verejnosti oboch strán;
 - Aké materiály strana pôvodu sprístupní** a kedy;
 - Preklad dokumentov**, tlmočenie počas zasadnutí a/alebo vedenie zasadnutí verejnými činiteľmi, ktorí dokonale ovládajú hlavný jazyk dotknutej strany;
 - Ako riešiť akékoľvek kultúrne otázky, znevýhodnené skupiny, atď.**;
 - Časové rámce na prijímanie ohlasov verejnosti**, tak aby boli reálne z pohľadu účastníkov a orgánov zodpovedných za plánovanie s prihliadnutím na také skutočnosti ako napríklad sviatky jednotlivých krajín;
 - Ako sú strany informované** o výsledkoch konzultácií a ich využití.
50. Strany by mohli uzavrieť **dojednania s inými krajinami alebo regiónmi**, najmä so susednými krajinami alebo krajinami ležiacimi na dolnom toku riek, na uľahčenie vzájomnej účasti verejnosti týchto krajín na procese posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Tieto môžu využiť existujúce systémy cezhraničných konzultácií alebo alternatívne spôsoby, prípadne môžu byť na ad hoc báze, alebo vo forme vytvorenia stálej pracovnej skupiny. Medzi takéto dojednania patrí:
- Časový plán účasti verejnosti na rozhodovacom procese.** Je tu možnosť určiť iné dotknuté strany a informovať ich o fáze preskúmania a určovania rozsahu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie vzhľadom na to, že oznámenie podľa článku 10 Protokolu by mohlo inak prísť príliš neskoro na to, aby ovplyvnilo kľúčové aspekty správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie;
 - Stanovenie časových rámcov pre účasť verejnosti na rozhodovacom procese.** Časové rámce pre účasť verejnosti s cezhraničným prvkom by mohli trvať aspoň tak dlho ako tie bez neho, berúc do úvahy možnosť kultúrnych a komunikačných problémov. V prípade projektu, ktorý podlieha posudzovaniu vplyvov na životné prostredie, lehota na oznámenie vo všeobecnosti trvá od dvoch týždňov do troch mesiacov, pričom v priemere

¹² Kritériá uvedené v prílohe III Protokolu o SEA môžu slúžiť ako

trvá jeden mesiac. Lehota na zasielanie pripomienok zvyčajne trvá od troch týždňov do troch mesiacov, pričom v priemere trvá dva mesiace.¹³ Posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie by mohlo mať podobné časové rámce. Časový rámec účasti verejnosti začína plynúť dňom, kedy sa príslušné dokumenty poskytnú dotknutej verejnosti a dotknutá strana informuje verejnosť o tejto skutočnosti, a nie vtedy, keď ich strana pôvodu poskytne dotknutej strane;

- Mechanizmus informovania verejnosti o začatí** procesu plánovania, o ich možnostiach zúčastniť sa ho a napokon o prijatom rozhodnutí;
- Preklad dokumentov a tlmočenie počas stretnutí a pojednávanií.** Výbor na vykonávanie dohody v rámci Dohovoru z Espoo odporúča preložiť príslušné časti správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie do jazyka, ktorému verejnosť dotknutej strany rozumie v záujme toho, aby mala verejnosť dotknutej strany rovnakú príležitosť na podávanie pripomienok ako verejnosť strany pôvodu.¹⁴ Uvedené sa týka prinajmenšom netechnického zhrnutia a príslušných častí správy o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Výbor takisto odporúča, aby správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie obsahovala samostatnú kapitolu o cezhraničných vplyvoch na uľahčenie prekladu a ak nie je ustanovené inak, aby výdavky spojené s prekladom znášala strana pôvodu. Podobné dojednania môžu byť použité aj v prípade posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie;
- Aké opatrenie strana pôvodu prijme, ak dotknutá strana neodovzdá názory verejnosti v rámci stanovenej doby.**¹⁵ Účasť verejnosti nie je považovaná za efektívnu a včasnú podľa článku 8, odsek 1 Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení, ak dotknutá strana nezašle stanoviská verejnosti v stanovenom termíne strane pôvodu.

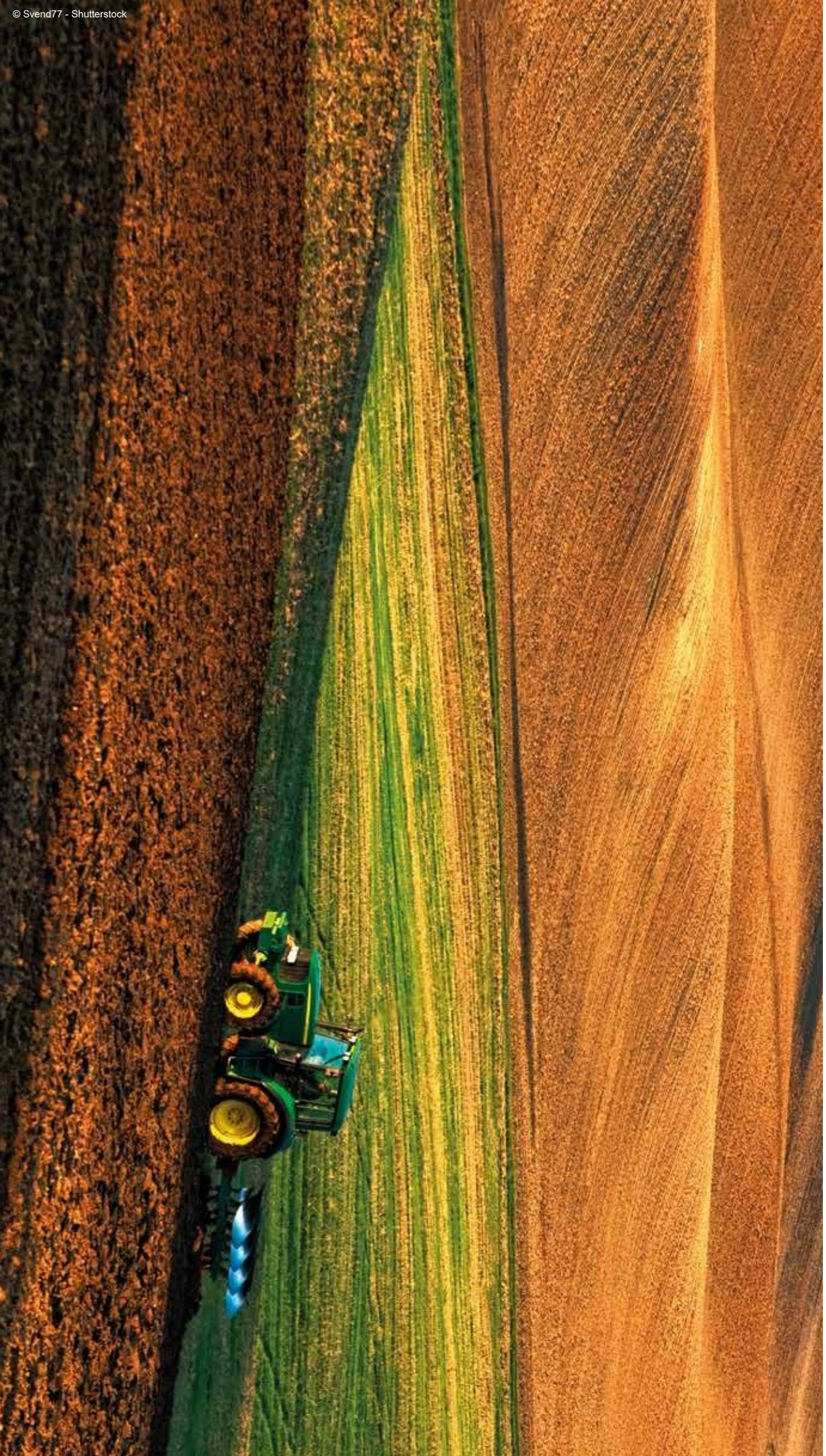
Rámček č. 10 - Příklad dobrej praxe: Írsko a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska

Írská Agentúra Lough je cezhraničná agentúra Írska a Veľkej Británie, ktorá sa zameriava na podporu rozvoja Lough Foyle a Carlingford Lough (vodné útvary) na komerčné a rekreačné účely, pokiaľ ide o morské, rybolovné a akvakultúrne záležitosti. Vedie spoločné verejné konzultačné procesy v prípade nariadení týkajúcich sa morských zátok, ktoré sú v súlade s právnymi požiadavkami oboch krajín, pričom pristupuje k verejnosti v oboch krajinách rovnakým spôsobom.

¹³ Pozri Preskúmanie implementácie Dohovoru o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v cezhraničnom kontexte (2006-2009) (ECE/MP.EIA/16).

¹⁴ ECE, Stanoviská komisie zodpovednej za implementáciu dohovoru (2001-2010) (október 2011). K dispozícii na stránke

Príloha

Požiadavky na účasť verejnosti pri príprave Protokolu o strategickom environmentálnom hodnotení

Preskúvanie

Článok 5, odsek 3: Každá strana sa usiluje v primeranom rozsahu zabezpečiť dotknutej verejnosti možnosť zúčastniť sa na preskúvaní plánov a programov podľa tohto článku.

Článok 5, odsek 4: Každá strana zabezpečuje včasný prístup verejnosti k záverom v zmysle odseku 1 vrátane dôvodov, prečo nepožaduje posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, a to buď prostredníctvom verejných oznámení alebo iných vhodných prostriedkov, akými sú napríklad elektronických médií.

Určenie rozsahu

Článok 6, odsek 3: Každá strana sa usiluje v primeranom rozsahu zabezpečiť dotknutej verejnosti možnosť zúčastniť sa na určovaní príslušných informácií, ktoré sa majú zahrnúť do správy o hodnotení vplyvov na životné prostredie.

Správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie

Článok 7, odsek 2: Správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie by mala v súlade s článkom 6 určiť, opísať a vyhodnotiť pravdepodobné významné vplyvy realizácie plánu alebo programu a ich prípadných variantov na životné prostredie vrátane vplyvov na zdravie. Správa musí obsahovať informácie uvedené v prílohe IV, ako aj prípadné požiadavky, pričom sa zohľadňujú. . . záujmy verejnosti

Účasť verejnosti

Článok 8, odsek 1: Každá strana zabezpečuje včasné, príhodné a účinné možnosti účasti verejnosti na procese posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie, a to v štádiu, kedy sú všetky možnosti otvorené.

Článok 8, odsek 2: Každá strana zabezpečuje včasný prístup verejnosti k návrhu plánu alebo programu a k environmentálnej správe, a to prostredníctvom elektronických médií alebo iných vhodných prostriedkov..

Článok 8, odsek 3: Každá strana zabezpečuje určenie dotknutej verejnosti vrátane príslušných mimovládnych organizácií na účely odsekov 1 a 4.

Článok 8, odsek 4: Každá strana zabezpečuje, aby verejnosť uvedená v odseku 3 mala možnosť vyjadriť svoj názor k návrhu plánu alebo programu a k environmentálnej správe v primeranom časovom rámci.

Článok 8, odsek 5: Každá strana zabezpečuje, aby sa stanovili a zverejnili podrobné opatrenia na informovanie verejnosti a na uskutočnenie konzultácií s dotknutou verejnosťou. Na tento účel každá strana zohľadňuje v primeranom rozsahu informácie uvedené v prílohe V.

Cezhraničné konzultácie:

Článok 10, odsek 4: Ak sa uskutočnia takéto (cezhraničné) konzultácie, zainteresované strany sa dohodnú na podrobných opatreniach s cieľom zabezpečiť, aby dotknutá verejnosť a orgány dotknutej strany uvedené v článku 9 ods. 1 boli informované a aby mali možnosť v primeranej lehote vyjadriť svoj názor na návrh plánu alebo programu a správu o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Rozhodnutie

Článok 11, odsek 1: Každá strana zabezpečí, aby sa pri prijímaní plánu alebo programu riadne zväžili pripomienky doručené v súlade s článkom 8 až 10.

Článok 11, odsek 2: Každá strana zabezpečí, aby po prijatí plánu alebo programu verejnosť, orgány uvedené v článku 9 ods. 1 a strany, s ktorými prebehli konzultácie v súlade s článkom 10, boli informované a aby mali k dispozícii plán alebo program spolu s vyhlásením, v ktorom sa uvádza, akým spôsobom sa do plánu alebo programu integrovali environmentálne hľadiská vrátane zdravotných a akým spôsobom sa zohľadnili pripomienky prijaté v súlade s článkami 8 až 10 a dôvody prijatia plánu alebo programu vzhľadom na zvažované reálne alternatívy.

